

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

SKUPINSKO MAGISTRSKO DELO

OBDAVČITEV BANČNEGA SEKTORJA V SLOVENIJI

Ljubljana, oktober 2016

KAJA BRAČUN
SANJA FIRM

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Kaja Bračun, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Obdavčitev bančnega sektorja v Sloveniji, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem red. prof. dr. Markom Košakom in sosvetovalko izr. prof. dr. Andrejo Cirman

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentke: _____

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Sanja Firm, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Obdavčitev bančnega sektorja v Sloveniji, pripravljena v sodelovanju s svetovalcem red. prof. dr. Markom Košakom in sosvetovalko izr. prof. dr. Andrejo Cirman

IZJAVLJAM

11. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
12. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
13. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
14. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
15. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
16. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
17. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
18. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
19. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
20. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 BANKE IN FINANČNA KRIZA	3
2 PREGLED OBDAVČITVE BANK V SLOVENIJI PO LETU 2008.....	7
2.1 Davek od dohodkov pravnih oseb	8
2.1.1 Proračunski prihodki od davka od dohodkov pravnih oseb	11
2.1.2 Posebnosti davka od dohodkov pravnih oseb	12
2.2 Davek na dodano vrednost.....	15
2.2.1 Obdavčitev bančnih storitev z davkom na dodano vrednost	22
2.2.2 Proračunski prihodki od davka na dodano vrednost bank	25
2.3 Davek na bilančno vsoto bank	25
2.3.1 Razlogi za uvedbo davka na bilančno vsoto bank	27
2.3.2 Razlogi proti uvedbi davka na bilančno vsoto bank	27
2.3.3 Proračunski prihodki od davka na bilančno vsoto bank	28
2.4 Davek na finančne storitve	28
2.4.1 Razlogi za uvedbo davka na finančne storitve	30
2.4.2 Razlogi proti uvedbi davka na finančne storitve	31
2.4.3 Težave pri uvedbi davka na finančne storitve	32
2.4.4 Proračunski prihodki od davka na finančne storitve.....	32
3 DRUGI AKTUALNI DAVKI V BANČNEM SEKTORJU	33
3.1 Davek na finančne dejavnosti	33
3.1.1 Davek na finančne dejavnosti 1	34
3.1.2 Davek na finančne dejavnosti 2	35
3.1.3 Davek na finančne dejavnosti 3	36
3.1.4 Združevanje različic davka na finančne dejavnosti	37
3.1.5 Razlogi za uvedbo davka na finančne dejavnosti	38
3.1.6 Posledice uvedbe davka na finančne dejavnosti	38
3.1.7 Potencialni proračunski prihodki ob uvedbi davka na finančne dejavnosti	39
3.2 Davek na finančne transakcije	39
3.2.1 Razlogi in cilji uvedbe davka na finančne transakcije.....	41
3.2.2 Razlogi proti uvedbi davka na finančne transakcije	42
3.2.3 Potencialni proračunski prihodki ob uvedbi davka na finančne transakcije.....	43
3.2.4 Uvajanje davka na ravni Evropske unije	43
4 ANALIZA OBDAVČITVE BANK V SLOVENIJI.....	44
4.1 Analiza davka na bilančno vsoto bank	44
4.1.1 Metodologija.....	44
4.1.2 Model multiple linearne regresije	47
4.1.3 Panelna regresija	53
4.1.4 Krediti nefinančnemu sektorju	55
4.1.5 Povzetek spoznanj analize davka na bilančno vsoto bank.....	58
4.2 Analiza davka na finančne storitve.....	59
4.2.1 Metodologija.....	59
4.2.2 Rezultati analize nadomestil za plačilne storitve bank in hranilnic.....	63
4.2.3 Povzetek spoznanj analize davka na finančne storitve.....	71
SKLEP	72

LITERATURA IN VIRI	75
---------------------------------	-----------

PRILOGE

KAZALO TABEL

Tabela 1: Podatki o obračunanem davku od dohodkov pravnih oseb bankam v obdobju od leta 2008 do leta 2014, v EUR, na dan 1. 12. 2015	11
Tabela 2: Delovanje kreditne metode obračuna DDV, v EUR	19
Tabela 3: Delovanje sistema DDV s pravo oprostitvijo v zadnji fazi, v EUR.....	20
Tabela 4: Delovanje sistema DDV z nepravo oprostitvijo v zadnji fazi, v EUR.....	21
Tabela 5: Delovanje sistema DDV z nepravo oprostitvijo v vmesni fazi, v EUR	21
Tabela 6: Obračunan DDV bankam, v EUR	25
Tabela 7: Podatki glede dejanskega plačila davka na bilančno vsoto bank, v EUR	28
Tabela 8: Proračunski prihodki od davka na finančne storitve, v mio EUR	33
Tabela 9: Spremenljivke vključene v raziskavo	46
Tabela 10: Opisne statistike	48
Tabela 11: Pearsonovi koeficienti korelacije	49
Tabela 12: ANOVA	50
Tabela 13: Povzetek modela multiple linearne regresije	50
Tabela 14: Ocenjeni koeficienti regresijskega modela	52
Tabela 15: Preverjanje multikolinearnosti v modelu multiple linearne regresije	52
Tabela 16: Pojasnjena variabilnost in ustreznost modela stalnih učinkov	53
Tabela 17: Ocenjeni koeficienti modela stalnih učinkov	54
Tabela 18: Pojasnjena variabilnost in ustreznost modela naključnih učinkov	54
Tabela 19: Ocenjeni koeficienti modela naključnih učinkov	54
Tabela 20: Hausmanov test	55

KAZALO SLIK

Slika 1: Grafični prikaz gibanja kreditov nefinančnim družbam v obdobju od 31. 1. 2008 do 31. 12. 2015	56
Slika 2: Grafični prikaz stopnje rasti opazovanih nadomestil za pravne osebe v obdobju od decembra 2012 do decembra 2013.....	64
Slika 3: Grafični prikaz stopnje rasti opazovanih nadomestil za pravne osebe v obdobju od decembra 2014 do decembra 2015.....	65
Slika 4: Grafični prikaz stopnje rasti opazovanih nadomestil za pravne osebe v obdobju od decembra 2012 do decembra 2015.....	66

Slika 5: Grafični prikaz števila podražitev opazovanih nadomestil za pravne osebe v obdobju od januarja 2012 do decembra 2015	67
Slika 6: Grafični prikaz stopnje rasti opazovanih nadomestil za fizične osebe v obdobju od decembra 2012 do decembra 2013	68
Slika 7: Grafični prikaz stopnje rasti opazovanih nadomestil za fizične osebe v obdobju od decembra 2014 do decembra 2015	69
Slika 8: Grafični prikaz stopnje rasti opazovanih nadomestil za fizične osebe v obdobju od decembra 2012 do decembra 2015	70
Slika 9: Grafični prikaz števila podražitev opazovanih nadomestil za fizične osebe v obdobju od januarja 2012 do decembra 2015	71

UVOD

Slovensko gospodarstvo po začetku krize postopoma okreva. Finančni sektor je imel na nastanek krize velik vpliv, pri okrevanju pa bi lahko imel pomembno vlogo z zagotavljanjem kreditov podjetjem in gospodinjstvom. S korektivno obdavčitvijo bank bi lahko dopolnili temeljne regulativne ukrepe, ki so bili zasnovani za krepitev finančnih trgov in povečanje njihove stabilnosti. Davek od dohodkov pravnih oseb finančni sektor načeloma ne obdavči manj kot druge sektorje. Nasprotno pa je izvzetje finančnih institucij iz sistema davka na dodano vrednost (v nadaljevanju DDV), v primerjavi z drugimi sektorji, privedlo do ugodnejše davčne obravnave finančnega sektorja.

V Republiki Sloveniji (v nadaljevanju Slovenija) so bile banke obdavčene še z davkom na bilančno vsoto bank in s še vedno obstoječim davkom na finančne storitve. Cilj uvedbe davka na bilančno vsoto bank je bila kompenzacija državi za nudenje systemske podpore bančnemu sistemu v času finančne krize in spodbujanje bank k zagotavljanju večje ter strukturno ustrežnejše ponudbe posojil gospodarstvu. Davek na finančne storitve je bil leta 2012 v Sloveniji uveden s ciljem zagotoviti primerno obdavčitev finančnega sektorja, kot tudi zagotoviti večje prihodke v državni proračun. V empiričnem delu magistrskega dela sva se tako osredotočili le na analizo davka na bilančno vsoto bank in davka na finančne storitve, saj sta specifična za finančni sektor ter zato še posebno zanimiva.

Namen magistrskega dela je pregled in preučitev obdavčitve bank v Sloveniji po letu 2008 ter pregled nekaterih drugih aktualnih davkov v bančnem sektorju. Predvsem sva želeli ugotoviti, kako uspešna je bila uvedba novih davkov na finančni sektor v Sloveniji.

Cilj magistrskega dela je predstavitev in analiza literature s področja obstoječih davkov bančnega sektorja v Sloveniji ter drugih aktualnih davkov v bančnem sektorju. Na podlagi analize literature in empirične raziskave sva preučili doseganje ciljev in nekatere posledice uvedbe davka na bilančno vsoto bank in davka na finančne storitve. Z izvedbo multiple linearne regresije sva preverili vpliv davka na bilančno vsoto bank, kot tudi nekaterih drugih spremenljivk, na kreditno aktivnost bank. Z izvedbo panelne regresije pa sva nato izboljšali rezultate multiple linearne regresije. S tem sva raziskali, če je uvedba davka na bilančno vsoto bank stimulirala banke k povečanju kreditiranja. Poleg tega sva analizirali gibanje višine nadomestil bank in hranilnic za nekatere ključne kategorije plačilnih storitev po uvedbi davka na finančne storitve leta 2012 in po zvišanju davčne stopnje le-tega leta 2015.

Glavno raziskovalno vprašanje magistrskega dela sva razdelili na dve vsebinsko zaokroženi podvprašanji. Glavno raziskovalno vprašanje najinega magistrskega dela se glasi: »Kakšna je obdavčitev bank v Sloveniji po letu 2008?« Odgovore na zastavljeni podvprašanji sva poiskali s kombinacijo teoretične in empirične raziskave. Raziskovalni podvprašanji najinega magistrskega dela sta: »Kako je uvedba davka na bilančno vsoto

bank vplivala na kreditno aktivnost bank?« in »Kako je uvedba davka na finančne storitve vplivala na višino nadomestil bank in hranilnic za nekatere ključne kategorije plačilnih storitev?«

Prvi del magistrskega dela temelji na kritičnem pregledu strokovne literature. V teoretičnem delu sva z opisno metodo predstavili značilnosti dosedanje obdavčitve bank v Sloveniji in značilnosti nekaterih drugih aktualnih davkov, specifičnih za finančne institucije. Z metodo kompilacije pa sva povzeli mnenja in spoznanja različnih avtorjev s področja obdavčitve bančnega sektorja.

Empirični del temelji na izvedbi multiple linearne regresije in panelne regresije, s katerima sva preverili, če in kako je davek na bilančno vsoto bank vplival na kreditno aktivnost bank. V modele sva poleg davka na bilančno vsoto bank vključili tudi druge neodvisne spremenljivke. Raziskali sva, kako so različne spremenljivke vplivale na obseg kreditiranja od leta 2008 do leta 2014, saj predpostavljamo, da na kreditno aktivnost bank poleg davkov vplivajo tudi donosnost kreditov, tveganost portfelja in stopnja rasti bruto domačega proizvoda (v nadaljevanju BDP). Z razvijanjem analize sva poskusili ugotoviti, če je kreditiranje nefinančnih družb in samostojnih podjetnikov po uvedbi davka na bilančno vsoto bank oživilo. V nadaljevanju sva raziskali, če in kako je davek na finančne storitve vplival na višino nadomestil nekaterih ključnih plačilnih storitev bank in hranilnic. Zvišanje nadomestil bank in hranilnic za nekatere ključne plačilne storitve sva prikazali s časovnim grafikonom in preverili, kdaj so banke in hranilnice omenjena nadomestila povišale. Osredotočili sva se na obdobje po uvedbi davka na finančne storitve in na obdobje po zvišanju davčne stopnje davka. Predvsem naju je zanimalo, če so banke in hranilnice nadomestila zvišale v približno enakem časovnem obdobju. Z izračuni indeksov in stopenj rasti sva raziskali, če in za koliko so banke davek prevalile na potrošnike v obliki višjih cen storitev, ki jih ponujajo. Stopnje rasti opazovanih nadomestil za določene segmente plačilnih storitev sva tudi grafično prikazali. V empiričnem delu sva z metodo sinteze združili spoznanja na podlagi samostojno izdelanih analiz s spoznanji že obstoječih analiz.

Za raziskovanje sva uporabili sekundarne podatke, ki sva jih pridobili iz različnih domačih in tujih strokovnih ter znanstvenih člankov, revij, knjig in spletnih strani ter publikacij organizacij, kot tudi iz vladnih publikacij in podatkovnih baz Bankscope, Statističnega urada Republike Slovenije ter Banke Slovenije (v nadaljevanju BS). Poleg tega sva pri izdelavi zaključne naloge uporabili tudi teoretična znanja, ki sva jih pridobili med študijem. Za analizo gibanja posojil sva uporabili letne podatke od leta 2008 naprej. Podatkovne serije sva pridobili v podatkovni bazi Bankscope, iz podatkovnega portala SI-STAT in na spletni strani BS. Za preučitev gibanja višine nadomestil pa sva uporabili mesečne podatke BS o višini nadomestil na zadnji dan v mesecu, od leta 2012 dalje. BS s podatki o višini nadomestil na mesečni ravni pred letom 2012 ne razpolaga. Podatki za obdobje po letu 2008 do leta 2012 so na voljo le na letni ravni. Za izvedbo analize gibanja

višine nadomestil nama podatki na letni ravni niso koristili, saj naju je zanimalo, kako se je višina spreminjala po mesecih, predvsem pa, kaj se je dogajalo z višino nadomestil po uvedbi davka na finančne storitve, ki pa je bil uveden decembra 2012. Tako sva se odločili, da bova izvedli analizo gibanja nadomestil bank in hranilnic za nekatere ključne plačilne storitve za obdobje po letu 2012. Omejitev pri raziskovanju nama je predstavljala predvsem dostopnost nekaterih podatkov. Poleg tega sta davek na bilančno vsoto bank in davek na finančne storitve specifična za Slovenijo, zato je to področje manj raziskano, literatura pa omejena.

V prvem poglavju sva na kratko opisali banke in posledice bančne krize oz. posledice (možnosti) propada bank. V nadaljevanju so opisani začetki in vzroki slovenske bančne krize ter nekateri ukrepi, ki so bili sprejeti za stabilizacijo slovenskega bančnega sektorja. Iz tega poglavja izhaja najina motivacija za delo, saj je bila ena izmed posledic finančne krize temeljni razmislek glede davčne obravnave finančnega sektorja. V drugem poglavju se začne pregled obdavčitve bančnega sektorja v Sloveniji po letu 2008. Sprva sta opisana davek od dohodkov pravnih oseb in DDV. V nadaljevanju sta predstavljena davka, specifična za slovenski finančni sektor, in sicer najprej davek na bilančno vsoto bank in nato davek na finančne storitve. V tretjem poglavju sta opisana davek na finančne dejavnosti in davek na finančne transakcije, ki v Sloveniji sicer nista uvedena, kljub temu pa predstavljata dva različna aktualna pristopa k obdavčenju finančnih institucij, zato sva menili, da je prav, da ju omeniva. V četrtem poglavju sta opisana postopka in rezultati analize davka na bilančno vsoto bank in davka na finančne storitve. Analiza davka na bilančno vsoto bank temelji na izvedbi multiple linearne regresije in panelne regresije, s katerima sva preverili uspešnost uvedbe davka. Analiza davka na finančne storitve pa temelji na analizi nadomestil bank in hranilnic za določene ključne plačilne storitve, s katero sva preverili, kdaj in za koliko so banke v obdobju od leta 2012 do leta 2015 dražile opazovane plačilne storitve, oz. če so banke strošek davka na finančne storitve prevalile na svoje kupce.

1 BANKE IN FINANČNA KRIZA

Banke lahko opredelimo kot institucije, katerih osrednja funkcija je ponujanje posojil in zbiranje depozitov. Iz naslova posojil banke ustvarjajo obrestne prihodke, iz naslova depozitov pa nastajajo obrestni stroški. Posojila so z vidika bilance stanja bank sredstva, depoziti pa predstavljajo obveznosti do virov sredstev. Banke opravljajo funkcijo posrednikov med posojilojemalci in depozitarji. Banke so si med seboj, kljub različni velikosti, zelo podobne, saj delujejo na istih trgih in poslujejo tudi druga z drugo. Stečaj ene banke lahko zato resno vpliva, poleg na stranke in upnike, tudi na druge banke in posledično na celotno gospodarstvo. Ravno to sistemsko tveganje je zamajalo svetovno gospodarstvo leta 2007, po propadu Lehman Brothers. Sistemsko tveganje tako predstavlja enega večjih izzivov za finančne regulatorje (Choudhry, 2011, str. XIX–XX).

Bančništvo danes vključuje širok nabor dejavnosti, ki se razlikujejo glede na zapletenost in vplivajo na profil sredstev in obveznosti do virov sredstev banke (Choudhry, 2011, str. 2). Banke ustvarjajo prihodke iz naslova različnih storitev, ki jih ponujajo. Enako velja tudi za nastajanje stroškov. Osnovni prihodek bank so obrestni prihodki. Poleg tega banka ustvarja prihodke tako s trgovanjem z vrednostnimi papirji, kot tudi prek stroškov, ki jih zaračuna za storitve strankam, kot so: vodenje računov, finančno in investicijsko bančništvo, servisiranje dolga in pa tudi s pridobivanjem, distribucijo ter prodajo drugih finančnih produktov, kot so, npr. garancije (Gobat, 2012, str. 38).

Obrestni prihodki so glavni vir prihodkov bank. Obrestni prihodki nastajajo iz naslova danih posojil in obrestonosnih sredstev. Neto prihodek predstavlja razlika med obrestnimi prihodki in stroški financiranja posojil. Banke se financirajo iz različnih virov, za večino bank pa so depoziti glavni vir financiranja in hkrati tudi eden izmed najugodnejših. Depoziti so praviloma kratkoročni oz. vezani do odpoklica, kar pomeni, da je denar vezan, vendar hkrati depozitarju vedno voljo, zato morajo banke poiskati še druge dolgoročne vire financiranja. Drugi vir financiranja je lahko prednostni dolg v obliki obveznic, vrednostnih papirjev denarnega trga in podobno. Banke poleg tega ustvarjajo tudi **prihodke od nadomestil iz naslova storitev**, ki jih ponujajo svojim strankam. Prihodki od nadomestil so v primerjavi z drugimi prihodki manj volatilni. **Prihodke iz naslova trgovanja** banke ustvarjajo prek trgovanja s finančnimi instrumenti, kot so, npr. delnice, obveznice in izvedeni finančni instrumenti. Banka s finančnimi instrumenti trguje v imenu strank, hkrati pa trguje s finančnimi instrumenti tudi v svojem imenu za špekulativne namene. Prihodki iz naslova trgovanja so najbolj volatilen vir prihodkov bank (Choudhry, 2011, str. 4–5).

Operativni stroški bank vsebujejo stroške delovne sile in operativne stroške, kot so: zagotavljanje prostorov, informacijska tehnologija in pisarniška oprema. Drugi pomembni elementi stroškov so **oslabitve in rezervacije**, ki predstavljajo odbitno postavko za prihodke bank. Oslabitve in rezervacije so oblikovane na podlagi pričakovanj banke glede poplačila danih kreditov in garancij (Choudhry, 2011, str. 5).

Banke lahko propadejo kot katerokoli drugo podjetje. Njihov propad pa lahko ima širše in večje posledice kot propad drugih institucij. Propad banke lahko negativno vpliva oz. škoduje strankam, drugim bankam, skupnosti in tudi trgu kot celoti. Propad ene banke lahko privede do propada drugih bank (Gobat, 2012, str. 39). Posledicam (možnosti) propada smo bili priča po nastanku gospodarske krize. Kriza nas je spomnila na negativne eksternalije, ki jih lahko povzroči propad, in pa tudi možnost propada sistemsko pomembnih finančnih institucij. Eksternalije, ki delujejo tako med finančnimi institucijami kot tudi med finančnim in nefinančnim sektorjem, so zapletene in raznolike. Ena od posledic finančne krize, ki je izbruhnila leta 2007 po propadu Lehman Brothers, je med drugim tudi temeljni premislek o davčni obravnavi finančnega sektorja. S ciljem izboljšati stabilnost bank in s poudarkom na odvrčanju bank od prevzemanja tveganih dejavnosti, lahko na obnašanje institucij neposredno vplivamo z regulacijo, posredno pa z uporabo

davčnih ukrepov. V zvezi s finančnimi dejavnostmi je dolgo časa prevladovala regulacija. Obdavčitev do sedaj ni igrala pomembne vloge, pa bi lahko. Kriza je razkrila neuspeh skoraj vseh načinov nadzora (bonitetne agencije, računovodski standardi in regulatorne zahteve). Pomanjkljivosti obstoječe regulacije kažejo na možno vlogo drugih instrumentov (Keen, 2011, str. 3–4). Obdavčitev finančnih institucij je v mnogih vidikih enaka kot obdavčitev drugih sektorjev, hkrati pa je finančni sektor z davčnega vidika obravnavan drugače kot ostali sektorji (Stotsky, 1995, str. 242).

Globalna finančna kriza je močno vplivala na slovensko gospodarstvo. Po obdobju gospodarske rasti in kreditne ekspanzije se je gospodarska aktivnost v Sloveniji ob koncu leta 2008 občutno upočasnila (Committee on Financial Markets, 2011, str. 9). Slovenska kriza je bila v prvi vrsti izražena kot bančna kriza. V letih pred krizo je zelo hitro gospodarsko rast spremljala hitra kreditna ekspanzija. Na visoko rast posojil so vplivali različni dejavniki, tako na strani ponudbe kot povpraševanja po posojilih, ki so bili povezani z uspešno priključitvijo Slovenije v Evropsko unijo (v nadaljevanju EU) in uvedbo skupne valute evro (v nadaljevanju EUR) januarja 2007 (Banka Slovenije, 2015c, str. 4–10). V obdobju visoke gospodarske rasti so si slovenske banke z zadolževanjem v tujini zagotovile dodatne vire, s katerimi so zadovoljile močno povečano domače povpraševanje po posojilih (Banka Slovenije, 2009, str. 7).

Tuji finančni viri bank so se z zaostritvijo finančne krize začeli krčiti (Banka Slovenije, 2009, str. 7). Obdobje visoke rasti bančnih posojil je finančna kriza prekinila (Banka Slovenije, 2013b, str. 1). Globalna finančna kriza je poleg nenadne prekinitve zunanjega financiranja povzročila tudi oster padec BDP. Kombinacija prevelike zadolženosti podjetij ter šibkih bank je omejila dostop do posojil in povzročila začaran krog poglobljanja recesije, naraščanje števila stečajev, večanje deleža slabih posojil ter nadaljnje razdolževanje (International Monetary Fund, 2014, str. 4). Finančna kriza se je v slovenskem bančnem sektorju izrazila v povečanem nezaupanju, tako na strani depozitarjev bank kot tudi na trgu, kar je povzročilo ustavitev medbančnega financiranja. Zaradi nezaupanja na finančnih trgih sta denarni in kapitalski trg povsem presahnila. Od sredine leta 2008 naprej so se slovenske banke začele razdolževati (Banka Slovenije, 2015c, str. 18). Po obdobju kreditne rasti se je tako slovenski bančni sistem po nastanku krize znašel v kreditnem krču. V zadnjih letih se je bilančna vsota bank močno krčila. Omejen dostop do posojil se je tudi v letu 2015 nadaljeval (Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, 2015, str. 19). Šibka kreditna sposobnost podjetij in zadržanost pri najemanju novih posojil sta bila razloga za zmanjšanje obsega posojil na strani povpraševanja. Zadržanost pri prevzemanju kreditnega tveganja in tudi nestabilni viri financiranja pa sta omejila ponudbo. Bolj kot povpraševanje po posojilih je v zadnjem obdobju omejujoča predvsem kreditna ponudba. Banke so se na zmanjševanje virov sredstev, zaradi odplačevanja posojil tujim bankam in poslabševanje kvalitete portfeljev, odzvale tudi z zaostritvijo kreditnih pogojev, povpraševanje po posojilih pa se je zato zmanjšalo. Z vidika stabilnosti bančnega sistema je bilo zmanjšanje ponudbe oz. zaostritev

kreditnih pogojev ekonomsko upravičena (Banka Slovenije, 2015c, str. 22–25). V času krize so slovenske banke v povprečju bolj zaostrovale kreditne standarde kot pa banke v evroobmočju (Banka Slovenije, 2014a, str. 9–10). Slovenski BDP je v letu 2009 upadel za 7,9 %. Zaradi slabšega poslovanja podjetij se je kakovost bančnih portfeljev poslabšala. Banke so zato morale oblikovati oslabitve, ki so povzročile izgube v poslovanju bank, kar pa je povzročilo zmanjševanje kapitala (Banka Slovenije, 2015c, str. 19–20).

Slovenija je korenite ukrepe za stabilizacijo razmer v bančnem sistemu sprejela šele konec leta 2013. Ukrepi so bili sprejeti izrazito počasneje kot v zahodnih državah Evrope. Državna pomoč finančnemu sektorju je bila od leta 2008 do leta 2011 nezadostna. Slovenske banke so bile nadpovprečno prizadete zaradi naraščanja kreditnega tveganja in potrebe po restrukturiranju svojih terjatev. Zaradi prepoznega in nezadostnega ukrepanja se je obseg slabih posojil v bankah povečal bolj, kot bi se v nasprotnem primeru. Restrukturiranje terjatev pomeni kombinacijo ukrepov konverzije terjatev v kapital podjetij in podaljševanje ročnosti posojil, kar zahteva dodaten kapital. Za uspešno restrukturiranje terjatev tako banka potrebuje dovolj kapitala. Učinkovit proces restrukturiranja je onemogočil nezadosten obseg kapitala v bankah. Namesto, da bi se podjetja ohranila, je bilo preveč podjetij soočenih z zahtevo po razdolževanju in s tem prenehalo s poslovanjem (Banka Slovenije, 2015c, str. 26–28).

Celotna ekonomija in bančni sistem sta se znašla v začaranem krogu. Banke so bile obremenjene s hitrejšim in močnejšim naraščanjem slabih posojil. Tako so bile prisiljene še dodatno zaostri pogoje financiranja. Poleg tega je imel proces razdolževanja močne negativne učinke na investicijsko aktivnost podjetij in potrošnjo gospodinjstev ter posledično na gospodarsko rast. Za banke v domači lasti je bil učinek začaranega kroga izrazito močnejši. Razlike med domačimi in tujimi bankami so bile pogojene z alokacijo posojil. Tuje banke so bile bolj učinkovite, tako pri alokaciji posojil, kot tudi pri uporabi zavarovanj kreditnih tveganj. Poleg tega so imele tuje banke boljši dostop do virov sredstev in kapitala ter boljše možnosti prenosa tveganj prek svojih mater. Na drugi strani lastniki domačih bank niso pravočasno zagotovili potrebnega dodatnega kapitala, zato te niso mogle restrukturirati svojih portfeljev v zadostni meri, posledica pa je bil ugotovljeni znatno večji primanjkljaj kapitala ob celovitem pregledu njihovih bilanc (Banka Slovenije, 2015c, str. 26–28).

Z namenom sanacije bank in odprave kreditnega krča je BS po nastanku krize sprejela različne regulatorne ukrepe, Vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju Vlada) pa je med drugim v začetku leta 2011 predstavila predlog za uvedbo davka na bilančno vsoto bank, proti kateremu je BS podala odklonilno stališče. BS je menila, da bi morala Vlada pri uvajanju tovrstnih dajatev slediti skupni politiki in na tem področju oblikovati podobno ureditev kot obstaja oz. se oblikuje v drugih državah članicah EU, zlasti glede uvedbe morebitnega skupnega davka na finančne transakcije, s katerim bi zagotovili, da tudi finančne institucije prevzamejo ustrezen del stroškov krize in preprečili razdrobljenost

notranjega trga finančnih storitev. Kljub nasprotovanju BS je bil davek na bilančno vsoto bank sprejet (Banka Slovenije, 2015c, str. 56–57; Davek na finančne transakcije, 2016).

2 PREGLED OBDAVČITVE BANK V SLOVENIJI PO LETU 2008

Banke v Sloveniji so, tako kot vsi ostali gospodarski subjekti, obdavčene z davkom od dohodkov pravnih oseb, vendar pa so dohodki finančnih institucij v več pogledih pogosto obravnavani drugače, kot dohodki ostalih gospodarskih družb. Podjetja na splošno prodajajo blago in storitve, ki ne vključujejo prihodnje obveznosti na njihovi strani, nastanek prihodka pa je v primeru finančnih institucij pogosto težko določiti, saj banke in druge finančne institucije zagotavljajo storitve, ki lahko trajajo dalj časa. Prepletenost storitev prav tako povzroča težave pri obdavčitvi. Davčna stopnja davka od dohodkov pravnih oseb se aplicira na prihodke, zmanjšane za stroške, ki so povezani z ustvarjenjem le-teh, medtem ko stroškov, ki niso povezani z ustvarjanjem teh prihodkov, ni mogoče odbiti. V primeru bank in drugih finančnih institucij je pogosto težko določiti, kateri stroški so davčno priznani in kateri ne. Poleg teh obstaja še veliko drugih razlogov za posebno obravnavo finančnih institucij pri obdavčitvi z davkom od dohodkov pravnih oseb (Stotsky, 1995, str. 242).

Finančne storitve je z DDV težko obdavčiti. Težava izhaja iz narave dodane vrednosti v mnogih vrstah finančnih aktivnosti. Finančne transakcije so v skladu z veljavno zakonodajo razvrščene med »druge oproščene dejavnosti« in se tako zanje ne obračunava in plačuje DDV. Ker je oprostitev vezana na opravljeno storitev in ne na subjekt, ki to storitev opravlja, velja za vse davčne zavezance, ki opravljajo finančne storitve, in ne le za banke in druge finančne institucije, ki pa so oprostitve največkrat deležne (Vlada Republike Slovenije, 2012a, str. 1).

Avgusta leta 2011 je bil uveden davek na bilančno vsoto bank, s katerim so želeli spodbuditi banke k večjemu kreditiranju gospodarstva. S stopnjo 0,1 %, je bila obdavčena bilančna vsota bank. Davek na bilančno vsoto bank je prenehal veljati s 1. 1. 2015.

Ker finančni sektor v Sloveniji ni bil obremenjen s posrednimi davki, je bil decembra 2012 uveden davek na finančne storitve. Ta s stopnjo 8,5 %, obdavčuje finančne storitve, kot so: dajanje kreditov, izdajanje kreditnih garancij, transakcije v zvezi z depoziti, transakcijskimi računi, plačili, nakazili, čeki in drugimi plačilnimi instrumenti, transakcije v zvezi z valuto, bankovci in kovanci, ki so zakonito plačilno sredstvo, ter storitve zavarovalnih posrednikov in zastopnikov. Osnova za davek je provizija za finančno storitev, oproščene pa so storitve, ki so že obdavčene z DDV (Vlada Republike Slovenije, 2012a, str. 1).

V preteklih letih je bilo veliko govora o uvedbi skupnega evropskega davka na finančne transakcije. Slovenija je bila ena izmed 11 držav članic, ki se je odločila za okrepljeno sodelovanje na področju davka na finančne transakcije, s katerim so želele evropske države poskrbeti, da bo tudi finančni sektor ustrezno prispeval v državno blagajno, saj v primerjavi z drugimi sektorji plačuje manj davkov. Prav tako bi banke in finančne institucije prek davka pravično prispevale svoj delež stroškov k reševanju krize, saj se je gospodarska kriza začela v finančnem sektorju, ta pa je nato dobil še ogromno državno pomoč. Čeprav so bile začetne ocene glede izplena davka dobre, pa je ponovna ocenitev pokazala, da bi s pobranim davkom lahko pokrili le stroške izvedbe in implementacije davka. Slovenija zato dogovora o uvedbi davka na finančne transakcije še ni podpisala (Grapulin, 2014). Uvedbo davka na finančne transakcije, ki poenostavljeno povedano obdavčuje vsako transakcijo opravljeno na finančnem trgu, je predlagala Evropska komisija, Mednarodni denarni sklad (v nadaljevanju IMF) pa je predlagal uvedbo davka na finančne dejavnosti, ki bi v nasprotju z davkom na finančne transakcije, obdavčil dobičke finančnih institucij in presežne prihodke lastnikov in managerjev bank. Evropska komisija je predlagala uvedbo davka na finančne transakcije, a le usklajeno na svetovni ravni, na ravni EU pa bolj priporoča uvedbo davka na finančne dejavnosti (Slovenska tiskovna agencija, 2011c).

2.1 Davek od dohodkov pravnih oseb

Davek od dohodkov pravnih oseb je temeljni davek na področju neposrednega obdavčenja dohodkov pravnih oseb. Čeprav so v imenu davka omenjeni dohodki, pa sta Jerman in Odar (2008, str. 125) opozorila na to, da davek vsebinsko obdavčuje dobiček davčnega zavezanca, zato bi bilo morda strokovno pravilnejše, če bi se imenoval davek od dobička. Vendar pa tudi ta izraz ni najboljši, saj davčna osnova ni enaka podjetniškemu dobičku. Avtorja sta zato predlagala ime davek na obdavčljivi dobiček.

Sistem obdavčitve dohodkov pravnih oseb in določanje obveznosti plačevanja davka od dohodkov pravnih oseb ureja Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (Ur.l. RS, št. 117/06, 56/08, 76/08, 5/09, 110/09- 2B, 43/10, 59/11, 24/12, 30/12, 94/12, 81/13, 50/14, 23/15 in 82/15, v nadaljevanju ZDDPO-2). Zakon se uporablja od 1. 1. 2007 in je bil do sedaj že večkrat spremenjen oz. dopolnjen (Vlada Republike Slovenije, 2015a, str. 3).

Dobiček pravnih oseb je bil v Sloveniji obdavčen že pred vstopom Slovenije v EU z Zakonom o davku od dobička pravnih oseb (Ur.l. RS, št. 14/03-UPB1 in 40/04-ZDDPO-1), v nadaljevanju ZDDPO), ob vstopu Slovenije v EU pa je bil, s ciljem prevzema evropskih direktiv v povezavi s harmonizacijo korporacijskega davka v EU in povečanja efektivne davčne obremenitve, sprejet Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (Ur.l. RS, št. 33/06-UPB2 in 117/06-ZDDPO-2, v nadaljevanju ZDDPO-1). Dve leti po uvedbi ZDDPO-1 je bil v začetku leta 2007 sprejet ZDDPO-2. Spremembe v ZDDPO-2, v primerjavi s prej veljavnimi zakoni, sta znižana davčna stopnja in skrčen obseg davčnih olajšav. Tako so

bile odpravljene davčne olajšave za nekatera investicijska vlaganja, nadomestile pa so jih olajšave za raziskave in razvoj, kar je vplivalo predvsem na prerazporeditev davčnih ugodnosti med davčnimi zavezanci (Jerman & Odar, 2008, str. 15–17).

ZDDPO-2 je v primerjavi s predhodnimi zakoni bolj pregleden in jasen, prav tako pa vsebuje manj notranjih navzkrižij, kar zmanjšuje stroške plačevanja davka in davčno tveganje zavezancev. V ZDDPO-2 je pomembno tudi novo načelo odprave dvojne ekonomske obdavčitve. Slovenija je z vsemi državami, s katerimi pomembno sodeluje na gospodarskem področju, sklenila mednarodne pogodbe o izogibanju dvojnemu obdavčevanju. S podpisom takšne pogodbe se državi dogovorita, kako bosta obdavčili posamezne vrste dohodkov, ki jih ustvarijo davčni rezidenti držav pogodbenic. Tako le-te obdavčijo dohodek po načelu vira dohodka ali pa po načelu rezidentstva, prav tako pa se državi dogovorita, kako bosta odpravili morebitno dvojno obdavčitev. Takšne mednarodne pogodbe se uporabljajo prednostno, pred določili davčnih zakonov v posamezni državi. V okviru obstoječih mednarodnih pogodb Slovenija odpravlja dvojno obdavčitev z metodo odbitka. Ta se uporablja tako, da se v Sloveniji obdavči rezidentov celotni svetovni dohodek, ne glede na to, ali je morda le-ta že bil obdavčen drugje, vendar pa se v tujini že plačani davki upoštevajo kot že plačana akontacija. Tako se rezidentova davčna obveznost zmanjša za v tujini že plačane davke (Jerman & Odar, 2008, str. 21).

Predmet obdavčitve po ZDDPO-2 je dobiček rezidenta in dobiček nerezidenta, ki ga dosega z opravljanjem dejavnosti v poslovni enoti v Sloveniji ter dohodki rezidenta in nerezidenta, za katere je določena obveznost davčnega odtegljaja. Kot rezidenti se v skladu z ZDDPO-2 štejejo osebe, ki imajo sedež v Sloveniji ali pa imajo kraj dejanskega poslovanja v Sloveniji. Vsi, ki ne izpolnjujejo enega od teh dveh pogojev in prejemajo dohodke v Sloveniji, pa se štejejo za nerezidente.

ZDDPO-2 zavezance za davek opredeljuje kot pravne osebe domačega in tujega prava, pa tudi družbe ali združenja oseb po tujem pravu brez pravne osebnosti, ki niso zavezanci za dohodnino. Izvzete so le Slovenija, samoupravne lokalne skupnosti in BS.

Osnova za davek je dohodek, ki se izračuna kot presežek prihodkov nad odhodki. Rezidenti so obdavčeni po načelu svetovnega dohodka, kar pomeni, da davčno osnovo predstavlja vsak dohodek, ne glede na to ali je ustvarjen na ozemlju Slovenije ali izven nje. Tako ni pomembno, kje je prihodek nastal, saj so vsi prihodki na koncu obdavčeni v Sloveniji. Na drugi strani morajo nerezidenti obračunati in plačati davek le na posamezne dohodke, ki izvirajo v Sloveniji. Te lahko ustvarijo s poslovanjem prek poslovne enote v Sloveniji ali pa iz premoženja, za kar pa ne potrebujejo prisotnosti poslovne enote (Mlakar, 2004).

ZDDPO-2 določa, da splošna **davčna stopnja**, po kateri se plačuje davek od dohodkov pravnih oseb, znaša 17 % od davčne osnove. Znižana davčna stopnja, ki znaša 0 %, pa velja za naslednje pravne osebe:

- investicijske sklade,
- pokojninske sklade,
- zavarovalnice in
- družbe tveganega kapitala.

V času veljavnosti ZDDPO-1 je davčna stopnja znašala 25 % od davčne osnove. Davčna reforma leta 2006 je predvidevala postopno zniževanje stopnje davka iz 25 % na 15 %, z namenom zagotavljanja dodatnih sredstev tistemu delu gospodarstva, ki v oteženih gospodarskih razmerah posluje pozitivno in s tem omogočiti usmeritev dodatnih sredstev v povečanje gospodarske aktivnosti (Setnikar, 2013). Od uvedbe ZDDPO-2 se je davčna stopnja z leti postopoma zniževala. Leta 2007 je ta znašala 23 %, leta 2008 se je znižala na 22 %, leta 2009 na 21 %, leta 2010 in 2011 pa je davčna stopnja znašala 20 % od davčne osnove. Predvideno je bilo, da se bo davčna stopnja zniževala vse do leta 2015, ko bi se naj ustavila pri 15 % od davčne osnove (Vlada Republike Slovenije, 2013, str. 1). Ker fiskalni položaj ni omogočal nadaljnjega zniževanja stopnje davka, je Vlada predlagala zamrznitev stopnje davka pri 17 %. Ocenjevali so, da bodo s tem v letu 2014 povišali prihodke državnega proračuna za 22 milijonov (v nadaljevanju mio) EUR, leta 2015 pa za 25 mio EUR (Fidermuc, 2013).

Po ZDDPO-2 so plačila davka **oproščeni** zavezanci, kot so: zavod, društvo, ustanova, verska skupnost, politična stranka, zbornica ali reprezentativni sindikat, če je ta, v skladu s posebnim zakonom, ustanovljen za opravljanje nepridobitne dejavnosti in dejansko posluje skladno z namenom ustanovitve in delovanja. Ne glede na to pa mora zavezanec, če opravlja tudi pridobitveno dejavnost, plačati davek. V tem primeru se prihodki iz nepridobitne dejavnosti in dejanski ali sorazmerni stroški te dejavnosti izvzamejo iz davčne osnove.

V skladu z ZDDPO-2 se za **davčno obdobje** šteje koledarsko leto, vendar pa se lahko zavezanec odloči tudi za drugačno obdobje, ki je enako njegovemu poslovnemu letu. V tem primeru mora o svoji izbiri obvestiti davčni organ, izbranega obdobja pa ne sme spreminjati vsaj 3 leta.

Glede na ZDDPO-2 velja, da so **davčno priznani odhodki** tisti, ki so potrebni za pridobitev prihodkov, ki so obdavčeni po ZDDPO-2. Tisti odhodki, ki niso povezani s pridobitvijo prihodkov oz. niso neposreden pogoj za opravljanje dejavnosti in niso posledica opravljanja dejavnosti, imajo zaseben značaj ali pa niso skladni s poslovno prakso, se štejejo med **davčno nepriznane odhodke**. Med odhodke, ki niso neposreden pogoj za opravljanje dejavnosti se štejejo vsi odhodki, ki neposredno ne nastanejo z

opravljanjem dejavnosti zavezanca. Odhodki, ki imajo značaj privatnosti, pa so vsi tisti odhodki, ki niso povezani s poslovanjem oz. delovanjem, posledično pa tudi z ustvarjanjem prihodkov davčnega zavezanca. Gre torej za odhodke, ki se navezujejo na posameznikovo privatno življenje (Jerman & Odar, 2008, str. 276–277). ZDDPO-2 določa, da odhodki niso skladni z običajno poslovno prakso takrat, ko niso običajni v posamezni dejavnosti glede na pretekle in druge izkušnje ter v primerjavi z drugimi dejavnostmi, dejstvi in okoliščinami. Vendar pa se med takšne odhodke ne štejejo odhodki, ki nastanejo zaradi izrednih in nepogostih dogodkov, na katere davčni zavezanec ni imel vpliva, kot so npr. naravne nesreče. **Delno priznani odhodki** so v skladu z ZDDPO-2 v davčni bilanci priznani le v višini 50 %. Med delno priznane odhodke se štejejo stroški reprezentance in stroški nadzornega sveta oz. drugega organa, ki opravlja zgolj funkcijo nadzora. Posebnost davčnega priznavanja odhodkov je tudi amortizacija. ZDDPO-2 določa, da se amortizirani znesek opredmetenih osnovnih sredstev, neopredmetenih sredstev in naložbenih nepremičnin kot odhodek prizna v obračunanem znesku, ki ga dobimo z uporabo metode enakomernega časovnega amortiziranja. ZDDPO-2 določa tudi najvišje amortizacijske stopnje. Če obračunana amortizacija preseže znesek, ki se prizna kot odhodek, se presežni znesek amortizacije kot odhodek prizna v naslednjih davčnih obdobjih.

2.1.1 Proračunski prihodki od davka od dohodkov pravnih oseb

Davek od dohodkov pravnih oseb je prihodek državnega proračuna. V Tabeli 1 je prikazano, koliko davka od dohodkov pravnih oseb je bilo obračunanega bankam, v obdobju med leti 2008 in 2014. Podatke sva pridobili iz strani Finančnega urada Republike Slovenije (v nadaljevanju FURS) prek elektronske korespondence. Kot je prikazano v Tabeli 1 je bilo največ davka od dohodkov pravnih oseb bankam obračunanega leta 2008, in sicer kar 106,3 mio EUR, najmanj pa v letu 2013, ko ga je bilo bankam obračunanega le 2,5 mio EUR.

Tabela 1: Podatki o obračunanem davku od dohodkov pravnih oseb bankam v obdobju od leta 2008 do leta 2014, v EUR, na dan 1. 12. 2015

Leto	Obračunan davek od dohodkov pravnih oseb
2008	106.292.798
2009	37.474.234
2010	35.117.431
2011	24.100.647
2012	4.811.318
2013	2.549.049
2014	16.745.608

Vir: Finančni urad Republike Slovenije, 2015.

2.1.2 Posebnosti davka od dohodkov pravnih oseb

Dohodki finančnih institucij bi se načeloma morali obravnavati na enak način, kot se obravnavajo dohodki drugih podjetij. Čeprav so finančne institucije obdavčene z običajnim davkom od dohodkov pravnih oseb, pa je njihov dohodek v mnogih pogledih deležen posebne obravnave (Stotsky, 1995, str. 242). Glavni razliki med obdavčitvijo finančnih in nefinančnih institucij z davkom od dohodkov pravnih oseb sta obravnava slabih posojil in neuporaba pravil glede tanke kapitalizacije za finančni sektor. Drugačna obravnava slabih posojil za finančne institucije predstavlja prednost glede likvidnosti oz. denarnih tokov, ne pa tudi davčne ugodnosti. Obračunan davek od dohodkov pravnih oseb finančnega sektorja je pred krizo, zaradi nadpovprečne dobičkonosnosti sektorja, predstavljal velik delež prihodkov iz naslova davka od dohodkov pravnih oseb (Chaudhry, Mullineux, & Agarwal, 2014, str. 10).

2.1.2.1 Davčna obravnava prihodkov in odhodkov bank v okviru davka od dohodkov pravnih oseb

Osnovna funkcija bank je kreditiranje. Banke v osnovi od depozitarjev sprejemajo denar, ki ga nato posodijo kreditojemalcem. Dobiček banke predstavlja razlika med obrestmi plačanimi npr. za depozite prejete od depozitarjev, izdane komercialne papirje, prejeta posojila, izdane obveznice in podobno ter obrestmi prejetimi za izdane kredite. Banke poleg tega prav tako opravljajo funkcijo investitorja in tako ustvarjajo prihodke iz naslova različnih finančnih instrumentov. Glavne komponente izkaza poslovnega izida tradicionalnih bank so na splošno (Chaudhry et al., 2014, str. 10):

- plačane obresti,
- prejete obresti,
- prejete dividende in
- realizirane izgube ter dobički iz naslova investicij.

Na splošno so **plačane obresti** s strani podjetij, vključno z bankami, odbitna postavka davka od dohodkov pravnih oseb. V Sloveniji so plačane obresti s strani bank davčno priznan odhodek razen, če so le te plačane v države, ki so tako imenovane davčne oaze (European Commission, 2012, str. 13–14).

Prejete obresti na splošno predstavljajo obdavčljive prihodke za vsa podjetja, vključno z bankami. Banke so glede tega obravnavane enako kot ostala nefinančna podjetja. V večini držav se obrestni prihodki iz davčnega vidika priznajo na podlagi načela nastanka poslovnega dogodka. Obresti so tako priznane v računovodskem obdobju, v katerem bi naj bile zaslužene, ne glede na to kdaj so dejansko prejete (European Commission, 2012, str. 14–15).

V nasprotju s plačanimi obrestmi **plačila dividend** na strani bank niso odbitna postavka davka od dohodkov pravnih oseb, saj izplačilo dividend predstavlja razdelitev dobička po obdavčitvi. Glede obravnave dividend v sklopu davka od dohodkov pravnih oseb med finančnimi in nefinančnimi institucijami ni posebnih razlik (European Commission, 2012, str. 16).

Tako za **prihodke iz naslova dividend**, kot za prihodke iz naslova obresti velja, da so ti obdavčeni na strani prejemnika. V Sloveniji so prihodki od prejetih dividend izvzeti iz davčne osnove prejemnika, če izplačevalec izpolnjuje enega izmed zakonsko določenih pogojev, hkrati pa je v skladu z ZDDPO-2 predpisana višina davčno nepriznanih odhodkov, ki se nanašajo na te dohodke, in sicer v višini 5 % od zneska prejetih dividend. Glede davčne obravnave prejetih dividend med bankami in podjetji, ki delujejo v drugih sektorjih, ni pomembnih razlik (European Commission, 2012, str. 17–18). Z izvzemom dividend iz davčne osnove davka od dohodkov pravnih oseb se odpravlja popolna dvojna obdavčitev razdeljenih in izplačanih dobičkov.

V večini držav, tudi v Sloveniji, so **realizirane izgube iz naslova delnic, ki niso namenjene trgovanju**, odbitna postavka davka od dohodkov pravnih oseb v primeru, da so realizirani dobički obdavčeni z davkom od dohodkov pravnih oseb. **Realizirane izgube iz naslova drugih finančnih instrumentov, ki niso delnice in niso namenjene trgovanju**, so ponavadi davčno priznane, hkrati pa so dobički obdavčeni (European Commission, 2012, str. 19).

Izgube iz naslova posojil za banke predstavljajo neizogibne stroške, ki nastanejo ob odobravanju posojil. Te izgube bi zagotovo morale biti priznane kot odhodek, tako iz finančnega, kot tudi davčnega vidika, vendar pa se pojavi težava glede tega, kako in kdaj bi morale biti izgube iz naslova posojil priznane kot davčni odhodek (Honohan, 2003, str. 2–5).

Oslabitve posojil delimo na splošne in posebne. Posebne oslabitve so odvisne od določenega posojila. Višina posebnih oslabitev se oblikuje glede na število dni zamude pri plačilu zapadlih obresti in glavnice, vrednost zavarovanja določenega posojila in finančno trdnost posojilojemalca. Splošne oslabitve pa se ne nanašajo na določeno posojilo, ampak izražajo splošne izkušnje bank v zvezi z obstoječim portfeljem posojil. Oblikovane, tako splošne, kot tudi posebne oslabitve, zmanjšujejo dobičke bank, kljub temu pa so knjižene na različni strani bilance stanja (Honohan, 2003, str. 2–5).

V Sloveniji se oslabitve za nedonosna posojila nahajajo na aktivni strani bilance, kot popravek za slabe terjatve. Oslabitve za donosna posojila pa so knjižene na pasivni strani bilance, kot del drugih dolgoročnih obveznosti. Splošne oslabitve za donosna posojila se prav tako pogosto štejejo kot del kapitala razreda 2 banke, saj te oslabitve niso predvidene za pokrivanje posebnih izgub za posojila, ki so že nedonosna. Del portfelja posojil bank so

tudi nedonosna posojila. Nekatera nedonosna posojila so na koncu neizterljiva oz. do poplačila teh terjatev nikoli ne pride. Te prihodnje izgube so prisotne že v obstoječem portfelju bank in bi morale biti že na tej točki priznane kot odhodek, čeprav ni mogoče natančno določiti, katera posojila bodo na koncu ostala neporavnana (Honohan, 2003, str. 2–5). V skladu z ZDDPO-2 so načeloma odhodki iz prevrednotenja zaradi oslabitev terjatev delno priznani odhodki, oslabitve, ki jih mora banka oblikovati glede na posebna tveganja, pa se priznajo banki kot odhodek v obračunanih zneskih, vendar največ do višine, ki jo določa zakon, ki ureja bančništvo.

2.1.2.2 Izogibanje davku od dohodkov pravnih oseb

Z namenom zmanjšanja davka lahko podjetja uporabijo veljavni davčni sistem v svojo korist. Podjetja se lahko npr. odločijo za financiranje prek kapitala ali pa dolga. Financiranje z dolgom prinaša, v primerjavi z lastniškim kapitalom, davčne ugodnosti, saj so načeloma stroški iz naslova obresti odbitna postavka za davek od dohodkov pravnih oseb, medtem ko se npr. dividende razdelijo po obdavčitvi in ne predstavljajo odbitne postavke za davek od dohodkov pravnih oseb. S stroški iz naslova obresti si lahko tako podjetja zmanjšajo davčno osnovo in so spodbujena k visokemu deležu financiranja z dolgom (Chaudhry et al., 2014, str. 10–11).

Davčni sistem odvrča banke od financiranja s primarnim kapitalom in jih na drugi strani spodbuja k financiranju s hibridnimi, z dolgom povezanimi instrumenti kapitala. Hibridni instrumenti kapitala oz. sekundarni kapital pa je v primerjavi s primarnim kapitalom manj primeren za pokrivanje izgub. Pristranskost glede dolga bi naj bila povezana z višjim finančnim vzvodom bank in posledično tudi s finančno krizo (Chaudhry et al., 2014, str. 10–11). Zaradi višjega finančnega vzvoda so podjetja, vključno z bankami, bolj podvržena šokom v ekonomiji. Če ima podjetje visok finančni vzvod, so posledice morebitnega ekonomskega šoka hujše. Negativne posledice ekonomskega šoka so za finančne institucije v primeru, da imajo visok finančni vzvod, še večje, zaradi možnosti systemskega tveganja (European Commission, 2015, str. 45).

Nedavna bančna kriza je povzročila visoke družbene stroške. Ugodnejša davčna obravnava financiranja z dolgom pod davkom od dohodkov pravnih oseb bi lahko bila posebno nevarna v finančnem sektorju. Pred nastankom krize ta problem zaradi kapitalskih zahtev, postavljenih s strani regulatorjev, ni bil deležen posebne pozornosti. Nedavne empirične raziskave pa so potrdile, da na finančno strukturo bank vplivajo poleg regulacije še velikost, zavarovanja in dobičkonosnost določene banke, poleg tega pa naj bi na finančno strukturo bank pomembno vplival tudi davek od dohodkov pravnih oseb. Rezultati raziskav so potrdili, da je pristranskost glede dolga pomemben dejavnik, ki bi lahko vplival na višji vzvod v finančnem sektorju, kar naredi banke manj stabilne in poveča tveganje ter stroške bančne krize. Poleg regulacije bi lahko omejitev ali celo odprava pristranskosti glede dolga zagotovila večjo stabilnost finančnega sektorja (European Commission, 2015, str. 51–54).

Za omejitev tveganja glede prevelikega financiranja z dolgom in zmanjšanja negativnih posledic prekomernega zmanjševanja davčne osnove z odbitki stroškov iz naslova obresti, so nekatere države uvedle **pravila glede tanke kapitalizacije** oz. pravila glede omejevanja odbitkov stroškov iz naslova obresti. Ta pravila prepovedujejo odbitek stroškov iz naslova obresti, ko je delež dolga v bilanci nad določeno mejo. Z drugimi besedami to pomeni, da pravila o podkapitalizaciji določajo, koliko obresti plačanih za financiranje z dolgom lahko podjetja odbijejo od davčne osnove za davek od dohodkov pravnih oseb. Slovenija ima uvedena pravila glede tanke kapitalizacije, vendar pa za banke ta pravila ne veljajo (Chaudhry et al., 2014, str. 11–12; European Commission, 2015, str. 48).

IMF je predlagal nov **davek na vseobsegajoč donos pravnih oseb**, ki bi prepovedal olajšave iz naslova plačanih obresti. Podobno bi bile iz obdavčitve izvzete prejete obresti, z namenom preprečevanja večkratne obdavčitve. Čeprav bi z uvedbo davka na vseobsegajoč donos pravnih oseb finančne institucije plačale zelo malo ali celo nič davka od dohodkov pravnih oseb, saj z davkom prejete obresti ne bi bile obdavčene, hkrati pa bi lahko od davka odbile neobrestne stroške, bi druga podjetja z novo uvedenim davkom plačale več davka, brez da bi povišali davčno stopnjo davka (Chaudhry et al., 2014, str. 12). Davčni sistem, ki bi prepovedal olajšavo za obresti, pa bi lahko imel negativen vpliv na investicije, saj bi se s tem povišali stroški zadolževanja. Tak davčni sistem bi bilo posebej težko uvesti v finančni sektor (European Commission, 2015, str. 48).

Države bi lahko s pravili glede davkov spodbudile podjetja k financiranju s kapitalom. V okviru **odbitka za lastniški kapital** bi lahko podjetja ohranila odbitek za obrestne stroške, hkrati pa bi lahko davčno osnovo zmanjšale za fiktivni donos na kapital. Številne študije so pokazale uspešnost uvedbe odbitka za lastniški kapital, ki bi zmanjšal obseg financiranja z dolgom (Chaudhry et al., 2014, str. 12–13).

2.2 Davek na dodano vrednost

DDV obdavčuje blago in storitve v vseh fazah prometa, od proizvajalca, trgovca, pa do končnega potrošnika. Načeloma se obračunava in plačuje od vsake dobave blaga ali storitev razen, če je za dobavo predvidena oprostitev (Zorman, 2012, str. 10). DDV dokončno plača končni potrošnik v obliki odstotnega dodatka na končno ceno blaga ali storitve (Skupni sistem davka na dodano vrednost (DDV) EU, 2015).

Sistem DDV je oblikovan na podlagi določenih načel. V skladu z **načelom nevtralnosti** davek ne sme vplivati na ekonomske odločitve podjetij. Breme davka bi naj v skladu z načelom nevtralnosti nosili končni kupci, zato imajo davčni zavezanci, preko odbitka, možnost prealitivne davčnega bremena na svojega kupca. V skladu z **načelom nediskriminatornosti** se mora enakovrstno blago oz. enakovrstne storitve v sistemu DDV obravnavati enako, ne glede na to ali so proizvedene na domačem davčnem območju, pridobljene iz druge države članice EU ali uvožene iz tretje države, kot tudi ne glede na to,

kdo je kupec ali kdo je proizvajalec blaga oz. naročnik storitev. Z drugimi besedami, domače podjetje iz vidika obdavčitve z DDV, ne sme biti obravnavano drugače kot je obravnavano tuje podjetje (Vraničar & Beč, 2007, str. 56–60; OECD, 2015, str. 16). Tako kot vsi ostali davki, tudi DDV povzroča stroške podjetjem, ki so davčni zavezanci, in davčnim organom (OECD, 2015, str. 18). V skladu z **načelom administrativne izvedljivosti** bi moral biti sistem DDV oblikovan tako, da bi bili stroški pobiranja davka, tako za davčne zavezance kot tudi za davčno administracijo, čim nižji (Vraničar & Beč, 2007, str. 60). **Načeli obdavčitve po poreklu ali po namembnem kraju** zahtevata, da lahko določena država z DDV obdavči izključno potrošnjo na svojem davčnem območju. Pomembno vprašanje pri oblikovanju sistema DDV je tako, kje je prišlo do potrošnje. V skladu z načelom obdavčitve po poreklu se blago obdavči tam, kjer je bilo proizvedeno oz. storitev tam, kjer je bila opravljena oz. tam, kjer ima izvajalec storitve sedež. V skladu z načelom obdavčitve po namembnosti kraja pa se blago obdavči tam, kjer je porabljeno. Po načelu namembnega kraja so storitve obdavčene tam, kjer ima prejemnik storitve sedež. Načeli obdavčitve po poreklu ali po namembnem kraju določata, kateri državi pripada DDV (Vraničar & Beč, 2007, str. 61; OECD, 2015, str. 27).

Evropska komisija je leta 1977 sprejela Šesto direktivo, s katero je bil urejen skupni sistem DDV, leta 2006 pa je bila nadomeščena z Direktivo Sveta 2006/112/ES, ki se uporablja od 1. 1. 2007 naprej (Vraničar & Beč, 2007, str. 51–53). Slednja direktiva je v celoti prenesena v slovensko zakonodajo. Sistem obdavčitve dobav blaga in storitev z DDV, ki je v bil Sloveniji uveden leta 1999, ureja Zakon o davku na dodano vrednost (Ur.l. RS, št. 13/2011-UPB3, 18/2011, 78/2011, 38/2012, 83/2012, 86/2014, 90/2015, v nadaljevanju ZDDV-1) z novelami, ki velja od 1. 1. 2007. ZDDV-1 je usklajen z zakonodajo EU.

Po ZDDV-1 je **davčni zavezanec** vsaka pravna ali fizična oseba, ki deluje neodvisno, poleg tega pa kjerkoli opravlja katerokoli ekonomsko dejavnost, ne glede na namen ali rezultat opravljanja dejavnosti. Ekonomska dejavnost v skladu z ZDDV-1 obsega vsako proizvodno, predelovalno, trgovsko in storitveno dejavnost, vključno z rudarsko, kmetijsko in poklicno dejavnostjo, kot tudi izkoriščanje premoženja in premoženjskih pravic, če je namenjeno trajnemu doseganju dohodka. Zavezanec za davek je tudi oseba, ki priložnostno dobavi novo prevozno sredstvo v drugo državo članico, vendar pa se ji za namene DDV ni potrebno identificirati. Državni organi so davčni zavezanci le v primeru opravljanja dejavnosti ali transakcij, ki se sicer opravljajo na trgu (Finančna uprava Republike Slovenije, 2015, str. 4–5).

Pojem davčnega zavezanca je potrebno ločiti od pojma **zavezanca, ki je identificiran za namene DDV**. Pojem davčnega zavezanca vključuje tako zavezanca, ki je identificiran za namene DDV, kot tudi malega davčnega zavezanca. Če je določena oseba opredeljena kot davčni zavezanec, pa še ne pomeni, da mora od vsake dobave, ki jo opravi, obračunati slovenski DDV. Če je določena oseba opredeljena kot davčni zavezanec, pomeni le, da mora ta pri svojem poslovanju upoštevati slovenske predpise o DDV. Davčni zavezanec v

skladu z zakonom ugotovi, ali mora v povezavi s posameznim poslom, ki ga opravi v okviru svoje dejavnosti, obračunati DDV ali ne (Vraničar & Beč, 2007, str. 99–665).

Kot vsi drugi davki, tudi DDV vključuje administrativne stroške za pravilno delovanje in pobiranje na strani davčnega organa ter stroške izvajanja na strani davčnega zavezanca, ki mora obračunavati in plačevati DDV. Z namenom zmanjšanja teh stroškov so lahko davčni zavezanci z manjšim obsegom poslovanja izključeni iz sistema DDV (Vraničar & Beč, 2007, str. 99–665). V skladu z ZDDV-1 je mali davčni zavezanec oproščen obračunavanja DDV. Kljub temu pa se lahko, ne glede na višino opravljenega prometa oz. katastrskega dohodka, prostovoljno vključi v sistem DDV. Mali davčni zavezanec je vsak davčni zavezanec, ki (Finančna uprava Republike Slovenije, 2015, str. 5):

- v obdobju zadnjih 12 mesecev ni presegel oz. ni verjetno, da bo presegel znesek, določen v višini 50.000 EUR obdavčljivega prometa, in se ni prostovoljno vključil v sistem zavezancev za DDV;
- dobavlja blago ali storitve v okviru osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti ter katastrski dohodek vseh članov kmečkega gospodinjstva za zadnje koledarsko leto ne presega zneska, ki je določen v višini 7.500 EUR ter se ni prostovoljno vključil v sistem zavezancev za DDV.

V skladu z ZDDV-1 **davčno osnovo** predstavljajo vsa plačila v denarju, stvareh ali storitvah dobavitelju ali izvajalcu za opravljeno dobavo blaga ali storitev s strani kupca, naročnika ali tretje osebe. Davčna osnova vključuje tudi trošarine in druge davke, razen DDV, takse, uvozne in druge dajatve, subvencije, ki so neposredno povezane s ceno posamezne dobave ter postranske stroške, kot so: provizije, stroški pakiranja, prevoza in zavarovanja, ki jih dobavitelj ali izvajalec zaračuna kupcu oz. naročniku storitve. Določeni popusti in rabati ter zneski, ki jih davčni zavezanec prejme od svojega naročnika, kot povračilo za izdatke, ki jih je plačal v imenu in za račun naročnika, se v davčno osnovo ne štejejo.

ZDDV-1 določa, da ima davčni zavezanec pravico, da od DDV, ki ga je dolžan plačati, odbije tisti znesek DDV, ki ga je dolžan plačati ali ga je plačal pri svojih nabavah, če je nabavljeno blago oz. storitve uporabil oz. jih bo uporabil za opravljanje svojih obdavčenih transakcij. Obveznost za obračun DDV načeloma nastane ne glede na prejeto plačilo. Enako velja tudi za pravico do odbitka DDV, ki ni vezana na to, kdaj je zavezanec za DDV dejansko tudi plačal svojemu dobavitelju. Prek mehanizma odbitka DDV se zagotavlja nevtralnost davka, saj se s tem davčna obveznost prelaga na naslednji člen v proizvodno-prodajni verigi (Vraničar & Beč, 2007, str. 476–479).

V skladu z ZDDV-1 sta predpisani dve **stopnji DDV**. DDV se za dobave blaga ali storitev obračunava in plačuje po splošni stopnji, ki znaša 22 %, razen v primeru dobave blaga ali storitev, za katere je določena nižja stopnja, ki znaša 9,5 % (Davek na dodano vrednost

(DDV), 2015). Ničelna stopnja se v sistemu DDV obravnava popolnoma enako kot splošna ali znižana davčna stopnja. Ničelna stopnja pa se pogosto zamenjuje z oprostitevami. Davčni zavezanec lahko DDV, ki ga je plačal pri nabavi blaga in storitev za namene opravljanja svoje obdavčljive dejavnosti, odbije od DDV, ki ga mora plačati za predpisano davčno obdobje. Učinek je drugačen samo z vidika končnega potrošnika, saj v primeru oprostitve končni potrošnik plača ceno povišano za davek, ki ga davčni zavezanec, ki opravlja transakcije oproščene plačila DDV brez pravice do odbitka DDV, ne sme uveljavljati kot odbitek DDV in ga zato prenese na končnega potrošnika. Če je oprostitev uveljavljena na sredini verige, lahko takšna oprostitev privede celo do dvojne obdavčitve (davek na davek). V primeru ničelne stopnje pa ima davčni zavezanec, ki opravlja transakcije obdavčene z ničelno stopnjo, pravico do odbitka vstopnega DDV, zato v ceno za končnega kupca vstopni DDV ni všteti. Če je na sredini verige predpisana ničelna stopnja, se davek plačan v predhodnih fazah v celoti poračunava, oz. vrne davčnemu zavezancu (Vraničar & Beč, 2007, str. 290).

DDV se lahko izračuna neposredno ali posredno. Neposredni izračun DDV temelji na odštevalni ali seštevalni metodi, posredno pa se DDV izračuna na podlagi kreditne metode (Rejc, 1999, str. 8). V skladu z **odštevalno metodo** se od skupnega zneska prodaje v določenem obdobju odšteje znesek nabav blaga in storitev ter tako ugotovljeno davčno osnovo pomnoži s predpisano davčno stopnjo (Vraničar & Beč, 2007, str. 55). Bistvena pomanjkljivost metode je, da ne omogoča izračuna končnega davčnega bremena v primeru oprostitve ali uporabe različnih davčnih stopenj. Poleg tega ta metoda ne zagotavlja nevtralnosti (Rejc, 1999, str. 8).

Seštevalna metoda temelji na izhodišču, da je dodana vrednost v določenem časovnem obdobju enaka znesku plačila delovne sile in kapitala, ki ju zavezanec uporabi pri ustvarjanju dodane vrednosti (Vraničar & Beč, 2007, str. 55). Vsota postavk, kot so npr. plače, najemnine, obresti, dobiček in podobno, ne pa tudi amortizacija, predstavlja dodano vrednost. Ta metoda za izračun potrošne vrste DDV ni primerna in se v praksi ne uporablja (Rejc, 1999, str. 8).

Na podlagi **kreditne metode** se davčna obveznost izračuna tako, da davčni zavezanec vstopni DDV odšteje od izstopnega DDV. Vstopni DDV je DDV, ki ga je zavezanec plačal ob nabavah, izstopni DDV pa je davčna obveznost, ki izhaja iz prometa zavezanca. Dejanska dodana vrednost se po tej metodi nikoli ne izračuna, kljub temu pa ima metoda nekaj prednosti. Skoraj vse države z DDV za izračun le-tega uporabljajo kreditno metodo. Kreditna metoda omogoča mesečno ali četrtletno obračunavanje davka, v nasprotju z drugimi metodami, po katerih je DDV možno obračunati le letno. Metoda pripomore k izvajanju DDV, davčni organi pa jo lahko uporabijo tudi na področju davkov na dobiček (Rejc, 1999, str. 8).

Delovanje kreditne metode obračuna DDV je predstavljeno v Tabeli 2. Prikaz temelji na predpostavki, da je stopnja DDV 22 %, da vsak zavezanec v proizvodno-prodajni verigi v davčnem obdobju kupuje le pri enem zavezancu in dobavlja le enemu zavezancu. Prvi zavezanec v verigi v tem primeru za svojo proizvodnjo nabavi blago oz. storitve v vrednosti 100 EUR. V vsaki fazi zavezanec dobaviteljem plača DDV, ki mu ga zaračunajo ob nakupu blaga ali storitev, ob prodaji pa zavezanec zaračuna DDV od celotne vrednosti blaga oz. storitev. Znesek davka, ki ga mora zavezanec plačati v proračun, se izračuna tako, da se od zneska DDV, zaračunanega ob prodaji, odšteje DDV, plačan ob nabavi blaga ali storitev. V drugi fazi zavezanec ob prodaji od svojega kupca na račun prejme 66 EUR iz naslova DDV, v državni proračun pa mora plačati le 22 EUR davka, saj je 44 EUR že plačal svojemu dobavitelju. Davčno breme se tako prek sistema odbitka DDV prenaša od enega davčnega zavezanca na drugega. Dejansko breme davka ne nastane, dokler se blago oz. storitve prodajajo med zavezanci za DDV. Dejansko breme davka nosi šele končni kupec blaga oz. storitve v zadnji fazi (Vraničar & Beč, 2007, str. 56).

Tabela 2: Delovanje kreditne metode obračuna DDV, v EUR

Faza	Nabavna cena blaga oz. storitev	DDV ob nabavi	Prodajna cena blaga oz. storitev	DDV ob prodaji	Obračun DDV	Plačano v proračun
Prva	100	22	200	44	22	22
Druga	200	44	300	66	22	22
Tretja	300	66	400	88	22	22
Četrta	400	88	500	110	22	22
				Skupaj za proračun:		88

Vir: M. Vraničar & N. Beč, Zakon o davku na dodano vrednost s komentarjem, 2007, str. 56.

Za dobavo blaga in storitev, ki je **oproščena plačila DDV**, se DDV ne obračunava in plačuje (European Commission, 2015). Za lažje izvajanje, višje proračunske prihodke, široko davčno osnovo in ekonomsko nevtralnost DDV, naj bi bilo v sistemu DDV čim manj oprostitev (Vraničar & Beč, 2007, str. 316).

Razlikujemo med tako imenovanimi nepravimi in pravimi oprostitvami. Pri nepravih oprostitvah, davčni zavezanec, ki opravi oproščeno dejavnost, ni dolžan obračunati in plačati DDV, hkrati pa nima pravice do odbitka DDV, ki so mu ga zaračunali dobavitelji za blago oz. storitve, ki jih je zavezanec za davek uporabil za namene oproščene dobave (Finančna uprava Republike Slovenije, 2015, str. 16). Dobavitelj blaga oz. storitev, za katere je predpisana oprostitev plačila DDV, davka ne obračuna, prejemnik tega blaga oz. storitev pa ne more uveljavljati odbitka DDV, saj na računu davek ni izkazan (Vraničar & Beč, 2007, str. 316–317).

Uvedba neprave oprostitve je smiselna, kadar davčni zavezanec dobavlja blago oz. izvaja storitve končnim potrošnikom, ki niso davčni zavezanci oz. nimajo pravice do odbitka

DDV. Na drugi strani neprava oprostitvev za dobave opravljene med davčnimi zavezanci povzroči kopičenje davčne obveznosti, s tem pa je kršeno načelo nevtralnosti, zato uvedba v tem primeru ni smiselna. Uvedba neprave davčne oprostitve pri dobavah blaga in opravljanju storitev končnim potrošnikom proračunske prihodke zmanjša, če pa je neprava oprostitvev uvedena za dobave med davčnimi zavezanci, pa so proračunski prihodki iz naslova DDV višji, saj je v tem primeru del dodane vrednosti obdavčen dvakrat, prek člena v verigi, ki se šteje za oproščenega in prek zadnjega člena v verigi, ki je končni kupec (Vraničar & Beč, 2007, str. 316–317).

Prava oprostitvev pomeni, da ima davčni zavezanec, ki opravi oproščeno dobavo blaga oz. storitev, za katero DDV ne obračuna, pravico, da uveljavi odbitek DDV, ki so mu ga zaračunali njegovi dobavitelji za blago oz. storitve, ki ji uporabi za namene oproščene dobave (Finančna uprava Republike Slovenije, 2015, str. 16).

V Tabeli 3 je prikazano delovanje prave oprostitve v sistemu DDV, ki je uveljavljena v zadnji fazi. Zadnji zavezanec v verigi DDV od svoje prodaje ne obračuna, hkrati pa ima pravico do vračila DDV, ki ga je plačal pri svojih nabavah. Primer temelji na predpostavki, da je stopnja DDV 22 %, da prvi proizvajalec vse proizvode sam in da ta nima vstopnih stroškov. Iz primera je razvidno, da so v primeru prave oprostitve v zadnji fazi verige proračunski prihodki nižji kot bi bili, če oprostitve ne bi bilo (Vraničar & Beč, 2007, str. 57).

Tabela 3: Delovanje sistema DDV s pravo oprostitvijo v zadnji fazi, v EUR

Faza	Nabavna cena blaga oz. storitev	DDV ob nabavi	Prodajna cena blaga oz. storitev	DDV ob prodaji	Obračun DDV	Plačano v proračun
Prva	100	22	200	44	22	22
Druga	200	44	300	66	22	22
Tretja	300	66	400	88	22	22
Četrta	400	88	500	0	-88	-88
				Skupaj za proračun:		0

Vir: M. Vraničar & N. Beč, Zakon o davku na dodano vrednost s komentarjem, 2007, str. 56.

Tabela 4 prikazuje učinek neprave obdavčitve na proračunske prihodke. Davčna stopnja v tem primeru znaša 22 %. Primer temelji še na predpostavki, da prvi proizvajalec vse proizvode sam in nima vstopnih stroškov. Plačila DDV je oproščen davčni zavezanec, ki je zadnji v verigi in svoje blago oz. storitve prodaja končnim kupcem. Dodana vrednost davčnega zavezanca, ki je v verigi zadnji ni obdavčena, državni proračun pa v tem primeru ne izgubi davka obračunanega v prejšnjih fazah. Dodana vrednost v vseh prejšnjih fazah ostane obdavčena. Davčni zavezanec, ki je oproščen plačila DDV, neodbiti davek v višini 88 EUR prenese na kupca. Neprava oprostitvev v zadnji fazi je ekonomsko smiselna, če je dodana vrednost zavezanca, ki ne obračuna DDV, dovolj visoka oz. če je znesek DDV, ki

ga zaradi oprostitve ne more odbiti, dovolj nizek, da je končna cena kljub povišanju za neodbiti znesek DDV za končnega kupca nižja, kot bi bila v primeru, če bi bil davek plačan. Končni kupci imajo načeloma od takšne davčne oprostitve korist, saj jim je blago oz. storitev zagotovljena po nižji ceni kot v primeru, če oprostitve ne bi bilo. V primeru iz Tabele 4 je predvideno, da davčni zavezanec v zadnji fazi celoten strošek DDV, ki ga nima pravice odbiti, prenese na končnega kupca. Cena se tako poviša na 588 EUR, kar pa je še vedno manj, kot v primeru iz Tabele 2, ko zadnji zavezanec DDV obračuna od svoje celotne dodane vrednosti in cena za končnega potrošnika znaša 610 EUR (Vraničar & Beč, 2007, str. 58).

Tabela 4: Delovanje sistema DDV z nepravo oprostitvijo v zadnji fazi, v EUR

Faza	Nabavna cena blaga oz. storitev	DDV ob nabavi	Prodajna cena blaga oz. storitev	DDV ob prodaji	Obračun DDV	Plačano v proračun
Prva	100	22	200	44	22	22
Druga	200	44	300	66	22	22
Tretja	300	66	400	88	22	22
Četrta	400	88	588	0	0	0
				Skupaj za proračun:		66

Vir: M. Vraničar & N. Beč, Zakon o davku na dodano vrednost s komentarjem, 2007, str. 56.

V Tabeli 5 je prikazan učinek neprave oprostitve, ko je ta odobrena davčnemu zavezancu, ki posluje v eni izmed vmesnih faz verige. Tudi v tem primeru stopnja DDV znaša 22 %. Primer temelji na predpostavki, da prvi proizvajalec vse proizvede sam, da nima vstopnih stroškov, in da oproščeni zavezanec davka ne more prevaliti na naslednjega v verigi oz. povišati cene svojega blaga ali storitev. Kot je razvidno iz primera se davčna obveznost kljub oprostitvi ne zmanjša, ampak se celotni proračunski prihodki celo povečajo. V tem primeru je kršeno načelo nevtralnosti, saj se davek kopiči v stroških zavezancev za davek. Takšna ureditev vpliva tudi na nekonkurenčnost gospodarstva s takšnim sistemom na mednarodnem trgu (Vraničar & Beč, 2007, str. 58).

Tabela 5: Delovanje sistema DDV z nepravo oprostitvijo v vmesni fazi, v EUR

Faza	Nabavna cena blaga oz. storitev	DDV ob nabavi	Prodajna cena blaga oz. storitev	DDV ob prodaji	Obračun DDV	Plačano v proračun
Prva	100	22	200	44	22	22
Druga	200	44	300	66	22	22
Tretja	300	66	400	0	0	0
Četrta	400	0	500	110	110	110
				Skupaj za proračun:		154

Vir: M. Vraničar & N. Beč, Zakon o davku na dodano vrednost s komentarjem, 2007, str. 56.

2.2.1 Obdavčitev bančnih storitev z davkom na dodano vrednost

DDV je širok davek, ki bi se moral obračunati na vso končno potrošnjo. Kljub temu pa je v EU zaradi tehničnih razlogov večina finančnih storitev oproščena plačila DDV. Banke in druge finančne institucije tako niso dolžne plačati DDV na večino storitev, ki jih ponujajo, hkrati pa nimajo pravice do odbitka vstopnega DDV. Izvzetje večine finančnih storitev iz sistema DDV je v EU uvedla Evropska komisija s Šesto direktivo DDV leta 1977. Izvzetje velja predvsem za sprejemanje depozitov, dajanje posojil, trgovanje z vrednostnimi papirji in valutne transakcije (Huizinga, Claessens, & Scott Morton, 2002, str. 500–506).

Za nekatere finančne storitve, npr. za nadomestilo, ki ga banka zaračuna za dvig gotovine iz bankomata, se lahko DDV obračuna na običajen način. Ker gre za obdavčljivo storitev, lahko banka zahteva vračilo vstopnega DDV, plačanega za nakupe povezane z zagotavljanem storitve. V primeru, da gotovino na bankomatu dvigne fizična oseba, se celotno davčno breme prevali na komitenta. Če pa gotovino na bankomatu dvigne pravna oseba in denar porabi za nakup povezan z obdavčljivo prodajo, pa lahko podjetje zahteva vračilo vstopnega DDV zaračunanega za storitev dviga gotovine (Schenk & Zee, 2004, str. 62–63).

Določene finančne storitve so oproščene plačila DDV, po eni strani zaradi socialnih razlogov, saj bi njihova obdavčitev za končne uporabnike vodila do povišanja finančnega bremena, npr. višji stroški kredita, po drugi strani pa predvsem zaradi praktičnih razlogov, saj je pri teh storitvah težko določiti davčno osnovo za DDV (Zorman, 2012, str. 10). Finančne storitve se načeloma štejejo za nepravne oproščene transakcije, zato se izvajalcu odbitek DDV ne prizna (Vraničar & Beč, 2007, str. 485).

2.2.1.1 Razlogi za oprostitev plačila davka na dodano vrednost nekaterih bančnih storitev

Težavo obdavčitve finančnih storitev z DDV predstavlja narava dodane vrednosti teh storitev. Dodano vrednost, ki jo ustvarijo podjetja, predstavlja vrednost prodaje, zmanjšana za vrednost kupljenega kapitala in vmesnih inputov. Za večino podjetij je v nasprotju z bankami, izračun skupne prodaje in nakupov enostaven (Huizinga et al., 2002, str. 500).

Banke so posredniki med depozitarji in kreditorejmalci (Schenk & Zee, 2004, str. 61). Razlika med obrestmi, ki jih banka zaračuna posojilojemalcem in obrestmi, ki jih banka plača varčevalcem, je obrestna marža, ki predstavlja strošek posredovanja, ki ga je opravila banka. Bančna transakcija vključuje tri sestavine, in sicer glavnico, ki ne sme biti obdavčena, saj predstavlja le prenos denarnih sredstev in ne porabe, čisto obrestno mero, ki ne sme biti obdavčena z davkom na porabo, saj je nadomestilo varčevalcem za odložitev porabe denarja oz. banki za posojilo denarja, in strošek posredništva, ki naj bi bil obdavčen, saj predstavlja vrednost opravljene storitve. Problem je v tem, da je strošek posredništva vključen v obrestne mere. V bistvu dobijo varčevalci obresti, ki so nižje od »čiste«

obrestne mere, posojilojemalci pa plačajo višjo mero obresti, kot je »čista« obrestna mera (European Commission & OECD, 1998, str. 63–64).

Obrestna mera, ki jo banke zaračunajo kreditojemalcem, vključuje strošek dela bančnih delavcev, ki servisirajo posojilo in pa tudi stroške različnih inputov kot so računalniki, papir in podobno. Poleg tega je v kreditno obrestno mero vključen še strošek kapitala, ki je potreben za posojilo, npr. depozitov, za katere, kot že omenjeno, banka plača obresti. Ceno, ki jo banke plačajo za kapital, je težko določiti. Obrestna mera, ki jo banke plačajo na depozite, podcenjuje stroške, saj je cela vrsta storitev vezana na bančne depozite, stroški pa so plačani tako, da banke vlagateljem ponudijo nižjo obrestno mero (Huizinga et al., 2002, str. 504). Nesposobnost ločevanja stroškov od »čiste« obrestne mere povzroča, da je težko obdavčiti strošek posredništva, ne da bi hkrati obdavčili tudi obresti (European Commission & OECD, 1998, str. 64).

2.2.1.2 Posledice izvzetja bančnih storitev iz sistema davka na dodano vrednost

Izvzetje večine finančnih storitev iz sistema DDV povzroča pomembna izkrivljanja. Izvzetje pomeni, da banke ne dobijo povrnjen vstopni DDV, ki ga plačajo za večino kupljenih inputov, kot so npr. računalniki, material, najem delovnih prostorov in podobno. Evropske banke so tako na slabšem položaju kot banke v Združenih državah Amerike (v nadaljevanju ZDA), kjer DDV ne obstaja. Kompleksnost izvzetja povzroča pomembno administrativno breme za banke v EU (Huizinga et al., 2002, str. 499). Oprostitev finančnih storitev povzroča še (Huizinga et al., 2002, str. 505-507; Schenk & Zee, 2004, str. 63–64):

- prenizko obdavčitev končnih porabnikov,
- prekomerno obdavčitev poslovnih kupcev in
- vertikalno integracijo.

Dejstvo, da so iz sistema DDV izvezete samo nekatere finančne storitve in ne vse, povzroča **dodatno breme** za banke. Nekatere storitve, kot je npr. najem sefa, ne vključujejo kapitala in s tem povezanih težav glede vrednotenja kapitalnih vložkov. EU vztraja, da morajo biti takšne storitve predmet obdavčitve z običajnim DDV. Banke dobijo povrnjen vstopni DDV povezan s finančnimi storitvami, ki so normalno obdavčene, medtem ko DDV, ki ga plačajo pri nakupih povezanih z izvzetimi finančnimi storitvami, ne dobijo povrnjen. Večina, ampak ne vse finančne storitve so izvzete iz sistema DDV, zato so banke primorane voditi in hraniti podrobne evidence, ki omogočajo davčnim oblastem izračun, koliko dodane vrednosti je ustvarjene s strani storitev, ki so obdavčene z DDV (npr. storitve naložbenega svetovanja, dvig denarja na bankomatu, najem sefa, ...) in koliko z DDV neobdavčenimi storitvami (npr. posojila, depoziti, valutne transakcije, ...) (Huizinga et al., 2002, str. 499–509).

Presoja o tem, kdaj lahko banke zahtevajo povrnitev vstopnega DDV in kdaj ne, je v pristojnosti vsake države članice. Če ena država dovoli, da dobijo banke povrnjen vstopni DDV plačan pri nakupih, druga država pa povrnitve vstopnega DDV pri večini nakupov bankam ne dovoli, imajo banke v prvi državi stroškovno prednost v primerjavi z bankami v drugi državi. Spodbude za uveljavitev strogih pravil glede povrnitve vstopnega DDV bankam so v državah članicah EU tako omejene. Banke v EU dobijo povrnjen vstopni DDV plačan pri nakupih, izvzetje nekaterih finančnih storitev iz sistema DDV pa povzroča, da na tem področju države članice EU med seboj tekmujejo, s tem pa se veča možnost **izkrivljanja konkurence**. Oprostitev plačila DDV nekaterih finančnih storitev vodi tudi do izkrivljanja konkurence med državami članicami EU in državami, ki niso članice EU. Evropsko podjetje, ki potrebuje posojilo, ne bo neposredno plačalo DDV, ne glede na to ali najame kredit v banki, ki posluje v EU, ali banki, ki posluje v ZDA. Kljub temu pa ameriška banka ne plačuje DDV na vrednost kupljenih inputov, medtem ko ga evropska banka mora, kar za ameriške banke predstavlja konkurenčno prednost (Huizinga et al., 2002, str. 508–509).

Za zagotavljanje tržne učinkovitosti mora biti cena za isto blago enaka za vse uporabnike. Oprostitev finančnih storitev iz sistema DDV krši to načelo. Ker banke vstopnega DDV ne dobijo povrnjenega, stroške plačanega davka prevalijo na kupce finančnih storitev (Huizinga et al., 2002, str. 505).

Ko je kupec končni potrošnik, npr. lastnik stanovanja, ki najame hipotekarni kredit, sama prevalitev ne predstavlja velikega problema. Če bi bile finančne storitve predmet obdavčitve z DDV, bi moral kreditojemalec plačati DDV na dodano vrednost, ki jo ustvarijo banke. Z drugimi besedami to pomeni, da je **cena finančnih storitev za končne potrošnike** nižja, kot bi bila v primeru, da le-te iz sistema DDV ne bi bile izvezete (Huizinga et al., 2002, str. 505–506).

Za poslovne kupce velja ravno nasprotno. Finančne storitve za podjetja predstavljajo input. V primeru normalnega delovanja sistema obdavčitve z DDV bi bila podjetjem omogočena povrnitev vstopnega DDV, vštetega v ceno določene finančne storitve. Ker pa so finančne storitve izvzete iz obdavčitve z DDV, podjetja vstopnega DDV ne dobijo povrnjenega. To pomeni, da je **cena finančnih storitev za podjetja** višja, kot bi bila v primeru, če finančne storitve ne bi bile izvzete iz sistema DDV. Banke na cene finančnih storitev prenesejo celoten DDV, ki so ga plačale pri nakupu inputov. Čeprav banke DDV na finančne storitve ne zaračunavajo neposredno, pa cena teh storitev kljub temu vsebuje nekaj DDV (Huizinga et al., 2002, str. 506–507).

Finančne institucije so motivirane k **samooskrbi glede inputov**, saj se lahko na tak način izognejo plačilu DDV, povezanega z nakupi namenjenimi za storitve izvzete iz sistema DDV. Tako lahko npr. banke namesto, da tiskajo obrazce ipd. pri zunanjem izvajalcu, vzpostavijo lastno »tiskarno«, če bi to pomenilo nižje stroške na račun prihranka pri davku.

Dobavitelji bank bi lahko na ta račun ostali brez posla. Nekatere države poskušajo odvrniti banke od vertikalne integracije z uvedbo DDV na vrednost inputov, ki izhajajo iz samooskrbe. Banke so tako npr. zavezane poročati o z DDV obdavčeni vrednosti obrazcev in drugih pisarniških potrebščin, ki jih dobavijo same sebi. Problem pa predstavlja opredelitev samooskrbovanih inputov bank. Bi moralo biti npr. podjetje, ki sprva storitve čiščenja pisarniških prostorov najema na trgu, nato pa se odloči za zaposlitev čistilk, zavezano za plačilo DDV od vrednosti storitev svojih zaposlenih? Ali pa npr. bi naj banka, ki kupi stavbo, katere prostore je prej najemala, plačala DDV od vrednosti najema poslovalnice (Schenk & Zee, 2004, str. 63–64)?

2.2.2 Proračunski prihodki od davka na dodano vrednost bank

Po ZDDV-1 je DDV prihodek proračuna Slovenije. Iz FURS-a so nama preko elektronske korespondence sporočili podatke o obračunanem DDV bankam, v obdobju od 2009 do 2014, ki so prikazani v Tabeli 6.

Tabela 6: Obračunan DDV bankam, v EUR

Leto obračuna (1)	Izstopni DDV (2)	Vstopni DDV (3)	Pobrani DDV (4 = 2 - 3)
2009	9.784.037	1.471.308	8.312.729
2010	10.801.164	404.081	10.397.083
2011	11.778.176	89.796	11.688.380
2012	9.938.528	1.424.715	8.513.813
2013	10.209.107	574.841	9.634.266
2014	15.077.091	5.070.092	10.006.999
Skupaj:	67.588.103	9.034.833	58.553.270

Vir: Finančni urad Republike Slovenije, 2015.

2.3 Davek na bilančno vsoto bank

Zakon o davku na bilančno vsoto bank (Ur.l. RS, št. 59/2011, 98/2012, v nadaljevanju ZDBVB) ureja sistem uvajanja obveznosti in plačevanja davka na bilančno vsoto bank. ZDBVB se je začel uporabljati od 1. 8. 2011 dalje, prenehal pa je veljati s 1. 1. 2015. ZDBVB je bil spremenjen oz. dopolnjen z razglasitvijo Zakona o spremembi in dopolnitvah Zakona o davku na bilančno vsoto bank (Ur.l. RS, št. 98/2012, v nadaljevanju ZDBVB-A), ki se je začel uporabljati od 1. 1. 2013 dalje.

V skladu z ZDBVB so bile **zavezanke za davek**:

- banke, ki so v skladu z zakonom, ki ureja bančništvo, od BS pridobile dovoljenje za opravljanje bančnih storitev,

- banke držav članic, ki so v skladu z zakonom, ki ureja bančništvo, upravičene na območju Slovenije opravljati bančne in druge vzajemno priznane finančne storitve neposredno ali preko podružnice in
- banke tretjih držav, ki imajo v skladu z zakonom, ki ureja bančništvo, dovoljenje BS za ustanovitev podružnice v Sloveniji.

V 5. čl. ZDBVB je določena **osnova za davek**, ki je bila bilančna vsota oz. vrednost sredstev v izkazu finančnega položaja zavezanca, izračunana kot povprečje vrednosti stanj na vsak zadnji dan meseca v koledarskem letu. Osnova za davek banke države članice in banke tretje države, ki je upravičena na območju Slovenije opravljati bančne in druge vzajemno priznane finančne storitve preko podružnice, je bila bilančna vsota podružnice, izračunana na enak način kot je že bilo omenjeno. Osnova za davek banke države članice, ki je upravičena na območju Slovenije neposredno opravljati bančne in druge vzajemno priznane finančne storitve, je bil sorazmerni del bilančne vsote, ob upoštevanju obsega poslovanja v Sloveniji.

Davčna stopnja, določena v 7. čl. ZDBVB, je znašala 0,1 % od osnove za davek. **Obračunsko obdobje za davek** pa je bilo v skladu s 4. čl. ZDBVB koledarsko leto.

V skladu z 8. čl. ZDBVB so lahko zavezanci **davek zmanjšali** za 0,167 % stanja kreditov nefinančnim družbam in samostojnim podjetnikom, v skladu z ZDBVB-A pa se je dovoljeno zmanjšanje davka znižalo na 0,1 % stanja kreditov nefinančnim družbam in samostojnim podjetnikom. Davek so lahko zavezanci zmanjšali največ v višini obračunanega davka, obveznost za davek so si tako lahko zmanjšali do 0 EUR in jim davka ni bilo potrebno plačati.

Plačila davka so bile **oproščene** banke, ki so za vsaj 5 % bilančne vsote preteklega leta, izračunane kot povprečje vrednosti na vsak zadnji dan meseca v koledarskem letu, povečale stanje kreditov danih nefinančnim družbam in samostojnim podjetnikom v koledarskem letu, za katerega se je davek plačeval. Za obdobje od uvedbe davka na bilančno vsoto bank do vključno meseca decembra 2011 pa je omenjen pogoj znašal 2,1 %. Tiste banke, ki so povečale obseg kreditiranja gospodarstva, so tako plačale nižji davek (Weiss, Kenda, & Lipnik, 2011b).

Banke so lahko v skladu z 10. čl. ZDBVB uveljavljale oprostitev plačila davka tudi, če njihovo stanje kreditov, danih nefinančnim družbam in samostojnim podjetnikom na zadnji dan meseca uveljavitve ZDBVB, ni presegalo 20 % bilančne vsote. Stanje kreditov je definirano v 9. čl. ZDBVB in je predstavljalo povprečno stanje kreditov pred oblikovanimi popravki vrednosti zaradi oslabitev oz. spremembe poštene vrednosti v koledarskem letu, izračunano na podlagi stanj na vsak zadnji dan v mesecu, v skladu z metodologijo, ki jo je določila Vlada. Stanje kreditov banke države članice EU in banke tretje države, ki ima v Sloveniji ustanovljeno podružnico, je bilo stanje kreditov podružnice. Stanje kreditov

države članice EU, ki v Sloveniji opravlja bančne in druge vzajemno priznane storitve neposredno, pa je bilo stanje kreditov poslovne enote.

2.3.1 Razlogi za uvedbo davka na bilančno vsoto bank

Ideja o uvedbi davka, ki bi obdavčil bilančno vsoto bank, izvira iz EU. Nemčija, Francija in Velika Britanija so ene izmed držav, ki so poleg Slovenije uvedle posebne davke oz. dajatve na banke (Fidermuc, 2011). Davek na bilančno vsoto bank je bil sprejet kot ukrep za sanacijo posledic finančne in gospodarske krize. Zagotavljanje virov financiranja nebančnemu sektorju se je po krizi zmanjšalo (Vlada Republike Slovenije, 2011, str. 1). Rast bančnih posojil nebančnemu sektorju je dosegla svoj vrh konec leta 2007. Rast se je nato spremenila v strmo padanje, ki pa je doseglo dno s skoraj ničelno stopnjo na začetku leta 2010 (Fidermuc, 2011). Cilj davka na bilančno vsoto bank je bila sicer tudi kompenzacija državi za nudenje systemske podpore bančnemu sistemu v času finančne krize, predvsem pa spodbujanje bank k zagotavljanju večje in strukturno ustrežnejše ponudbe kreditov nefinančnemu sektorju (Slovenska tiskovna agencija, 2011a).

Vlada je pred uvedbo davka na bilančno vsoto bank predvidevala, da bodo banke, ki bi sicer morale plačati davek, v povprečju povečale kreditiranje podjetij in si tako zmanjšale ali celo izničile davčno obveznost. Nefinančni sektor bi naj tako po uvedbi davka na bilančno vsoto bank lažje dostopal do finančnih virov, ki so potrebni za rast in razvoj gospodarstva (Vlada Republike Slovenije, 2011, str. 3–5). ZDBVB-A je bil sprejet z namenom zaostritve veljavnega ukrepa za sanacijo posledic finančne in gospodarske krize, ki je bil uveden z ZDBVB, za omejeno obdobje (Vlada Republike Slovenije, 2012b, str. 2).

2.3.2 Razlogi proti uvedbi davka na bilančno vsoto bank

Razlogov proti uvedbi davka na bilančno vsoto bank je bilo, še pred uvedbo le-tega, kar nekaj. V BS so bili mnenja, da bi se lahko davek prelil v višje obrestne mere (Slovenska tiskovna agencija, 2011a). Banke naj bi stroške davka kompenzirale s podražitvami, kar bi pomenilo dražja posojila in druge bančne storitve (Weiss et al., 2011b). Davek bi prav tako lahko v takratnih gospodarskih razmerah vplival na prevzemanje neustreznega kreditnega tveganja, saj bi uvedba davka spodbujala banke h kreditiranju gospodarstva, banke pa bi tako bile primorane posojati tudi bolj tveganim strankam (Slovenska tiskovna agencija, 2011a).

Davek na bilančno vsoto bank znižuje dobičke bank oz. zvišuje izgubo. Zaradi manjših dobičkov oz. višjih izgub ter potrebnih večjih rezervacij bi se lahko poslabšala likvidnost finančnega sistema (Weiss et al., 2011b). Poleg tega naj bi bil izplen davka v primerjavi s stroški izvajanja zakona za zavezance in davčno upravo zelo nizek (Slovenska tiskovna agencija, 2011b). Poleg slovenskih bank so bili eni izmed nasprotnikov uvedbe davka na bilančno vsoto bank tudi Združenje bank Slovenije, BS in IMF (Lipnik & Weiss, 2011).

Glede uvedbe davka na bilančno vsoto bank je imela pomisleke tudi Evropska centralna banka (v nadaljevanju ECB), ki je opozorila na tveganje za finančno stabilnost, če bi banke dajale kredite zaradi potencialnih davčnih ugodnosti. ECB je bila mnenja, da bi morali biti bančni krediti dostopni po merilih, ki temeljijo na tveganju in kreditni sposobnosti (Evropska centralna banka, 2011).

2.3.3 Proračunski prihodki od davka na bilančno vsoto bank

Davek na bilančno vsoto bank je po ZDBVB prihodek državnega proračuna. Podatki o plačilu davka na bilančno vsoto bank, ki sva jih pridobili preko elektronske korespondence s FURS-om, so prikazani v Tabeli 7. Davek se je obračunaval in plačeval za obračunska obdobja, ki so se končala do vključno 31. 12. 2014. Podatki o proračunskih prihodkih davka na bilančno vsoto bank se nanašajo na dejansko plačilo davka s strani bank v določenem letu, ne glede na to, kdaj je obveznost za plačilo nastala. Prihodki iz naslova davka na bilančno vsoto bank so bili najvišji v letu 2014, najnižji pa v letu 2015.

V skladu z ZDBVB so morale banke davek obračunati in obračun predložiti pristojnemu davčnemu organu do 31. marca za preteklo obračunsko obdobje za davek, zavezanec pa je moral davek plačati v roku 30 dni od predložitve obračuna davka. ZDBVB-A je uvedel tudi akontiranje davka in določil poseben režim plačevanja obrokov akontacije za leto 2013. Banke so tako morale od vključno leta 2013 naprej med davčnim obdobjem obračunavati in plačevati akontacijo davka.

Tabela 7: Podatki glede dejanskega plačila davka na bilančno vsoto bank, v EUR

Leto	Prihodki iz naslova davka na bilančno vsoto bank
2011	7.413.320
2012	7.416.170
2013	18.272.052
2014	26.497.563
2015	1.966.771
Skupaj:	61.565.876

Vir: Finančni urad Republike Slovenije, 2015.

2.4 Davek na finančne storitve

Davek na finančne storitve je transakcijski davek, ki se obračunava od opravljenih storitev. Je prvi posreden davek finančnega sektorja, saj do njegove uvedbe finančni sektor ni bil obremenjen s posredno obdavčitvijo (Vlada Republike Slovenije, 2015b, str. 3). Davek na finančne storitve je specifičen za Slovenijo in v drugih državah članicah EU v takšni obliki ni v uporabi. Pravzaprav gre za posebno različico davka na finančne transakcije, ki pa ne obdavčuje samega prenosa lastništva finančnih instrumentov, temveč finančne storitve na splošno. Tudi davčna stopnja, ki znaša 8,5 %, je precej višja od stopenj davka na finančne

transakcije v drugih državah članicah EU, kjer se te gibljejo pod 1 % (Zorman, 2014, str. 365).

Sistem in uvajanje obveznosti plačevanja davka na finančne storitve ureja Zakon o davku na finančne storitve (Ur.l. RS, št. 94/12, 90/14, v nadaljevanju ZDFS). ZDFS se je začel uporabljati 25. 12. 2012, dopolnjen pa je bil 1. 1. 2015 z Zakonom o spremembah Zakona o davku na finančne storitve (Ur.l. RS, št. 90/14, v nadaljevanju ZDFS-A).

Predmet obdavčitve po ZDFS so naslednje finančne storitve:

- dajanje in upravljanje kreditov v denarni obliki ter posredovanje pri sklepanju teh poslov s strani kreditodajalca,
- izdajanje in upravljanje kreditnih garancij in izdajanje drugih denarnih jamstev s strani kreditodajalca,
- transakcije in posredovanje v zvezi z depoziti in tekočimi oz. transakcijskimi računi, plačili, nakazili, dolgovi, čeki in drugimi plačilnimi instrumenti,
- transakcije in posredovanje v zvezi z valuto, bankovci in kovanci, ki so zakonito plačilno sredstvo ter
- storitve zavarovalnih posrednikov in zastopnikov.

ZDFS določa, da je **zavezanec za davek** na finančne storitve vsaka oseba, ki na območju Slovenije opravlja finančne storitve. Med davčne zavezance se tako štejejo banke, druge finančne institucije in druge osebe, ki izvajajo že omenjene finančne storitve, vključno s podružnicami tujih bank in poslovnimi enotami tujih pravnih oseb v Sloveniji ter vključno s tistimi tujimi pravnimi osebami, ki lahko v skladu z zakonodajo neposredno opravljajo finančne storitve v Sloveniji (Vlada Republike Slovenije, 2015b, str. 3).

V skladu z ZDFS je finančna storitev izvedena na območju Slovenije, če ima oseba, ki izvaja finančno storitev, sedež svoje dejavnosti ali poslovno enoto oz. stalno ali običajno prebivališče na območju Slovenije. Če oseba tega pogoja ne izpolnjuje, se šteje, da je finančna storitev izvedena na območju Slovenije tudi, če lahko oseba, ki jo izvede, v skladu z veljavno zakonodajo neposredno izvaja finančne storitve na območju Slovenije za naročnike oz. prejemnike storitev, ki imajo sedež dejavnosti, poslovno enoto oz. stalno ali običajno prebivališče na območju Slovenije.

Davčna osnova je po ZDFS nadomestilo oz. provizija, ki ga davčni zavezanec prejme za opravljeno finančno storitev. V praksi so takšne provizije opredeljene kot nadomestila, provizije, opravnine ali stroški, vendar pa se mednje ne štejejo obresti, ki jih mora naročnik finančne storitve plačati davčnemu zavezancu v zvezi z izvedbo dogovorjene storitve, razen, če so te obresti nadomestilo stroškov davčnega zavezanca za opravljeno storitev (Vlada Republike Slovenije, 2012b, str. 1). Davčna obveznost nastane v trenutku, ko je finančna storitev opravljena, torej ko je zanjo plačano nadomestilo.

Ob uveljavitvi ZDFS je bila določena **davčna stopnja** 6,5 % od davčne osnove, s 1. 1. 2015 pa se je ta povečala na 8,5 % od davčne osnove. Kot **davčno obdobje** pa se v skladu z ZDFS upošteva obdobje enega koledarskega leta.

Po ZDFS so plačila davka na finančne storitve **oproščene** finančne storitve:

- od katerih se plačuje DDV,
- ki so obdavčene po zakonu, ki ureja davek od prometa zavarovalnih poslov,
- ki jih opravi BS, ko deluje v okviru izključnih pristojnosti, skladno z zakonom, ki ureja BS, ali z drugimi zakoni in predpisi EU, ki določajo izključne pristojnosti centralnih bank ali pristojnosti BS, kot sestavnega dela evropskega sistema centralnih bank,
- ki jih opravi Evropski instrument za finančno stabilnost, ali pa se opravijo zanj,
- ki jih opravi ali se opravijo za mednarodno finančno institucijo, ki jo ustanovita dve ali več držav članic EU ter je namenjena zagotavljanju finančnih sredstev in finančne pomoči za članice te institucije, ki so v resnih finančnih težavah ali jim te grozijo, vendar le v okviru omejitev in pogojev, ki so določene z mednarodno pogodbo o ustanovitvi in sedežu te institucije, katera zavezuje Slovenijo,
- ki jih opravi ali se opravijo za ECB, Evropsko investicijsko banko ali druge organe in telesa, ki jih je ustanovila EU ali Evropska skupnost za atomsko energijo in za katere velja Protokol o privilegijih in imunitetah EU, vendar le v okviru omejitev in pogojev, ki jih določa navedeni protokol, sporazumi o njegovem izvajanju ali sporazumi o sedežu in le, če to ne pomeni izkrivljanja konkurence,
- ki jih opravi ali se opravijo za mednarodne organizacije in telesa, ki jih kot take priznava Slovenija, vendar le v okviru omejitev in pogojev, ki jih določajo mednarodne pogodbe o ustanovitvi teh organizacij ali teles ali mednarodne pogodbe o njihovem sedežu in
- ki se opravijo za diplomatska ali konzularna predstavništva tujih držav.

2.4.1 Razlogi za uvedbo davka na finančne storitve

Finančni sektor v Sloveniji, do uvedbe davka na finančne storitve, v splošnem ni bil obremenjen s posrednimi davki. Tako so leta 2012 z ZDFS uvedli davek na finančne storitve. Cilj uvedbe zakona je bil, da se z obdavčitvijo finančnih storitev, ki so bile do tedaj izvzete iz obdavčitve DDV, zagotovi enakomernejša porazdelitev davčne obremenitve finančnega sektorja v primerjavi z drugimi gospodarskimi sektorji, ki so že prej bili obremenjeni s posrednimi davki, prav tako pa tudi pridobitev dodatnih proračunskih prihodkov (Vlada Republike Slovenije, 2012a, str. 1). S 1. 1. 2015 se je stopnja davka povečala za 2 odstotni točki. S tem so želeli zagotoviti dodatne prihodke za davčno blagajno, predvsem zaradi izpada le-teh po ukinitvi davka na bilančno vsoto bank (Slovenska tiskovna agencija, 2014).

2.4.2 Razlogi proti uvedbi davka na finančne storitve

Ob uvedbi davka na finančne storitve so se našli tudi nasprotniki zakona, ki so navajali razloge, zakaj uvedba le-tega ni primerna. Na BS so menili, da je slovensko poslovno okolje že preveč obremenjeno in je zato dodajanje novih davkov slaba ideja (J. S. S., 2012). Bankam je promet že tako močno upadel zaradi krize, poleg tega pa so bile takrat še dodatno obremenjene z davkom na bilančno vsoto bank, zato je bil po njihovem mnenju takrat najslabši čas za dodatno obdavčitev (Cvelbar, 2012). Trdili so tudi, da bo davek povečal administrativne stroške, saj je potrebno ob uvedbi novega davka prilagoditi ali pa celo na novo vzpostaviti informacijsko podporo za obračunavanje davka in pripravo davčnih obračunov, kar pa bi vodilo do podražitve finančnih storitev (Lončar, 2012). Tudi ECB se je strinjala z mnenjem BS. Sloveniji je ECB predlagala, glede na to, da uvedba davka na finančne storitve pomeni povečano davčno obremenitev bank, s tem pa tudi možnost podražitve finančnih storitev, naj se opravi celovita presoja učinka predlaganega davka, saj bi se tako lahko izognili nenameravanim negativnim vplivom na finančno stabilnost (Evropska centralna banka, 2012, str. 2). Združenje bank Slovenije je prav tako nasprotovalo ekspanzivni davčni politiki, ki bi naj po njihovem mnenju na dolgi rok škodljivo vplivala na konkurenčnost slovenskega finančnega sektorja (Bertoncelj Popit, 2012). Združenje bank Slovenije je poleg tega še pred uvedbo davka na finančne storitve menilo, da bo opredelitev predmeta obdavčitve povzročila velik kaskadni učinek pri plačevanju davka oz. bo imela pri izvajanju zakona v praksi za posledico kopičenje davka na davek (Združenje bank Slovenije, 2012, str. 1).

Ne glede na to, da so zavezanke za davek na finančne storitve banke in druge ustanove, ki v Sloveniji opravljajo finančne storitve, so mnogi ob sprejemanju zakona pričakovali, da bodo davek na koncu morali plačevati končni kupci. Vlada je odgovorila, da gre za razmeroma nizko stopnjo davka in zato ne pričakujejo večjih negativnih posledic. Kljub temu je BS že junija 2013 objavila ugotovitve, da so banke novo uveden davek v celoti prevalile na končne kupce (Slovenska tiskovna agencija, 2013).

2.4.2.1 Kaskadni učinek davka na finančne storitve

V praksi bi naj bil kaskadni učinek davka na finančne storitve odvisen od števila zavezancev in pa posrednikov, saj se davek obračunava od vsake plačane provizije. Če npr. finančna institucija, ki je prva v verigi, za opravljeno storitev zaračuna provizijo v višini 100,00 EUR, znaša davek na finančne storitve, glede na veljavno davčno stopnjo, 8,50 EUR. Če bi finančna institucija želela ohraniti enake prihodke, bi morala po uvedbi davka za opravljeno storitev drugi finančni instituciji zaračunati 108,50 EUR. Finančna institucija, ki je druga v verigi, bi tako plačala provizijo v višini 108,50 EUR. Če bi tudi ta želela ohraniti enake prihodke, brez dodatnega zaslužka, bi morala končnemu kupcu storitve zaračunati provizijo v višini 117,72 EUR. Kot je razvidno z izračuna, se že ob samo enem posredniku v finančni verigi, storitev za končnega kupca podraži za 17,72 %.

Ob dodatnem posredniku v verigi bi strošek davka narastel že na 27,73 % od osnovne vrednosti storitve. Takšna stopnja pa že močno preseže obdavčitev z DDV, kjer je z 22,00 % obdavčena le dodana vrednost storitve (Združenje bank Slovenije, 2012, str. 2).

2.4.3 Težave pri uvedbi davka na finančne storitve

Davek na finančne storitve je sicer opisan v ZDFS, vendar pa je le-ta precej kratek in zato sproža precej vprašanj glede pravilnega apliciranja v praksi. Ministrstvo za finance Republike Slovenije je sicer napisalo navodila za uporabo davka na finančne storitve v praksi, in sicer v obliki vprašanj in odgovorov, vendar pa je njihova slabost ta, da odgovarjajo le na določena vprašanja, poslana na Ministrstvo za finance Republike Slovenije in ne ponujajo splošnih oz. celostnih navodil za uporabo davka na finančne storitve (Zorman, 2014, str. 365).

Prvotni predlog glede uvedbe davka na finančne storitve je vključeval tudi obdavčitev transakcij v zvezi z delnicami, deleži v podjetjih, zadolžnicami in drugimi dolžniškimi papirji. Obdavčitev teh transakcij so kasneje iz predloga odstranili, zaradi prevelikega tveganja negativnega vpliva na slovensko trgovanje na borzi, kar bi lahko celo vodilo do prenosa teh transakcij v tujino (Zorman, 2014, str. 365).

Glede na to, da davek na finančne storitve obdavčuje vse transakcije v verigi, bi lahko bila njegova aplikacija podobna načinu apliciranja DDV, ki omogoča odbitek vhodnega davka. Kljub temu se davek na finančne storitve ne obračunava tako. Pravzaprav izračun davka na finančne storitve na računu ne sme biti viden, saj se v tem primeru ta znesek še dodatno vključi v obračun davka na finančne storitve (Zorman, 2014, str. 367).

2.4.4 Proračunski prihodki od davka na finančne storitve

Prihodki od davka na finančne storitve pripadajo proračunu Slovenije. Ob uvedbi davka so naredili oceno, kolikšni bodo prihodki državnega proračuna iz naslova davka na finančne storitve. Analizirali so prihodke od opravnin bank, hranilnic, družb za upravljanje in borzno posredniških družb za leto 2011 ter ugotovili, da so ti prihodki znašali dobrih 500 mio EUR. Ker v analizo ni bilo mogoče zajeti drugih finančnih institucij in pravnih subjektov, ki lahko opravljajo plačilne storitve in zanje zaračunavajo provizijo, so ocenili, da davčna osnova le-teh ne predstavlja več kot 10 % osnove zavezancev, za katere so imeli podatke. V oceni finančnih učinkov so torej upoštevali skupno 540 mio EUR davčne osnove. Ob upoštevanju davčne stopnje 6,5 %, bi to pomenilo 35 mio EUR letnih prihodkov državnega proračuna iz naslova davka na finančne storitve (Vlada Republike Slovenije, 2012a, str. 3).

Po podatkih, pridobljenih na spletnem portalu SI-STAT, so prihodki od davka na finančne storitve, kot je razvidno iz Tabele 8, v letu 2013 znašali 31,8 mio EUR, v letu 2014 pa 43,6

mio EUR. Zaradi povečanja davčne stopnje iz 6,5 % na 8,5 %, se je v letu 2015 pričakovalo za 13 mio EUR višje prihodke državnega proračuna. Ker pa je prišlo do enomesečnega zamika pri plačilu višjega davka, se ocenjuje, da bodo prihodki državnega proračuna iz naslova davka na finančne storitve, zaradi dviga stopenj v letu 2016, višji še za 1,2 mio EUR, torej skupno za 14,2 mio EUR (Vlada Republike Slovenije, 2014, str. 3).

Tabela 8: Proračunski prihodki od davka na finančne storitve, v mio EUR

Leto	Prihodki od davka na finančne storitve
2013	31,8
2014	43,6
2015*	56,6
2016*	57,8

Legenda: * ocenjeno

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2016b.

3 DRUGI AKTUALNI DAVKI V BANČNEM SEKTORJU

3.1 Davek na finančne dejavnosti

IMF je v letu 2010 predlagal uvedbo davka na finančne dejavnosti, s katerim bi izboljšali obdavčitev finančnega sektorja in zmanjšali morebitne negativne eksternalije (Evropska komisija, 2010, str. 6). Evropska komisija je predlagala uvedbo davka na finančne dejavnosti na evropski ravni (Slovenska tiskovna agencija, 2011c). Kljub temu davek na finančne dejavnosti v predlagani obliki v praksi zaenkrat še ni zaživel.

Davek na finančne dejavnosti je v svoji najboljšežnejši obliki davek na dobiček pred izplačilom plač in bonusov vsake banke. Zamišljenih je bilo več različic davka na finančne dejavnosti, učinki na finančne dejavnosti pa so odvisni od zasnove davka (Keen, Krellove, & Norregaard, 2010, str. 118).

V osnovi je IMF predvidel naslednje različice davka na finančne dejavnosti (Financial sector taxation, 2016):

- davek na finančne dejavnosti 1, kot davek na približek celotne dodane vrednosti finančnih institucij,
- davek na finančne dejavnosti 2, zasnovan za obdavčitev ekonomskih rent v finančnem sektorju in
- davek na finančne dejavnosti 3, zasnovan za obdavčitev dobičkov doseženih prek tveganih dejavnosti v finančnem sektorju.

Davek na finančne dejavnosti 1 predvideva najobsežnejšo davčno osnovo. Davek na finančne dejavnosti 2 in davek na finančne dejavnosti 3 pa ciljata le na določene elemente osnove davka na finančne dejavnosti 1 (Shaviro, 2012, str. 13).

3.1.1 Davek na finančne dejavnosti 1

Davek na finančne dejavnosti 1 bi lahko pripomogel k izboljšanju obdavčitve finančnih institucij. Davek na finančne dejavnosti 1 bi obdavčil vse dejavnosti, ne le trgovanja, saj ne temelji na transakcijah, ampak bi obdavčil postavke v računovodskih izkazih finančnih institucij. Razlaga se lahko kot davek na približek celotne dodane vrednosti, ki jo ustvarijo podjetja v finančnem sektorju (Evropska komisija, 2010, str. 7). Osnovo običajnega DDV predstavlja vrednost prodanega blaga in storitev, zmanjšana za stroške kupljenih inputov, brez stroškov dela, davek na finančne dejavnosti 1 pa je v bistvu posebna oblika DDV za izvezete finančne storitve (IMF Staff, 2010, str. 66).

Davčno osnovo davka na finančne dejavnosti 1 bi predstavljale plače in dobiček, zmanjšan za investicije (European Commission, 2010, str. 14). Vsota dobička in plač je dober približek dodani vrednosti, zato bi lahko davek na finančne dejavnosti 1 predstavljal rešitev za izvzetje nekaterih finančnih storitev iz sistema DDV (Devereux, 2014, str. 36).

Davčna stopnja bi bila pri davku na finančne dejavnosti 1 bistveno nižja od obstoječih stopenj DDV v večini držav, saj bi le tako preprečili kaskadni učinek davka oz. davek na davek, ki se pojavi takrat, ko je davek zaračunan na davek, ki je že bil plačan v prejšnji fazi proizvodne verige (Keen et al., 2010, str. 126).

Za DDV so se dolžni registrirati tisti **davčni zavezanci**, ki presegajo določen prag prihodkov. Enako bi veljalo tudi za davek na finančne dejavnosti 1. Prag bi postavili tako nizko, da bi se za davek mogla registrirati večina subjektov s finančno dejavnostjo. Kaj pa v primeru organizacij, ki vodijo tako finančne kot nefinančne aktivnosti? Obdavčitev s standardnim DDV v tem primeru ne predstavlja posebnih težav, razen glede tega, kako razdeliti vstopni DDV med oproščene finančne storitve in druge storitve. Z uvedbo davka na finančne dejavnosti 1 bi si želeli izogniti kompleksnosti in sistemskim stroškom finančnih storitev pod DDV. Davek bi oblikovali enostavno tako, da bi ga sprejela večina držav. Z davkom na finančne dejavnosti 1 bi lahko obdavčili samo dobave podjetij, pri katerih prevladuje poslovanje finančnih storitev, po potrebi pa bi lahko od podjetij zahtevali ločevanje računov finančnih in nefinančnih dejavnosti. Težavo predstavlja tudi obdavčitev z davkom na finančne dejavnosti 1 tistih finančnih storitev, ki so trenutno obdavčene z DDV. Te storitve bi lahko ostale obdavčene z DDV, z davkom na finančne dejavnosti 1 pa jih ne bi obdavčili (Keen et al., 2010, str. 128–129).

DDV je načeloma mogoče izračunati na podlagi kreditne ali seštevalne metode. Vse države članice EU za izračun DDV uporabljajo kreditno metodo, način izračuna davka na

finančne dejavnosti 1 pa bi temeljil na seštevalni metodi. V primeru uporabe obeh metod hkrati se pojavijo težave (Keen et al., 2010, str. 126; Evropska komisija, 2010, str. 6).

V zvezi s **pravico do odbitka** se pojavita dve ključni vprašanji. Prvo vprašanje se nanaša na pravico do odbitka davka na finančne dejavnosti, plačanega s strani podjetij pri nakupu finančnih storitev. Če bi nefinančna podjetja za izračun DDV uporabljala seštevalno metodo, bi lahko le-ta od obveznosti iz naslova DDV odbila davek na finančne dejavnosti, plačan preko svojih nakupov finančnih storitev. Omenjeno bi povečalo porabo podjetij, hkrati pa zmanjšalo dolg DDV za enak znesek, brez kaskadnega učinka. Nefinančna podjetja pa za izračun DDV uporabljajo kreditno metodo, zato bi lahko davek odbila le na podlagi računov, ki dokazujejo plačilo davka na finančne dejavnosti. Znesek odbitka bi težko natančno določili, saj obračun davka na finančne dejavnosti ne bi zahteval, da se plačilo davka nameni točno določeni transakciji. Brez odbitka tvegamo pojav kaskadnega učinka in povzročitev proizvodnih neučinkovitosti. Najbolj enostavna rešitev je prepoved odbitka, za omejitev škode pa bi morali stopnjo davka na finančne dejavnosti 1 postaviti bistveno nižje od obstoječih standardnih stopenj DDV v večini držav (Keen et al., 2010, str. 126). Drugo vprašanje pa se pojavi glede pravice do odbitka vstopnega DDV, plačanega s strani finančnih institucij. DDV obdavči dodano vrednost v prejšnjih fazah proizvodnje, davek na finančne dejavnosti 1 pa bi obdavčil samo dodano vrednost, dodano s strani finančne institucije, zato finančne institucije od davka na finančne dejavnosti ne bi smele odbiti vstopni DDV, plačan pri nakupih namenjenih za opravljanje storitev oproščenih plačila DDV (IMF Staff, 2010, str. 66).

3.1.2 Davek na finančne dejavnosti 2

Davek na finančne dejavnosti 2 je oblikovan za obdavčitev ekonomskih rent v finančnem sektorju. Tak davek bi obdavčil dobiček in plače nad določenim pragom. V zadnjih letih so imele finančne institucije v številnih državah posebej velike dobičke in izplačale visoke plače, kar kaže na prisotnost ekonomskih rent specifičnih za sektor. Sistemski pomen »prevelikih, da bi propadle« institucij, katerih propad bi povzročil veliko družbeno škodo, daje institucijam možnost za oblikovanje rent nad tistimi, ki jih ima preostalo gospodarstvo. Še posebej pomemben dokaz za prisotnost rent v finančnem sektorju je, da imajo »prevelike, da bi propadle« institucije nižje stroške izposojanja, kar je posledica pričakovanj upnikov, da bodo takšne institucije ob slabih rezultatih deležne pomoči s strani države. Ekonomske rente v finančnem sektorju so tako odraz kapitalizirane vrednosti pričakovane prihodnje državne pomoči. Drug vir ekonomskih rent bi lahko bile dodatne informacije, ki so vedno bolj pomembne v času, ko se hitrost in kompleksnost finančnih operacij veča. V sektorju so prisotne tudi velike vstopne ovire in pa omejevanje konkurence. Obdavčitev rent, kot presežnega donosa, je ekonomsko učinkovit način pobiranja prihodkov (Keen et al., 2010, str. 131–132).

Davčno osnovo davka na finančne dejavnosti 2 bi predstavljale ekonomske rente v finančnem sektorju. S to različico davka bi obdavčili tisti donos na kapital in delo v finančnem sektorju, ki je nad normalnim donosom. Določitev in obdavčitev presežnega donosa na kapital ni tako problematična. Obdavčitev rent, ki izhajajo iz dela, pa po drugi strani ni tako enostavna. V tem primeru bi se lahko za določitev praga uporabili razumni približki (IMF Staff, 2010, str. 66–67). Normalen donos bi v tem primeru bila plača, ki jo lahko delavec za podobno delovno mesto, ki zahteva enake spretnosti, izobrazbo in druge karakteristike, zasluži drugje v gospodarstvu. Zaslužek nad to vrednostjo pa bi predstavljal rento, ki je lahko v obliki plače, bonusa zaradi uspešnosti ali udeležbe v dobičku. Presežek plače oz. ekonomska renta, v finančnem sektorju bi bil verjetno široko definiran in bi zajemal vsa plačila zaposlenim. Vključno s plačami bi z davkom na finančne dejavnosti 2 obdavčili tudi izplačila bonusov, dobičke delniških opcij in ostala podobna plačila, saj lahko le-ta predstavljajo mehanizem, preko katerega delavec prejme presežek prihodka in rente, nastale v finančnem sektorju (Keen et al., 2010, str. 130–134).

Davek na finančne dejavnosti 2 v osnovi ne povzroča izkrivljanja, zato bi bilo smiselno, da bi bile **zavezanke za davek** vse finančne institucije. Po drugi strani pa bi bilo morda, zaradi administrativnih stroškov in stroškov povezanih s skladnostjo, bolj smiselno z davkom obdavčiti le velike in potencialne »prevelike, da bi propadle« institucije (Keen et al., 2010, str. 134).

3.1.3 Davek na finančne dejavnosti 3

Uvedba davka na finančne dejavnosti 3 bi spodbudila specifične spremembe v obnašanju finančnih institucij oz. preprečila preveliko prevzemanje tveganj s strani finančnih institucij tako, da bi visoke donose obdavčili bolj kot nizke donose (IMF Staff, 2010, str. 68). Visoki donosi v finančnem sektorju bi lahko bili znak prevzemanja prevelikih tveganj, kar verjetno povzroča asimetrija med tem kdo nosi stroške in kdo koristi finančnih dejavnosti, kot posledica omejene odgovornosti »prevelikih, da bi propadle« institucij (Keen et al., 2010, str. 135).

Managerji, lastniki in upravitelji naložb v finančnem sektorju ne nosijo stroškov morebitnih neuspehov v enaki meri, kot uživajo koristi od uspehov. Omenjeno jih spodbuja k večjemu prevzemanju tveganj, kot je družbeno zaželeno, saj se stroški neuspeha prenesejo na celotno družbo. Obdavčitev bi lahko pripomogla k bolj učinkovitemu prevzemanju tveganj. V tem primeru bi bilo potrebno izgube in dobičke v finančnem sektorju obravnavati asimetrično (Keen et al., 2010, str. 135).

Visoke donose bi lahko obdavčili z višjo davčno stopnjo. Uvedba te različice davka bi lahko pripomogla k regulaciji in odvračala od prekomernega prevzemanja tveganj v finančnem sektorju. Regulator lahko omeji prevzemanje tveganj finančnih institucij z večjimi kapitalskimi zahtevami. Vloga davka pri omejevanju prevzemanja tveganj pa

nastopi, ko regulacija ne doseže zelenega. Prekomerno prevzemanje tveganj povečuje verjetnost potrebe po javnih sredstvih za reševanje propadle institucije. Če pomoč ne bi bila zagotovljena, obstaja tveganje sistemske krize, kar lahko povzroči velike negativne eksternalije. Običajno sredstvo za zmanjševanje negativnih eksternalij je davek na določeno dejavnost (Keen et al., 2010, str. 135).

Davčno osnovo davka na finančne dejavnosti 3 bi predstavljali zelo visoki dobički in nagrade, višji kot ekonomske rente potencialno obdavčene z davkom na finančne dejavnosti 2. Davek na finančne dejavnosti 3 je podoben davku na finančne dejavnosti 2 z razliko, da bi prag obdavčitve postavili nekje nad normalnim donosom, višje kot pri davku na finančne dejavnosti 2. Višji prag bi iz obdavčitve izključil več delavcev, predvsem pa tiste, ki s svojim delom najmanj vplivajo na profil tveganja bilance stanja finančne institucije. Najverjetneje bi s to različico davka obdavčili le prejemke tistih delavcev, ki sodelujejo pri odločitvah glede prevzemanja tveganj (Keen et al., 2010, str. 135–136).

Kako visoka bi morala biti **stopnja davka** na finančne dejavnosti 3, da bi z uvedbo vplivali na prevzemanje tveganj v finančnem sektorju, še ni jasno. Davčna stopnja bi zagotovo morala biti relativno visoka in občutno višja od stopnje davka na finančne dejavnosti 1 (Keen et al., 2010, str. 135).

Problem glede prevelikega prevzemanja tveganj lahko nastane v vseh finančnih institucijah, negativne eksternalije, kot posledica napačnih odločitev, pa so najmočnejše v primeru sistemsko pomembnih institucij. **Zavezanke za davek** bi morale biti vsaj slednje. Osnovo bi razširili v primeru, da bi bili davčni prihodki in drugi pozitivni učinki davka višji od stroškov uvedbe ter izvajanja (Keen et al., 2010, str. 136).

3.1.4 Združevanje različic davka na finančne dejavnosti

Za uvedbo davka na finančne dejavnosti 1, davka na finančne dejavnosti 2 in davka na finančne dejavnosti 3 obstajajo različni razlogi, kljub temu pa uvedba ene različice ne izključuje uvedbo druge. Lahko bi uvedli npr. tako davek na finančne dejavnosti 2 kot tudi davek na finančne dejavnosti 3 in obdavčili ekonomske rente ter tudi preveliko prevzemanje tveganj v finančnem sektorju. Če bi želeli poleg davka na finančne dejavnosti 2 in davka na finančne dejavnosti 3 uvesti tudi davek na finančne dejavnosti 1, pa bi morali stopnjo davka na finančne dejavnosti 1 postaviti nižje od stopenj davka na finančne dejavnosti 2 in davka na finančne dejavnosti 3 (Shaviro, 2012, str. 20).

Za ponazoritev si predstavljajmo, da bi stopnja davka na finančne dejavnosti 2 in davka na finančne dejavnosti 3 znašala 20 %, stopnja davka na finančne dejavnosti 1, s katerim bi obdavčili normalne donose, pa 10 %. Denimo, da je neto denarni tok, obdavčen z davkom na finančne dejavnosti 2 in davkom na finančne dejavnosti 3, določene finančne institucije znašal 20 mio EUR, poleg tega pa je ta izplačala 15 mio EUR plač, ki z davkom na

finančne dejavnosti 2 in davkom na finančne dejavnosti 3 niso obdavčene. Davčni prihodki iz naslova davka na finančne dejavnosti 2 in davka na finančne dejavnosti 3 bi v tem primeru znašali 4 mio EUR, iz naslova davka na finančne dejavnosti 1 pa dodatnih 1,5 mio EUR, skupaj 5,5 mio EUR. Če bi uvedli zgolj davek na finančne dejavnosti 2 in davek na finančne dejavnosti 3, bi lahko to pomenilo tudi uvedbo davka na finančne dejavnosti 1 z ničelno davčno stopnjo (Shaviro, 2012, str. 20).

3.1.5 Razlogi za uvedbo davka na finančne dejavnosti

Razlog za uvedbo davka na finančne dejavnosti je obdavčitev aktivnosti finančnega sektorja, brez da bi s tem posegali v neposredno delovanje finančnih trgov. Z uvedbo davka na finančne dejavnosti bi lahko zbrali dodatne prihodke iz finančnega sektorja za plačilo pretekle ali prihodnje državne pomoči. Davek na finančne dejavnosti 1 bi lahko služil kot dopolnitev sedanjemu DDV in pripomogel k zmanjšanju prevelikega bančnega sektorja, ki je posledica trenutne ugodnejše davčne obravnave finančnih institucij v sistemu DDV (IMF Staff, 2010, str. 22). Uvedba davka na finančne dejavnosti 2 in davka na finančne dejavnosti 3 bi lahko pripomogla k učinkovitosti trga in preprečila bankam preveliko prevzemanje tveganj (European Commission, 2010, str. 21).

3.1.6 Posledice uvedbe davka na finančne dejavnosti

Uvedba davka na finančne dejavnosti 1 ne bi neposredno vplivala na strukturo trgov, na katerih so dejavne finančne institucije, saj davek obdavčuje dobičke, ne glede na to, kako so bili ti ustvarjeni. Ta oblika davka ne razlikuje med različnimi produkti, poleg tega pa ni odvisen od višine prometa. Vse različice davka na finančne dejavnosti, vključno z davkom na finančne dejavnosti 1, bi povzročile povišanje cen finančnih storitev in posledično vplivale na zmanjšanje velikosti finančnega sektorja (European Commission, 2010, str. 22; IMF Staff, 2010, str. 23).

Uvedba davka na finančne dejavnosti 2, ki obdavčuje ekonomske rente, načeloma naj ne bi povzročila pomembnih izkrivljanj. V primeru, da finančni sektor zasluži ekonomske rente in ima višjo donosnost zaradi svoje edinstvene vloge v gospodarstvu, se ekonomske rente odražajo v višjem dobičku pred obdavčitvijo. Z uvedbo davka na finančne dejavnosti 2 bi lahko zmanjšali ekonomske rente v finančnem sektorju, z namenom omejevanja velikosti in spodbujanja določenega obnašanja finančnega sektorja (European Commission, 2010, str. 22).

Davek na finančne dejavnosti 3 bi obdavčil presežno donosnost, kot posledico neupravičeno tveganih dejavnosti finančnih institucij. Tak davek bi neposredno ciljalo na obdavčitev negativnih posledic prevelikega prevzemanja tveganj. Donose, ki bi preseгли določeno raven, bi obdavčili z relativno visoko davčno stopnjo in s tem odvrnili finančne institucije od tveganega obnašanja. Slabost te različice davka je, da ne razlikuje med

visokimi donosi, ki so posledica neupravičenega prevzemanja tveganj in tistimi, ki so posledica posebnih spretnosti in prizadevanj, kar bi lahko povzročilo težave pri določanju praga obdavčitve (European Commission, 2010, str. 22; IMF Staff, 2010, str. 22).

Vse različice davka na finančne dejavnosti ne bi imele vpliva na financiranje in investicijske odločitve. Uvedba katerekoli različice davka na finančne dejavnosti bi tako zmanjšala velikost finančnega sektorja, brez izkrivljanja dejavnosti (European Commission, 2010, str. 22).

Uvedba davka na finančne dejavnosti bi lahko privedla do razlik v obravnavanju med finančnimi institucijami, obdavčenimi z davkom na finančne dejavnosti in nepravimi finančnimi institucijami, ki ne bi bile predmet obdavčitve z davkom na finančne dejavnosti. Davčne zavezanke bi bilo zato potrebno definirati kar se da široko. Obdavčen bi moral biti celoten finančni sektor, vključno z bankami, podjetji, ki izdajajo kreditne kartice, zavarovalnicami, borzno posredniškimi družbami, investicijskimi skladi, nekaterimi podjetji, ki so sponzorirana s strani vlade, in drugimi finančnimi podjetji (European Commission, 2010, str. 22).

3.1.7 Potencialni proračunski prihodki ob uvedbi davka na finančne dejavnosti

Potencialni proračunski prihodki različic davka na finančne dejavnosti se razlikujejo glede na relativno velikost, donosnost in plačno strukturo finančnega sektorja v določeni državi. Potencialne prihodke bi lahko omejila potreba po določitvi nizke davčne stopnje, s čimer bi se izognili vplivu na konkurenčnost in tveganju izogibanju davka (IMF Staff, 2010, str. 67).

Davčna osnova davka na finančne dejavnosti 1 bi lahko zajemala približno od 3 do 4 % BDP v EU, davčna osnova davka na finančne dejavnosti 2 pa okoli 2 %. Glede na to, da je BDP v EU v letu 2015 znašal približno 14 bilijonov EUR, bi lahko davčna osnova davka na finančne dejavnosti 1 znašala okoli 560 milijard EUR, davčna osnova davka na finančne dejavnosti 2 pa okoli 280 milijard EUR (Shaviro, 2012, str. 21–22). V Sloveniji je BDP leta 2015 znašal približno 38,5 milijard EUR, zato bi lahko v tem primeru davčna osnova za davek na finančne dejavnosti 1 znašala okoli 1,5 milijarde EUR, davčna osnova za davek na finančne dejavnosti 2 pa okoli 770 mio EUR (Statistični urad Republike Slovenije, 2016a).

3.2 Davek na finančne transakcije

Svetovna gospodarska in finančna kriza je močno prizadela evropska gospodarstva in javne finance. Finančni sektor je bil eden izmed sopovzročiteljev gospodarske krize, stroške le-te pa so nosile države in evropski državljani (Evropska komisija, 2011a, str. 2–3). Od izbruha krize naprej so se evropske nacionalne vlade ukvarjale z vprašanjem, kako

spremeniti svoj finančni in bančni sistem, poleg tega pa pridobiti nove vire proračunskih prihodkov (Matheson, 2011, str. 144).

Zaradi prepričanja, da je finančni sektor premalo obdavčen, je IMF predlagal obdavčitev le-tega. Evropska komisija je tako predlagala uvedbo davka na finančne transakcije. Marca 2010 je Evropski parlament preučil pomembnost uvedbe davka na finančne transakcije in pooblastil Evropsko komisijo, da razvije načrt za uvedbo davka na finančne transakcije na ravni EU (Matheson, 2011, str. 144). Evropska komisija (2010, str. 9–10) je davek na finančne transakcije oblikovala tako, da bi v splošnem obdavčil vse finančne transakcije. Za finančno transakcijo se štejejo nakupi in prodaje finančnih instrumentov, npr. delnic, obveznic, instrumentov denarnega trga, enot v kolektivnih naložbenih podjetjih in strukturiranih produktov, ter sklenitve ali spremembe pogodb na izvedene finančne instrumente (Davek na finančne transakcije, 2016).

Obveznost obračuna davka na finančne transakcije bi nastala v trenutku, ko je izvedena finančna transakcija. Za izvedene finančne instrumente pa bi se kot obdavčljivi dogodek štel trenutek sklenitve pogodbe (Evropska komisija, 2011b, str. 8).

Pri transakcijah, ki se ne nanašajo na pogodbe na izvedene finančne instrumente, bi **davčno osnovo** za davek na finančne transakcije predstavljalo vse, kar sestavlja plačano ali dolgovano nadomestilo v zameno za prenos od nasprotne stranke ali tretje stranke (Davek na finančne transakcije, 2016). Pri transakcijah v zvezi s pogodbami na izvedene finančne instrumente, pa je davčna osnova za davek na finančne transakcije vrednost sredstva, na katerem temelji pogodba na izvedene finančne instrumente v trenutku finančne transakcije (Evropska komisija, 2011b, str. 9).

Zavezanec za davek na finančne transakcije bi bila vsaka finančna institucija s sedežem v državi članici EU, ki bi izpolnjevala kateregakoli izmed naslednjih pogojev (Evropska komisija, 2011a, str. 20):

- je stranka v transakciji in deluje za svoj račun ali za račun druge osebe,
- deluje v imenu stranke v transakciji ali pa
- je bila transakcija izvedena na njen račun.

Vsaka finančna institucija, ki je stranka v transakciji ali sodeluje pri transakciji, je zavezana k plačilu davka. Tako lahko že ena sama finančna transakcija povzroči plačilo davka na obeh straneh te transakcije, po stopnji, ki se uporablja v državi članici EU, v kateri je bila zadevna finančna institucija ustanovljena. V primeru, da pa neka finančna institucija deluje v imenu ali za račun druge finančne institucije, davek na finančne transakcije plača samo slednja (Evropska komisija, 2011a, str. 20).

Stopnje davka na finančne transakcije, ki bi jih morale države članice uporabljati, ne bi smele biti nižje od (Evropska komisija, 2011a, str. 19):

- 0,1 % za vse finančne transakcije, razen za tiste v zvezi s pogodbami na izvedene finančne instrumente in
- 0,01 % za vse finančne transakcije v zvezi s pogodbami na izvedene finančne instrumente.

3.2.1 Razlogi in cilji uvedbe davka na finančne transakcije

Glavni razlog za uvedbo davka na finančne transakcije je predvsem zagotovitev poštenega prispevka finančnega sektorja v javne proračune, saj je bil, kot že prej omenjeno, eden izmed povzročiteljev gospodarske krize tudi finančni sektor, reševanje le-tega pa so vlade plačale tudi z davkoplačevalskim denarjem (Evropska komisija, 2010, str. 4). Finančni sektor bi z davkom na finančne transakcije povrnil javne subvencije, dolgoročno pa bi tako zbrana sredstva lahko predstavljala nov splošni vir za državni proračun, saj trenutno finančni sektor plačuje manj davkov v primerjavi z drugimi sektorji (Evropski ekonomsko-socialni odbor, 2010).

Evropska komisija želi z uvedbo davka na finančne transakcije preprečiti tudi razdrobljenost notranjega trga finančnih storitev, glede na to, da se sprejema vedno več neuskkljenih davčnih ukrepov. Zaradi visoke mobilnosti večine transakcij, ki bi bile predmet obdavčitve z davkom na finančne transakcije, je potrebno preprečiti izkrivljanje na področju obdavčitve, zaradi davčnih pravil, ki bi jih države članice EU sprejele enostransko. Edina možnost, s katero bi lahko preprečili razdrobljenost notranjega trga finančnih storitev, je uvedba davka na finančne transakcije na ravni EU (Evropska komisija, 2011a, str. 2–3).

Eden izmed argumentov za uvedbo davka na finančne transakcije je tudi povečanje učinkovitosti trgovanja. Davek na finančne transakcije bi preprečil oz. vsaj omejil transakcije, ki ne krepijo učinkovitosti finančnih trgov. Uvedba davka na finančne transakcije bi predstavljala dopolnitveni regulativni ukrep, namenjen preprečevanju prihodnjih kriz. Široko zastavljen davek na finančne transakcije bi lahko pomagal stabilizirati finančne trge z zmanjšanjem špekulativnega trgovanja, trgovanja na podlagi nepomembnih informacij in trgovanja na podlagi tehnične analize, z uvedbo kazni za nezaželene transakcije na finančnem trgu, pri čemer pa je potrebno upoštevati več vidikov (Evropska komisija, 2011b, str. 11). Prvič, povečanje učinkovitosti je negotovo, saj bi lahko davek povečal nestanovitnost cen z zmanjšanjem likvidnosti, npr. na trgih, ki se uporabljajo za zaščito pred tveganjem. Drugič, medtem ko je vrednost hitrega trgovanja za gospodarstvo vprašljiva, bi bilo potrebno še vedno preučiti, koliko je ta dejavnost dejansko povzročila negativne zunanje učinke med krizo. Tretjič, davek na finančne transakcije obdavčuje bruto vrednost transakcije (Evropska komisija, 2010, str. 5–6).

Davek na finančne transakcije je kumulativen, saj se obračunava na transakcije in ne na dodano vrednost, zato bodo produkti, s katerimi se trguje pogosteje, obremenjeni z višjim davkom. Za izboljšanje učinkovitosti bi bilo potrebno v najboljšem primeru davek na finančne transakcije uvesti za škodljive transakcije oz. transakcije z visokim tveganjem. Ker je v praksi takšne transakcije težko razlikovati od normalnih transakcij, bi morala biti osnova za davek na finančne transakcije čim širša, da bi se zagotovil cilj glede učinkovitosti. Za učinkovito zmanjšanje dejavnosti z možnimi negativnimi zunanjimi učinki na svetovni ravni in za preprečitev selitve trgovanja bi bilo davek potrebno uvesti v vseh finančnih središčih. Za zmanjšanje tveganja selitev in izogibanja plačilu davka bi bilo potrebno precejšnje svetovno usklajevanje (Evropska komisija, 2010, str. 5–6).

3.2.2 Razlogi proti uvedbi davka na finančne transakcije

Cottarelli (2010, str. 76–77) je mnenja, da davek na finančne transakcije ni najboljši davek, saj ni dovolj osredotočen na zmanjšanje systemskega tveganja, davčno breme pa bi najverjetneje nosili končni kupci. Poleg tega Cottarelli trdi, da je v primeru uvedbe davka na finančne transakcije tveganje izogibanju davka veliko. Problematični sta predvsem dve dimenziji. Prva je zamenjava lokacije. Če v državi X obstaja davek na finančne transakcije, v državi Y pa davek na finančne transakcije ni uveden, lahko davkoplačevalci z lahkoto preselijo dejavnost na lokacijo, v katerih tovrstna obdavčitev ne obstaja oz. je nižja (Shaviro, 2012, str. 7). Druga dimenzija vključuje prehod na neobdavčene produkte ali ponudnike, ki so izvzeti iz obdavčitve, vendar so v isti državi. Če so davki splošno sprejeti in je področje njihove uporabe veliko, se tveganje dejanske selitve trgov ali udeležencev na trgu in prehoda na neobdavčene produkte nedvomno zmanjša (Evropska komisija, 2011b, str. 10).

Matheson (2011, str. 17–18) na podlagi različnih študij držav, ki imajo uveden davek na trgovanje z vrednostnimi papirji, ugotavlja, da je povečanje stopnje davka znižalo obseg trgovanja, tudi najbolj aktivnih delnic, medtem ko je znižanje stopnje davka povečalo obseg trgovanja. Prav tako je tudi več študij švedskega davka na trgovanje z vrednostnimi papirji dokazalo, da je uvedba le-tega povzročila migracijo trgovanja iz stockholmske borze na londonsko.

Kot razlog proti uvedbi se navaja tudi neučinkovit obračun davka na finančne transakcije. Le-ta se namreč obračunava na bruto in ne neto dajatve, kar pomeni, da če kupimo 100 delnic za 10.000 EUR, in jih nato prodamo za isti denar, bo ta transakcija obdavčena dvakrat, čeprav dobiček ne bo realiziran. S tem davek zmanjšuje gospodarsko aktivnost in tiste, ki so v poslu bolj uspešni, ne obdavči bolj. Čeprav tudi davek od dohodkov pravnih oseb in DDV zavirata gospodarsko aktivnost, pa vseeno obdavčita subjekte pravičnejše, saj je višina plačanega davka odvisna od zaslužka (Shaviro, 2012, str. 6).

Davek na finančne transakcije prav tako povzroča kaskadni učinek na transakcije med podjetji. Davčno breme je odvisno od števila obdavčljivih prodaj med podjetji. Več kot je vključenih obdavčljivih prodaj med podjetji v določenem proizvodnem procesu pred prodajo končnemu kupcu, večje bo davčno breme (Shaviro, 2012, str. 6).

Uvedba davka na finančne transakcije bi prav tako lahko zmanjšala prihodnjo rast BDP, in sicer v primeru 0,1 % davčne stopnje za 1,76 %, v primeru 0,01 % davčne stopnje pa za 0,17 %. Rezultate ocene vpliva davka na BDP je potrebno razlagati previdno, zaradi nekaterih omejitev modela, ki bi lahko povzročile precenitev negativnih učinkov davka na BDP (Evropska komisija, 2011b, str. 10).

3.2.3 Potencialni proračunski prihodki ob uvedbi davka na finančne transakcije

Na podlagi predhodnih ocen bi letni ocenjeni prihodki, ob 0,01 % davčni stopnji, na ravni EU znašali od 16,4 milijarde EUR do 43,4 milijarde EUR. Če bi se davčna stopnja povišala na 0,1 %, pa bi znašali skupni ocenjeni prihodki od 73,3 milijarde EUR do 433,9 milijarde EUR. Takšni izračuni bi veljali v primeru uvedbe davka na finančne transakcije na ravni celotne EU, odvisni pa so tudi od predpostavk v zvezi z upadom količine in prožnostjo preostalega obsega trgovanja za davek (Evropska komisija, 2011b, str. 10).

Za Slovenijo so prve ocene kazale, da bi lahko prihodki iz naslova davka na finančne transakcije znašali približno 180 mio EUR, vendar pa je bilo na podlagi kasnejšega izračuna ocenjeno, da bi iztržek, tudi iz najbolj optimističnega vidika, bil precej nižji, in sicer 10 mio EUR (Slovenska tiskovna agencija, 2015a). Zadnje neuradne ocene pa so celo pokazale, da bi prihodek Slovenije iz naslova davka na finančne transakcije znašal le 3 mio EUR, kar je kar 60-krat manj od prvih izračunov Evropske komisije (Grapulin, 2014).

3.2.4 Uvajanje davka na ravni Evropske unije

Septembra 2011 je Evropska komisija predlagala uvedbo skupnega davka na finančne transakcije na ravni celotne EU. Do junija 2012 evropski finančni ministri niso našli skupnega jezika, prav tako pa skupni dogovor ni bil pričakovan v bližnji prihodnosti. Kljub temu pa se je vseeno našla skupina držav članic, ki so želele nadaljevati s sodelovanjem in uvesti med seboj poenoten davek na finančne transakcije. Tako je 11 članic EU septembra 2012 Evropsko komisijo zaprosilo za začetek postopka okrepljenega sodelovanja na področju davka na finančne transakcije. Po odobritvi Evropske komisije in Evropskega parlamenta je Svet EU januarja 2013 Belgiji, Nemčiji, Estoniji, Grčiji, Španiji, Franciji, Italiji, Avstriji, Portugalski, Sloveniji in Slovaški odobril nadaljevanje okrepljenega sodelovanja na področju davka na finančne transakcije (European Commission, 2016).

Maja 2014 so vse sodelujoče države članice, razen Slovenije, podpisale posebno izjavo, v kateri so se zavezale, da bodo do leta 2016 začele izvajati davek na finančne transakcije.

Slovenija je po ponovnih natančnejših izračunih ugotovila, da bi bil potencialni izplen precej nižji od načrtovanega in bi z njim lahko pokrili le stroške izvedbe ter implementacije. Kljub temu Slovenija iz skupine držav, ki želijo uvesti davek, do danes uradno še ni izstopila. Na FURS-u pa so povedali, da razmišljajo o tem, da davek na finančne transakcije ne bi uvedli (Grapulin, 2014). Decembra 2015 je skupino začasno zapustila še Estonija, s pojasnilom, da bi davek na finančne transakcije prinesel premalo prihodkov, hkrati pa odganjal investitorje. Tudi nasploh pa je usoda davka na finančne transakcije negotova (Slovenska tiskovna agencija, 2015b).

4 ANALIZA OBDAVČITVE BANK V SLOVENIJI

4.1 Analiza davka na bilančno vsoto bank

Davek na bilančno vsoto bank je bil uveden, kot že omenjeno, s ciljem spodbuditi bank k zagotavljanju večje in strukturno ustrežnejše ponudbe posojil gospodarstvu. BS je bila že ob uvedbi davka mnenja, da bi lahko davek v takratnih razmerah vplival na prevzemanje neustreznega tveganja, da banke ne obravnava enakopravno glede na rast posojil v preteklosti, konkretna merila za uspešnost davka naj ne bi bila navedena, poleg tega pa naj bi davek dodatno obremenjeval tiste banke, ki poslujejo z izgubo. Doseganje cilja davka naj ne bi bilo zagotovljeno, saj so imeli davčni zavezanci možnost izogibanja davku preko administrativnega manipuliranja z znižanjem davčne osnove za davek od dohodkov pravnih oseb (Slovenska tiskovna agencija, 2011b). V BS so poleg tega menili, da bi se lahko davek preli v višje obrestne mere. Mnogi so pričakovali, da banke kreditiranja gospodarstva ne bodo povečale, ampak bodo davek prevalile naprej z dvigom cen storitev, tudi s podražitvijo posojil (Weiss & Lipnik, 2011a).

V raziskavi vpliva uvedbe davka na bilančno vsoto bank na kreditno aktivnost bank sva želeli odgovoriti na naslednje raziskovalno vprašanje: »Kako je uvedba davka na bilančno vsoto bank vplivala na kreditno aktivnost bank?«

4.1.1 Metodologija

Na obseg kreditiranja vpliva več spremenljivk. Z izvedbo multiple linearne regresije sva želeli raziskati, če je davek na bilančno vsoto bank res spodbudil banke h kreditiranju in oceniti obseg učinka uvedbe davka na bilančno vsoto bank. Multiplo linearno regresijo sva izvedli s pomočjo programa SPSS, ki se uporablja za različne statistične analize. Podatke sva v programu obdelali in izbrali najustreznejši model multiple linearne regresije. V nadaljevanju sva izvedli še panelno regresijo, s pomočjo programa Stata, katere rezultati so bolj zanesljivi kot rezultati multiple linearne regresije.

Analiza odvisnosti je izvedena na podlagi vzorčnega opazovanja, saj podatki za celotno populacijo niso dostopni, kljub temu pa je v vzorec zajetih večina bank v Sloveniji, katerih tržni delež v slovenskem bančnem sektorju znaša več kot 90 %. Vzorčna enota je posamezna banka. Vzorec sestavlja 16 bank v Sloveniji, in sicer:

- NLB d.d.,
- NOVA KBM d.d.,
- ABANKA d.d.,
- UNICREDIT BANKA SLOVENIJA d.d.,
- SKB d.d.,
- BANKA KOPER d.d.,
- Sberbank d.d.,
- BANKA CELJE d.d.,
- HYPO BANK d.d.,
- GB d.d., Kranj,
- RAIFFEISEN BANKA D.D.,
- Sparkasse d.d.,
- DBS d.d.,
- PB SLOVENIJE, d.d. - bančna skupina Nove KBM d.d.,
- PROBANKA, d.d. in
- Factor banka d.d.

Raziskava je izvedena za obdobje od vključno leta 2008 do vključno leta 2014. Podatki so zbrani na letni ravni, na zadnji dan v letu, za vsako banko, ki je del vzorca. Raziskava temelji na sekundarnih podatkih, pridobljenih iz podatkovne baze Bankscope in iz podatkovnega portala SI-STAT. Podatkovna baza Bankscope med drugim vsebuje različne podatke o računovodskih izkazih bank ter različne bančne analize in raziskave. SI-STAT portal pa omogoča dostop do različnih statističnih podatkov iz različnih virov na enem mestu. Podatek glede uvedbe davka na bilančno vsoto bank pa sva pridobili iz ZDBVB.

Spremenljivke za najin model sva izbrali na podlagi modela oblikovanega s strani Giannija De Nicolò, ki je napisal članek z naslovom The potential impact of FSC and FAT on bank asset growth, risk, and real activity (2010). V članku je med drugim raziskan vpliv davkov na rast bančnih sredstev. V modelu avtorja odvisno spremenljivko predstavlja rast sredstev, kot neodvisne spremenljivke pa je v model vključil efektivno davčno stopnjo, donosnost sredstev, delež kapitala v sredstvih in logaritmirano vrednost sredstev. V raziskavi se izkaže, da davki na rast sredstev bank vplivajo negativno. Model iz omenjenega članka sva preoblikovali glede na cilj najine raziskave. V najini raziskavi sva se odločili analizirati spremenljivke predstavljene v Tabeli 9.

Tabela 9: Spremenljivke vključene v raziskavo

Spremenljivka	Enota spremenljivke	Način merjenja	Vir podatkov
Stopnja rasti bruto kreditov	%	$y = \frac{(bruto\ krediti_t - bruto\ krediti_{t-1})}{bruto\ krediti_{t-1}} * 100(1)$	Bankscope
Stopnja davka	Brez enote	Neprava oziroma dummy spremenljivka: Pred uvedbo davka ima spremenljivka vrednost 0, po uvedbi pa zavzame vrednost 1.	ZDBVB-A
Donosnost kreditov	%	$y = \frac{Prihodki\ od\ obresti\ na\ kredite_t}{Povprečni\ bruto\ krediti_t} * 100 (2)$	Bankscope
Tveganost portfelja	%	$y = \frac{Oslabljeni\ krediti_t}{Bruto\ krediti} * 100 (3)$	Bankscope
Stopnja rasti BDP	%	BDP vključuje celotno potrošnjo privatnega sektorja, državno potrošnjo, naložbe in neto izvoz v Sloveniji.	SI-STAT portal

Odvisno spremenljivko v raziskavi predstavlja **Stopnja rasti bruto kreditov**. Bruto krediti so vsi krediti, ki so vključeni v portfelj določene banke na aktivni strani bilance. Stopnja rasti bruto kreditov je izračunana na način kot je razvidno iz enačbe (1) v Tabeli 9. V najini raziskavi sva sprva želeli raziskati vpliv davka na bilančno vsoto bank na kredite nefinančnim družbam. Podatki o kreditih nefinančnim družbam so na strani BS na voljo le v agregirani obliki za celoten bančni sistem v Sloveniji, zato sva se odločili raziskati vpliv davka na bilančno vsoto bank na bruto kredite. Letne podatke o bruto kreditih za določene banke v Sloveniji sva našli v podatkovni bazi Bankscope.

Na odvisno spremenljivko vplivajo različne neodvisne spremenljivke. Cilj raziskave je predvsem ocena vpliva davka na bilančno vsoto bank na rast bruto kreditov, vendar pa na rast bruto kreditov vplivajo še drugi dejavniki, zato so v analizo vključene še druge neodvisne spremenljivke. Kot možni dejavniki, ki vplivajo na rast bruto kreditov, so poleg davka na bilančno vsoto bank, v raziskavo vključeni še donosnost kreditov, tveganost portfelja in stopnja rasti BDP.

Davek na bilančno vsoto bank je bil uveden kot ukrep za sprostitev posojilnega krča. Davek je neprava oz. dummy spremenljivka, saj kaže vpliv enkratnega dogodka, ki je v primeru te raziskave uvedba davka. Pred uvedbo davka ima spremenljivka **Stopnja davka** vrednost 0, po uvedbi davka v letu 2012, pa spremenljivka zavzame vrednost 1. Davek je bil sicer uveden 1. 8. 2011, ker pa so podatki za analizo zbrani na zadnji dan v letu, sva

davek v model uvedli s koncem leta 2012, saj so bile takrat banke z davkom prvič obdavčene za celotno leto.

Donosnost kreditov je izračunana na način kot je razvidno iz enačbe (2) v Tabeli 9. Namesto donosnosti sredstev, ki v modelu Giannija De Nicolò (2010) predstavlja eno izmed neodvisnih spremenljivk, sva v najin model kot dejavnik, ki vpliva na stopnjo rasti bruto kreditov, vključili donosnost kreditov. De Nicolò je predvideval, da na rast sredstev med drugim vpliva donosnost sredstev. Ker v najini raziskavi odvisno spremenljivko predstavlja stopnja rasti bruto kreditov, sva kot neodvisno spremenljivko izbrali donosnost kreditov.

V skladu z ugotovitvami BS na kreditno aktivnost slovenskih bank med drugim vpliva kreditno tveganje, ki je odvisno od kakovosti portfelja določene banke. Tako sva se odločili v model, kot neodvisno spremenljivko, vključiti še **Tveganost portfelja**, ki je izračunana na način, kot je razvidno iz enačbe (3) v Tabeli 9. S slabšanjem kakovosti portfelja so banke v zadnjem času postale bolj previdne pri odobravanju novih kreditov (Banka Slovenije, 2015c, str. 22–25).

Kot neodvisno spremenljivko sva v model vključili tudi spremenljivko **Stopnja rasti BDP**. S to spremenljivko sva želeli upoštevati zunanje dejavnike, ki vplivajo na kreditno aktivnost bank, BDP pa je dober približek teh dejavnikov. BDP omogoča vpogled v gospodarsko aktivnost določene države, njen razvoj in stopnjo njene rasti. BDP je koristen tudi, ker kaže, v kateri fazi ekonomskega cikla se gospodarstvo določene države nahaja (Bruto domači proizvod, 2016).

4.1.2 Model multiple linearne regresije

Model multiple linearne regresijske funkcije v tej raziskavi predstavlja naslednja enačba (4):

$$\begin{aligned} \text{Bruto krediti} = & + \beta_0 + \\ & + \beta_1 \text{ Stopnja davka} + \\ & + \beta_2 \text{ Donosnost kreditov} + \\ & + \beta_3 \text{ Tveganost portfelja} + \\ & + \beta_4 \text{ Stopnja rasti BDP} \\ & + \varepsilon_i \end{aligned} \tag{4}$$

4.1.2.1 Opisne statistike številskih spremenljivk

V Tabeli 10 so prikazane opisne statistike za vse spremenljivke, vključene v model multiple linearne regresije. Za vsako spremenljivko so navedeni število enot, za katere so

bili dostopni podatki, najmanjša in največja vrednost podatkov, ocena aritmetične sredine ter ocena standardnega odklona.

Ocena aritmetične sredine spremenljivke Stopnja rasti bruto kreditov znaša -0,0947 %, kar pomeni, da je imela posamezna banka, zajeta v vzorec, različno stopnjo rasti bruto kreditov, v povprečju pa ocenjujeva, da je bila letna stopnja rasti bruto kreditov posamezne banke v obdobju od leta 2008 do leta 2014 -0,0947 %. Ocena standardnega odklona, ki meri velikost odklonov opazovane stopnje rasti bruto kreditov od povprečne, pa znaša 14,48546 %. Najmanjša vrednost spremenljivke Stopnja rasti bruto kreditov znaša -52,11 %, najvišja pa 41,60 %.

Posamezna banka, ki je bila zajeta v vzorec, je imela različno donosnost kreditov, v povprečju pa ocenjujeva, da je bila povprečna letna donosnost kreditov posamezne banke v opazovanem obdobju 4,4870 %. Ocena standardnega odklona te spremenljivke znaša 1,24191 %. Najmanjša vrednost spremenljivke Donosnost kreditov znaša 1,28 %, najvišja pa 8,22 %.

Posamezna banka, zajeta v vzorec, je imela različno tveganost portfelja, v povprečju pa ocenjujeva, da je delež oslabljenih kreditov v celotni vrednosti kreditov posamezne banke v opazovanem obdobju znašal 21,1291 %. Ocena standardnega odklona znaša 25,89688 %. Najmanjša vrednost te spremenljivke znaša 0,31 %, najvišja vrednost pa 100 %.

Ocena aritmetične sredine spremenljivke Stopnja rasti BDP znaša -0,5 %, kar pomeni, da je bila stopnja rasti BDP v Sloveniji v letih od 2008 do 2014 različna, v povprečju pa ocenjujeva, da je letna stopnja rasti BDP v Sloveniji v opazovanem obdobju znašala -0,5 %. Ocena standardnega odklona te spremenljivke znaša 3,5874 %. Najnižja vrednost stopnje rasti BDP znaša - 7,8 %, najvišja pa 3,3 %.

Tabela 10: Opisne statistike

Spremenljivka	Število opazovanj	Minimum	Maksimum	Aritmetična sredina	Standardni odklon
Stopnja rasti bruto kreditov v %	110	-52,11	41,60	-0,0947	14,48546
Donosnost kreditov v %	97	1,28	8,22	4,4870	1,24191
Tveganost portfelja v %	96	0,31	100,00	21,1291	25,89688
Stopnja rasti BDP v %	112	-7,8	3,3	-0,5	3,5874

Pri nekaterih spremenljivkah, vključenih v model multiple linearne regresije, sva naleteli na manjkajoče podatke za nekatere banke v določenih letih. Za vsako spremenljivko sva potrebovali 112 podatkov, saj sva za obdobje od leta vključno 2008 do vključno leta 2014 opazovali 16 bank na letni ravni. Pri odvisni spremenljivki Stopnja rasti bruto kreditov sta manjkala dva podatka, pri neodvisni spremenljivki Donosnost kreditov je manjkalo 15

podatkov, pri neodvisni spremenljivki Tveganost portfelja pa je manjkalo 16 podatkov. Manjkajoče podatke sva s pomočjo SPSS nadomestili z aritmetično sredino spremenljivke.

4.1.2.2 Interpretacija rezultatov linearne multiple regresije

Z namenom raziskave vpliva uvedbe davka na bilančno vsoto bank na kreditno aktivnost bank sva s pomočjo programa SPSS izvedli multiplo linearno regresijo. V programu SPSS sva sprva izračunali Pearsonove koeficiente korelacije. Pearsonov koeficient korelacije je mera povezanosti dveh številskih spremenljivk. Pove nam, če med dvema določenima spremenljivkama povezanost sploh obstaja, kako močna je ta povezanost in smer povezanosti. Koeficient lahko zavzame vrednosti med -1 in 1. Kadar sta spremenljivki med seboj pozitivno popolno povezani koeficient zavzame vrednost 1, kadar pa je povezanost med dvema spremenljivkama negativna in sta spremenljivki med seboj močno povezani, pa koeficient zavzame vrednost blizu -1. Če spremenljivki med seboj nista povezani, koeficient zavzame vrednost 0 (Field, 2013, str. 111). V Tabeli 11 so prikazane vrednosti Pearsonovih koeficientov korelacije med pari spremenljivk, ki so vključene v model multiple linearne regresije.

Pearsonov koeficient korelacije lahko izračunamo samo za številske spremenljivke. Stopnja davka je neprava spremenljivka, zato koeficienta ni mogoče izračunati. Kot je razvidno iz Tabele 11 sta stopnja rasti bruto kreditov in donosnost kreditov med seboj pozitivno in srednje močno povezana. Povezanost med stopnjo rasti bruto kreditov in tveganostjo portfelja je negativna ter šibka. Povezava med donosnostjo kreditov in tveganostjo portfelja ni statistično značilna. Povezave med stopnjo rasti BDP in ostalimi spremenljivkami prav tako niso statistično značilne.

Tabela 11: Pearsonovi koeficienti korelacije

		Stopnja rasti bruto kreditov	Donosnost kreditov	Tveganost portfelja	Stopnja rasti BDP
Pearsonov koeficient korelacije	Stopnja rasti bruto kreditov	1,000 (-)*	0,499 (0,000)*	-0,322 (0,000)*	0,043 (0,326)*
	Donosnost kreditov	0,499 (0,000)*	1,000 (-)*	-0,021 (0,411)*	0,100 (0,146)*
	Tveganost portfelja	-0,322 (0,000)*	-0,021 (0,411)*	1,000 (-)*	0,044 (0,323)*
	Stopnja rasti BDP	0,043 (0,326)*	0,100 (0,146)*	0,044 (0,323)*	1,000 (-)*

Legenda: * statistična značilnost

V nadaljevanju sva v programu SPSS izvedli multiplo linearno regresijo. Ustreznost modela multiple regresije se ugotavlja z F-testom, s katerim preizkušamo naslednji hipotezi:

$$H_0: \beta_1 = \beta_2 = \beta_3 = \beta_4 = \beta_5 = 0$$

H_1 : vsaj ena β je različna od 0

Kot je razvidno iz Tabele 12 znaša vrednost F-testa 19,299. Na podlagi F-testa ugotavljava, da je vsaj en parcialni koeficient različen od nič, kar pomeni, da je model kot celota dober. Trditev postavlja pri zanemarljivi stopnji tveganja.

Tabela 12: ANOVA

Model	Vsota kvadratov	Stopnje prostosti	Ocena variance	F-test	Statistična značilnost
Regresija	9.585,425	4	2.396,356	19,299	0,000
Ostane	13.285,903	107	124,167		
Skupaj	22.871,327	111			

Koeficient multiple korelacije nam pove povezavo med odvisno in vsemi neodvisnimi spremenljivkami. Kot je razvidno iz Tabele 13 znaša ocenjeni koeficient multiple korelacije 0,647, kar nam pove, da je povezava med stopnjo rasti bruto kreditov in stopnjo davka na bilančno vsoto bank, donosnostjo kreditov, tveganostjo portfelja ter stopnjo rasti BDP močna.

Koeficient multiple determinacije nam pove % pojasnjene variabilnosti odvisne spremenljivke z variiranjem vseh neodvisnih spremenljivk. Kot je razvidno iz Tabele 13, znaša ocena koeficienta multiple determinacije 0,419, kar pomeni, da je 41,9 % variabilnosti stopnje rasti bruto kreditov pojasnjene z variiranjem stopnje davka na bilančno vsoto bank, donosnosti kreditov, tveganosti portfelja in stopnjo rasti BDP.

Ocena standardnega odklona napake meri velikost odklonov opazovanih vrednosti stopnje rasti bruto kreditov od ocenjenih. Na podlagi ocenjene regresijske funkcije, ocena standardnega odklona napake znaša 11,14304 %.

Tabela 13: Povzetek modela multiple linearne regresije

Model	Koeficient multiple korelacije	Koeficient multiple determinacije	Popravljeni koeficient multiple determinacije	Ocena standardnega odklona napake
1	0,647	0,419	0,397	11,14304

V Tabeli 14 so prikazani ocenjeni nestandardizirani regresijski koeficienti in njihove standardne napake, ocenjeni standardizirani regresijski koeficienti, vrednosti t-testov in statistične značilnosti.

Vrednost ocene prvega parcialnega regresijskega koeficienta znaša -8,968, kar pomeni, da je bila stopnja rasti bruto kreditov po uvedbi davka na bilančno vsoto bank v povprečju nižja za 8,968 odstotnih točk v primerjavi s povprečjem let, ko davka ni bilo in ob predpostavki, da je vpliv ostalih dejavnikov na odvisno spremenljivko ostal nespremenjen. Iz dobljenih rezultatov sklepava, da cilj davka na bilančno vsoto bank ni bil dosežen, saj davek ni vplival na povišanje stopnje rasti bruto kreditov in tako bank ni spodbudil k povečanju kreditiranja. Davek glede na rezultate multiple linearne regresije ni uspel sprostiti kreditnega krča v Sloveniji, kvečjemu se je obseg kreditiranja v obdobju po uvedbi davka zmanjšal. Možno je, da so visoka negotovost v gospodarstvu, visoka zadolženost podjetij in šibke banke pretehtali morebitni pozitivni učinek davka na bilančno vsoto bank (International Monetary Fund, 2014, str. 4; Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, 2015, str. 19).

Ocena drugega parcialnega regresijskega koeficienta nam pove, da če se donosnost kreditov poveča za 1 odstotno točko, se stopnja rasti bruto kreditov v povprečju poviša za 4,386 odstotne točke, pri čemer ostanejo ostale neodvisne spremenljivke nespremenjene. Rezultati so v skladu s pričakovanji, saj so obresti vir prihodkov bank. Banke tako ob višji donosnosti kreditov povečajo obseg kreditiranja, s tem pa povišajo tudi svoje prihodke.

Na podlagi ocene tretjega parcialnega regresijskega koeficienta sklepava, da če se tveganost portfelja poveča za 1 odstotno točko, se stopnja rasti bruto kreditov v povprečju zniža za 0,151 odstotne točke ob predpostavki, da ostanejo ostale neodvisne spremenljivke nespremenjene. Rezultati potrjujejo, da so banke ob poslabšanju kakovosti kreditnega portfelja, ki je bilo v zadnjih letih posledica gospodarske krize, postale bolj zadržane pri odobravanju novih kreditov.

Ocenjeni četrti parcialni regresijski koeficient ni statistično značilen. Na podlagi rezultatov zato ne moreva trditi, da stopnja rasti BDP vpliva na stopnjo rasti bruto kreditov.

Vse neodvisne spremenljivke, vključene v model multiple linearne regresije, razen Stopnja rasti BDP, so statistično značilne in vplivajo na odvisno spremenljivko. Trditve postavljajo pri stopnji tveganja nižji od 0,05.

Tabela 14: Ocenjeni koeficienti regresijskega modela

Model	Nestandardizirani koeficienti		Standardizirani koeficienti	t-test	Statistična značilnost
	β	Standardna napaka	Beta		
1 (Konstanta)	-12,658	5,313		-2,382	0,019
Stopnja davka	-8,968	2,442	-0,311	-3,671	0,000
Donosnost kreditov	4,386	1,034	0,353	4,242	0,000
Tveganost portfelja	-0,151	0,045	-0,253	-3,348	0,001
Stopnja rasti BDP	0,145	0,298	0,036	0,488	0,627

Oceno modela multiple linearne regresije z dobljenimi vrednostmi ocenjenih parcialnih regresijskih koeficientov predstavlja naslednja enačba (5):

$$\begin{aligned}
 \text{Stopnja rasti bruto kreditov} = & - 12,658 - \\
 & - 8,968 \text{ Stopnja davka} + \\
 & + 4,386 \text{ Donosnost kreditov} - \\
 & - 0,151 \text{ Tveganost portfelja} + \\
 & + 0,145 \text{ Stopnja rasti BDP} + \\
 & + \varepsilon_i
 \end{aligned}
 \tag{5}$$

V modelu multiple regresije ne sme biti prisotna multikolinearnost, kar pomeni, da nobena spremenljivka ne sme biti linearna kombinacija preostalih spremenljivk. Prisotnost multikolinearnosti ugotovimo s pomočjo variančno inflacijskega faktorja (v nadaljevanju VIF), katerega vrednost ne sme biti višja od 10, saj bi to lahko pomenilo, da med pojasnjevalnimi spremenljivkami obstaja popolna linearna povezanost. Vse vrednosti VIF so v tej analizi manjše od 10, kar pomeni, da v ocenjenem modelu multiple linearne regresije multikolinearnost ni prisotna (Field, 2005, str. 175).

Tabela 15: Preverjanje multikolinearnosti v modelu multiple linearne regresije

Spremenljivka	Preverjanje multikolinearnosti v modelu	
	Toleranca	VIF
Stopnja davka	0,759	1,318
Donosnost kreditov	0,785	1,274
Tveganost portfelja	0,953	1,050
Stopnja rasti BDP	0,977	1,024

4.1.3 Panelna regresija

Za analizo davka na bilančno vsoto bank sva sprva izvedli multiplo linearno regresijo po metodi najmanjših kvadratov, nato pa sva s pomočjo programa Stata izvedli še panelno regresijo, ki omogoča spremljanje istih proučevanih enot v različnih časovnih obdobjih. Najini podatki so panelni, saj so predmet opazovanja iste banke v letih od 2008 do 2014. Panel podatkov v tej analizi je uravnotežen, saj je vsaka banka opazovana čez enako časovno obdobje. Rezultati panelne regresije so zanesljivejši kot rezultati navadne multiple linearne regresije, saj z izvedbo panelne regresije upoštevamo razlike med bankami, kot je npr. stil vodenja, poleg tega pa tudi časovne učinke, kot so npr. tehnološki napredek in spremembe v regulatornih zahtevah (Gujarati, 2003, str. 637–643).

S panelno regresijo lahko nadzorujemo spremenljivke, ki v model niso vključene in jih ne opazujemo tako, da skozi čas opazujemo spremembe odvisne spremenljivke. Tako lahko nadzorujemo v model ne vključene spremenljivke, ki se razlikujejo med enotami opazovanja, v času pa se ne spreminjajo. Hkrati pa je s panelnimi podatki mogoče nadzorovati v model ne vključene spremenljivke, ki se skozi čas spreminjajo, med enotami opazovanja pa so konstantne (Panel data, 2016).

V programu Stata sva najprej izvedli **model stalnih učinkov**. Število opazovanj je enako 112, saj je v panel podatkov zajetih 16 bank, ki jih opazujeva skozi sedemletno časovno obdobje. Kot je razvidno iz Tabele 16 se ocenjeni koeficient multiple determinacije z izvedbo modela stalnih učinkov, v primerjavi z ocenjenim koeficientom multiple determinacije v multipli linearni regresiji, poveča na 0,4643, kar pomeni, da je 46,43 % variabilnosti stopnje rasti bruto kreditov pojasnjene z variiranjem stopnje davka na bilančno vsoto bank, donosnosti kreditov, tveganosti portfelja in stopnjo rasti BDP. Statistična značilnost F-testa znaša 0,000, kar pomeni, da je vsaj en parcialni koeficient različen od nič oz. da je izbran model ustrezen.

Tabela 16: Pojasnjena variabilnost in ustreznost modela stalnih učinkov

Koeficient multiple determinacije	F-test	Statistična značilnost
0,4643	19,94	0,000

V Tabeli 17 so prikazani ocenjeni koeficienti modela stalnih učinkov. Ocenjena parcialna koeficienta spremenljivk Stopnja davka in Donosnost kreditov sta statistično značilna in vplivata na stopnjo rasti bruto kreditov, medtem ko ocenjena parcialna regresijska koeficienta spremenljivk Tveganost portfelja in Stopnja rasti BDP nista statistično značilna in ne moreva trditi, da vplivata na stopnjo rasti bruto kreditov.

Tabela 17: Ocenjeni koeficienti modela stalnih učinkov

	β	Standardna napaka	t-test	Statistična značilnost
Konstanta	-17,62054	6,81420	-2,59	0,011
Stopnja davka	-8,85179	2,44594	-3,62	0,000
Donosnost kreditov	5,14581	1,17008	4,40	0,000
Tveganost portfelja	-0,08141	0,11651	-0,70	0,486
Stopnja rasti BDP	0,09940	0,28586	0,35	0,729
Sigma_u	5,72715			
Sigma_e	10,54462			
Rho	0,22780			

V nadaljevanju sva izvedli še **model naključnih učinkov**. Število opazovanj je enako kot pri modelu stalnih učinkov, in sicer 112. Kot je razvidno iz Tabele 18 je vrednost ocenjenega koeficienta multiple determinacije modela naključnih učinkov višja od ocenjenega koeficienta multiple determinacije v modelu multiple linearne regresije in znaša 0,4621, kar pomeni, da je 46,21 % variabilnosti stopnje rasti bruto kreditov pojasnjene z variiranjem neodvisnih spremenljivk. Statistična značilnost Wald-testa znaša 0,000, kar pomeni, da je model naključnih učinkov ustrezen.

Tabela 18: Pojasnjena variabilnost in ustreznost modela naključnih učinkov

Koeficient multiple determinacije	Wald-test	Statistična značilnost
0,4621	83,56	0,000

Ocenjeni parcialni koeficienti modela naključnih učinkov so prikazani v Tabeli 19. Vsi ocenjeni parcialni koeficienti, razen četrtega, so statistično značilni, kar pomeni, da vsi vplivajo na odvisno spremenljivko. Glede na rezultate modela naključnih učinkov stopnja davka, donosnost kreditov in tveganost portfelja vplivajo na stopnjo rasti bruto kreditov, za stopnjo rasti BDP pa ne moreva trditi, da vpliva na stopnjo rasti bruto kreditov.

Tabela 19: Ocenjeni koeficienti modela naključnih učinkov

	β	Standardna napaka	z-test	Statistična značilnost
Konstanta	-13,95258	5,48343	-2,54	0,011
Stopnja davka	-8,77900	2,33629	-3,76	0,000
Donosnost kreditov	4,62508	1,03306	4,48	0,000
Tveganost portfelja	-0,14508	0,05612	-2,59	0,010
Stopnja rasti BDP	0,13437	0,28150	0,48	0,633
Sigma_u	3,99502			
Sigma_e	10,54462			
Rho	0,12552			

Model stalnih učinkov je primeren za analizo, kadar verjamemo, da med enotami opazovanja obstajajo stalne razlike, ki se skozi čas ne spreminjajo. Model naključnih učinkov pa je primeren, ko verjamemo, da so nekatere v model nevkjučene spremenljivke konstantne skozi čas, med enotami pa se razlikujejo, druge v model nevkjučene spremenljivke pa so med enotami konstantne, skozi čas pa se spreminjajo (Panel data, 2016).

Po izvedbi modela stalnih učinkov in modela naključnih učinkov sva izvedli še Hausmanov test. Statistično je za panelne podatke bolj primeren model stalnih učinkov, kljub temu pa se lahko izkaže, da le-ta ni najbolj učinkovit. Izvedba modela naključnih učinkov je smiselna, če je to upravičeno iz statističnega vidika. S Hausmanovim testom lahko primerjamo bolj učinkovit model stalnih učinkov z manj učinkovitim modelom naključnih učinkov (Panel data, 2016). S Hausmanovim testom testiramo ničelno hipotezo, da je model naključnih učinkov bolj primeren kot model stalnih učinkov (Torres-Reyna, 2007, str. 29). Kot je razvidno iz Tabele 20 je statistična značilnost χ^2 -testa večja od 0,05, kar pomeni, da ne moremo zavrnila ničelne hipoteze oz. ne moremo trditi, da je model stalnih učinkov v tej analizi učinkovitejši od modela naključnih učinkov.

Tabela 20: Hausmanov test

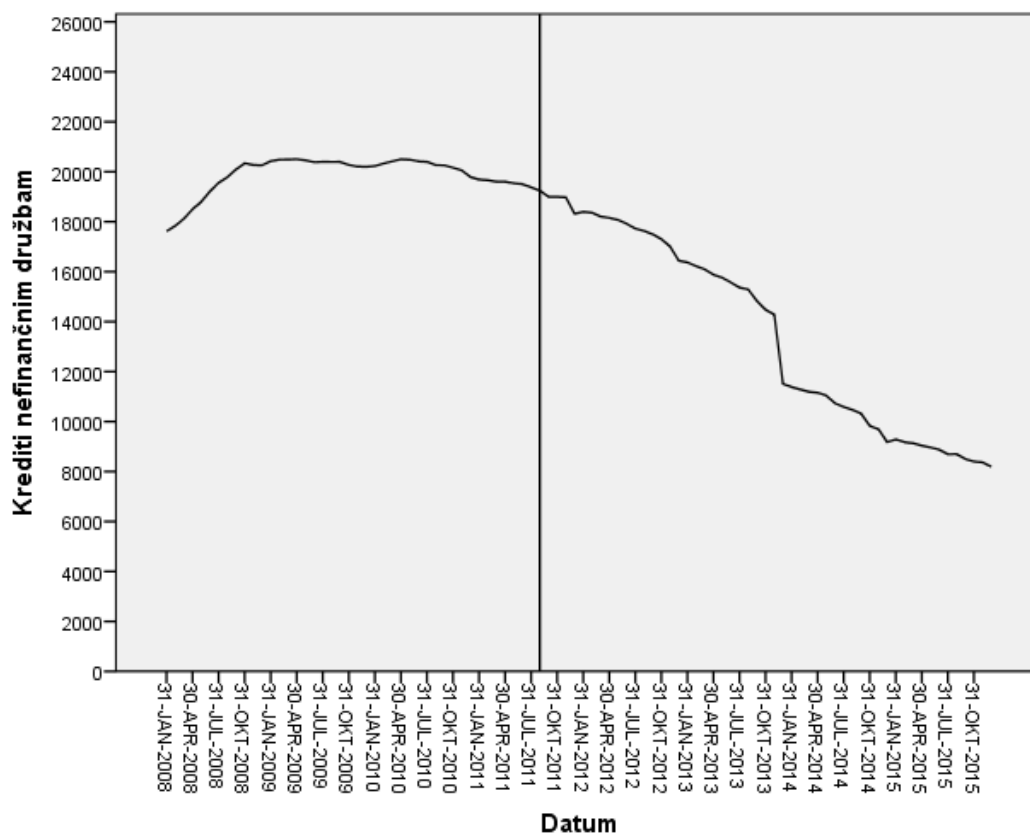
Koeficienti				
	(b) Model stalnih učinkov	(B) Model naključnih učinkov	(b-B) Razlika	Standardna napaka
Davčna stopnja	-8,85180	-8,77900	-0,07281	0,72414
Donosnost kreditov	5,14581	4,62508	0,52072	0,54944
Tveganost portfelja	-0,08141	-0,14508	0,06367	0,10210
Stopnja rasti BDP	0,09940	0,13437	-0,03496	0,04975
χ^2 -test	0,91			
Statistična značilnost (χ^2)	0,9236			

4.1.4 Krediti nefinančnemu sektorju

Z izvedbo regresij sva preverili vpliv davka na bilančno vsoto bank na rast bruto kreditov. Ker pa je bil davek na bilančno vsoto bank uveden s ciljem spodbuditve bank k zagotavljanju večje ponudbe kreditov nefinančnim družbam in samostojnim podjetnikom, sva v nadaljevanju grafično prikazali gibanje kreditov nefinančnim družbam. Podatke glede kreditov nefinančnim družbam v Sloveniji sva pridobili na spletni strani BS. Podatki so na voljo na mesečni ravni, na zadnji dan v mesecu, v agregirani obliki, za celoten bančni sektor v Sloveniji. Posamični podatki za vsako banko v Sloveniji, kot že omenjeno, niso dostopni.

S pomočjo programa SPSS sva izdelali graf (Slika 1), v katerem je prikazano gibanje kreditov nefinančnemu sektorju v Sloveniji od 31. 1. 2008 do 31. 12. 2015. Davek je bil sicer uveden 1. 8. 2011, s črto pa je na grafu (Slika 1) uvedba davka označena na dan 31. 8. 2011, saj so podatki o kreditih nefinančnim družbam zbrani na zadnji dan v mesecu. Na vodoravni osi so navedeni datumi podatkov, na navpični osi pa vsota kreditov nefinančnemu sektorju celotnega bančnega sektorja v Sloveniji. Na vodoravni osi so zaradi lažje preglednosti na leto navedeni meseci januar, april, julij in oktober, kljub temu pa so na grafu prikazani podatki za vsak mesec od vključno januarja 2008 do vključno decembra 2015.

Slika 1: Grafični prikaz gibanja kreditov nefinančnim družbam v obdobju od 31. 1. 2008 do 31. 12. 2015

Kot je razvidno iz Slike 1 se obseg posojil podjetjem krči že od leta 2009. Financiranje podjetij je v letu 2011 ostalo na podobno nizkih ravneh kot v preteklih 2 letih (Banka Slovenije, 2012b, str. 52). Medletna rast kreditov nefinančnim družbam je v decembru 2011 znašala -5,7 %. V letu 2011 so slovenske banke prvič poročale o zmanjšanem povpraševanju podjetij po posojilih. S širjenjem posledic krize v realno gospodarstvo se je upočasnila gospodarska rast, v neugodnih in negotovih gospodarskih razmerah pa se je povpraševanje po posojilih zmanjšalo. Na zmanjšanje povpraševanja po posojilih so vplivale še visoka zadolženost podjetij, kar je zmanjšalo njihovo sposobnost servisiranja

dolga in poslabšalo kreditno sposobnost najetja novih posojil, plačilna nedisciplina, ki je podjetjem onemogočila načrtovanje predvidljivih denarnih tokov v prihodnosti, in pa zmanjšanje vrednosti in likvidnosti premoženja primernega za zastavo pri najetju posojila (Banka Slovenije, 2011, str. 2–8).

V letu 2011 so banke zaostrele kreditne standarde za posojila podjetjem. Na znižanje ponudbe posojil so v letu 2011 vplivali manjši obseg in visoki stroški virov, kot posledica nezaupanja med bankami in pa večje tveganosti držav in bank, nizka kapitalska ustreznost bank ter poslabševanje kakovosti kreditnega portfelja, ki je kapital obremenjeval s povečanjem uteži tveganosti in višjimi stroški oslabitev, kar je negativno vplivalo na kapital (Banka Slovenije, 2011, str. 2–8). Pri novoodobrenih posojilih podjetjem so banke v veliki meri le podaljševale stara posojila, ki jih podjetja niso bila več sposobna odplačevati. Med novoodobrenimi posojili podjetjem je bilo v letu 2011 kar 43 % podaljšanih z namenom restrukturiranja. Banke so podjetjem posojila večinoma podaljševale za obdobje krajše od enega leta (Banka Slovenije, 2012b, str. 26).

Krčenje posojil se je nadaljevalo tudi v letu 2012. Tega leta je najhitreje upadalo kreditiranje nefinančnih družb. Krediti nefinančnim družbam so decembra 2012 na medletni ravni upadli za 10,2 % (Banka Slovenije, 2013c, str. 1). Na manjše povpraševanje po posojilih je vplival upad gospodarske aktivnosti. Zaradi negativne gospodarske rasti sta bili v letu 2012 domača in tuja potrošnja šibki. V obdobjih nizke potrošnje podjetja manj povprašujejo po posojilih in manj investirajo, kar je še dodatno zaviralo gospodarsko rast. Podjetja so bila v letu 2012 razmeroma močno zadolžena, kar je zmanjšalo njihovo kreditno sposobnost. Tako kot v letu 2011 so na nižje povpraševanje po posojilih v letu 2012 vplivali še plačilna nedisciplina, zniževanje vrednosti in likvidnosti premoženja za zavarovanje posojil, zaradi negotovih razmer na nepremičninskem trgu, in višji stroški financiranja, ki so prešli v višje cene posojil (Banka Slovenije, 2012a, str. 17–19).

Kreditno rast je v letu 2012 zavirala tudi omejena ponudba posojil. Razlogi za manjšo ponudbo posojil v letu 2012 so bili visoki stroški in otežen dostop do virov financiranja bank ter poslabševanje portfelja (Banka Slovenije, 2012a, str. 17–19). Podjetja so v letu 2012 nadaljevala razdolževanje pri bankah v Sloveniji. Neto zmanjšanje posojil je na letni ravni znašalo 1.095 mio EUR. Kratkoročna posojila so se v letu 2012 povečala za 203 mio EUR, medtem ko so se dolgoročna posojila zmanjšala za 1.296 mio EUR. Med novoodobrenimi posli je bilo kar 61 % posojil z ročnostjo do enega leta (Banka Slovenije, 2013a, str. 18).

Kreditna aktivnost bank se je naprej manjšala tudi v letu 2013. Na aktivni strani bilance bank so se najbolj zmanjšala posojila nefinančnim družbam. Decembra 2013 je medletna rast kreditov nefinančnim družbam padla za 29,2 % (Banka Slovenije, 2014c, str. 1). Zaradi nižjega povpraševanja, zaostrenih kreditnih standardov in pospešenega oblikovanja rezervacij ter oslabitev so se posojila krčila hitreje kot bilančna vsota. Posojila so tako v

letu 2013 izgubila delež v bilančni vsoti (Banka Slovenije, 2014a, str. 13). Upad tujega povpraševanja in manj investicijskih priložnosti sta prispevala k upadu gospodarske aktivnosti in manjšemu kreditnemu povpraševanju. Veliko število začetih stečajnih postopkov, visoki stroški financiranja, velika zadolženost podjetij in pomanjkanje primernih zavarovanj pa so še dodatno zavrli povpraševanje po kreditih (Banka Slovenije, 2014b, str. 36).

Omejen dostop do virov financiranja, ki se je nadaljeval tudi v letu 2013, je bankam omejil razpoložljiva sredstva za naložbe v slovensko gospodarstvo. Zaradi nadaljnega poslabševanja kreditnega portfelja v letu 2013 in akumuliranih izgub so se pritiski na zagotavljanje kapitalske ustreznosti nadaljevali, zato so banke z namenom zmanjševanja kapitalskih zahtev dodatno zmanjšale posojilno aktivnost. V decembru 2013 se je začel proces prenosa slabih terjatev na Družbo za upravljanje terjatev bank, d.d. (v nadaljevanju DUTB), ki je bil predpogoj za normalizacijo kreditnega poslovanja bank. Zaradi prenosa nedonosnih terjatev na DUTB in dokapitalizacije nekaterih bank se je pričakovalo, da se bodo negativni pritiski na posojilno aktivnost zmanjšali (Banka Slovenije, 2014a, str. 14).

Razdolževanje podjetij se je nadaljevalo tudi v letu 2013. Neto zmanjšanje posojil do vseh sektorjev v Sloveniji je v letu 2013 znašalo 1.941 mio EUR. V sektorju podjetij so se v letu 2013 kratkoročna posojila zmanjšala za 1.286 mio EUR, dolgoročna posojila pa za 656 mio EUR. Podjetja so v letu 2013 do posojil težko dostopala. Presežno povpraševanje po posojilih je bilo v letu 2013 prisotno predvsem pri dolgoročnih posojilih za investicije, povečalo pa se je tudi presežno povpraševanje po posojilih za tekoče poslovanje. Razlogi za zavrnitev posojil s strani bank so bili med drugimi slaba boniteta komitenta, neustrezno zavarovanje in nestrinjanje strank s pogoji odobritve kredita (Banka Slovenije, 2014b, str. 19).

Banke tudi v letu 2014 niso povečale posojilne aktivnosti, vendar pa se je večletno krčenje kreditne aktivnosti proti koncu leta 2014 začelo umirjati. Medletna stopnja rasti kreditov nefinančnim družbam je decembra 2014 znašala -20,1 % (Banka Slovenije, 2015b, str. 1). Povpraševanje podjetij po posojilih je v letu 2014 začelo rasti. Banke so v letu 2014 ustavile zaostrovanje kreditnih standardov za posojila podjetjem, kljub temu pa so ti ostali visoki. Eden izmed razlogov za sproščanje kreditnih standardov je bil izboljššan likvidnost in kapitalski položaj bank. Z gospodarskim okrevanjem se je finančni vzvod podjetij v letu 2014 znižal, s tem pa se je izboljšala sposobnost odplačevanja dolga (Banka Slovenije, 2015a, str. 38–39).

4.1.5 Povzetek spoznanj analize davka na bilančno vsoto bank

Iz rezultatov ocene modela multiple linearne regresije in panelne regresije sklepava, da uvedba davka na bilančno vsoto bank ni bila uspešna, saj davek ni dosegel cilja oz. banke po uvedbi davka kreditiranja niso povečale. Osnovni namen davka na bilančno vsoto bank

ni bil zagotavljanje dodatnih finančnih virov v državni proračun, ampak spodbuda bankam za krepitev kreditiranja. Ker namen davka na bilančno vsoto bank ni bil dosežen, saj banke niso povečale obsega posojil nefinančnemu sektorju, kar je razvidno tudi iz Slike 1, je bil davek na bilančno vsoto bank z letom 2015 odpravljen. Ohranitev veljavnosti ZDBVB ni bila smiselna niti iz fiskalnega vidika, saj bi zaradi obsežnih dokapitalizacij bank v letu 2013 in 2014 dodatno obremenili prav tiste banke, ki so bile dokapitalizirane (Državni zbor Republike Slovenije, 2014).

4.2 Analiza davka na finančne storitve

Kot sva že omenili, je Vlada želela z uvedbo davka na finančne storitve zagotoviti nov vir prihodkov za državni proračun. Cilj davka pa je poleg tega bila tudi dodatna obdavčitev do sedaj manj obdavčenega bančnega sektorja, s čimer bi zagotovili pravičnejšo obravnavo vseh sektorjev (Vlada Republike Slovenije, 2014).

Nasprotniki davka na finančne storitve so že pred uvedbo trdili, da davek v takratnih gospodarskih razmerah ni primeren, saj naj bi bilo poslovno okolje v Sloveniji že tako preveč obremenjeno. Prav tako naj bi še dodatno obremenil že tako oslABLJENE banke, borzno-posredniške hiše in družbe za upravljanje skladov, vse skupaj pa naj bi pripeljalo do dražjih finančnih storitev in zmanjšane aktivnosti bank (Weiss, 2012).

Finančne institucije so že pred uvedbo davka na finančne storitve napovedale podražitve svojih storitev, kot posledico povišanja davčnega bremena. Na podražitve so vplivali različni dejavniki, zagotovo pa je bil novi davek eden izmed pomembnejših dejavnikov pri odločitvi za spremembe cen (Banka Slovenije, 2013, str. V). V zadnjih letih se je višina bančnih nadomestil poviševala. V letu 2015 pa je številne banke in hranilnice k ponovnim podražitvam spodbudil tudi višji davek na finančne storitve. Poleg davka so na podražitve med drugim vplivale tudi poslovne odločitve bank in hranilnic ter splošne razmere na trgu (Fidermuc, 2014). Sicer se zavedava, da ostalih dejavnikov, ki vplivajo na spremembo višine nadomestil bank in hranilnic, ne smeva zanemariti, vendar sva se zaradi težavnosti merjenja le-teh odločili, da se v najinem magistrskem delu osredotočiva le na spreminjanje cen bančnih storitev zaradi uvedbe oz. povišanja stopnje davka na finančne storitve.

4.2.1 Metodologija

Idejo, kako bi zasnovali analizo cen, sva dobili na spletni strani BS, kjer vsako leto objavijo Analizo nadomestil bank in hranilnic za plačilne storitve in izračun stroškov košaric plačilnih storitev. Na njihovi spletni strani so dosegljive analize od leta 2010 do leta 2014. Za najino raziskavo so pomembni podatki od leta 2012 do leta 2015, saj sva v najinem magistrskem delu analizirali vpliv uvedbe davka na finančne storitve in zvišanja davčne stopnje davka na spremembe določenih nadomestil bank in hranilnic. Sicer sva na začetku želeli narediti le nadgradnjo analize BS, ki bi jo dopolnili z novejšimi podatki,

vendar pa se metodologija analize BS, kot tudi nekateri uporabljeni podatki, od metodologije najine analize razlikujejo, zato se rezultati analize BS niso ujemali z rezultati najine analize ter posledično niso bili primerljivi. Zaradi tega sva se odločili, da celotno analizo narediva sami in ne uporabiva nobenih rezultatov iz analize BS.

Vzorec sva oblikovali na podlagi dosegljivih podatkov o višini nadomestil bank in hranilnic v Sloveniji od leta 2012 naprej, ki so objavljeni na spletni strani BS. V vzorec sva vključili naslednje banke in hranilnice:

- ABANKA d.d.,
- BANKA CELJE d.d.,
- BANKA KOPER d.d.,
- Sparkasse d.d.,
- BKS BANK AG,
- DELAVSKA HRANILNICA d.d. LJUBLJANA,
- DBS d.d.,
- Factor banka d.d.,
- GB d.d., Kranj,
- HRANILNICA VIPAVA d.d.,
- LON d.d., Kranj,
- HYPO BANK d.d.,
- NLB d.d.,
- Nova KBM d.d.,
- PB SLOVENIJE, d.d. - bančna skupina Nove KBM d.d.,
- PROBANKA, d.d.,
- RAIFFEISEN BANKA D.D.,
- Sberbank d.d.,
- SKB d.d. in
- UNICREDIT BANKA SLOVENIJA d.d.

Analiza davka na finančne storitve tako temelji na podatkih, dosegljivih na spletni strani BS. V vzorec sva vključili mesečne podatke o višini nadomestil za finančne storitve, torej podatke o višini določenega nadomestila na vsak zadnji dan v mesecu, v obdobju med letoma 2012 in 2015. Banke ponujajo tudi druge finančne storitve, katerih nadomestila niso vključena v analizo, saj morda niso pogosto uporabljena, jih večina bank ne ponuja ali pa sva imeli težave z izračunom dejanskega nadomestila, saj je na spletni strani BS višina določenega nadomestila podana v %. Enoto v najini analizi predstavlja finančna storitev, ki jo ponuja banka ali hranilnica, spremenljivka pa je višina določenega nadomestila za finančno storitev. V analizo sva vključili nadomestila za naslednje ključne kategorije plačilnih storitev:

1. Interna mala kreditna plačila s papirnim nalogom preko okenca za pravne osebe,
2. Interna velika kreditna plačila s papirnim nalogom preko okenca za pravne osebe,
3. Interna mala kreditna plačila s papirnim nalogom preko okenca za fizične osebe,
4. Eksterna mala kreditna plačila s papirnim nalogom preko okenca za pravne osebe,
5. Eksterna velika kreditna plačila s papirnim nalogom preko okenca za pravne osebe,
6. Eksterna mala kreditna plačila s papirnim nalogom preko okenca za fizične osebe,
7. Interna mala kreditna plačila preko elektronske banke za pravne osebe,
8. Interna velika kreditna plačila preko elektronske banke za pravne osebe,
9. Interna mala kreditna plačila preko elektronske banke za fizične osebe,
10. Eksterna mala kreditna plačila preko elektronske banke za pravne osebe,
11. Eksterna velika kreditna plačila preko elektronske banke za pravne osebe,
12. Eksterna mala kreditna plačila preko elektronske banke za fizične osebe,
13. Vodenje transakcijskega računa za pravne osebe,
14. Vodenje transakcijskega računa za fizične osebe,
15. Eksterna plačila s trajnim nalogom za fizične osebe,
16. Eksterna plačila z direktno obremenitvijo za fizične osebe,
17. Dvig gotovine z debetno kartico na bankomatu drugega ponudnika plačilnih storitev v Sloveniji za fizične osebe,
18. Množična plačila SEPA za pravne osebe in
19. Prilivi na račun za pravne osebe.

Po Navodilu za izvajanje Sklepa o zagotavljanju podatkov o nadomestilih za opravljanje plačilnih storitev (Ur.l. RS, št. 71/09 in 107/11, v nadaljevanju Navodilo) je kreditno plačilo plačilo, ki ga odredi plačnik v breme svojega računa in ga pošlje v izvršitev svojemu ponudniku plačilnih storitev, z namenom prenosa denarnih sredstev prejemniku plačila. Vrste kreditnih plačil se delijo na čezmejna kreditna plačila in kreditna plačila v državi. Kreditna plačila v državi delimo na interna in eksterna, pri čemer interno pomeni, da gre za plačilo znotraj ene banke, eksterno pa, da gre za plačilo iz ene banke na drugo banko, torej od enega ponudnika plačilnih storitev k drugemu ponudniku. Za malo plačilo se šteje vsako plačilo, katerega znesek ne preseže do vključno 50.000 EUR, v kolikor pa je znesek plačila višji, se takšno plačilo šteje za veliko kreditno plačilo. Kreditna plačila SEPA so plačilne transakcije v EUR, ki potekajo med uporabniki plačilnih storitev s plačilnimi računi pri ponudnikih plačilnih storitev na območju SEPA. Za množično kreditno plačilo velja, da je plačilo, ki je izvršeno v breme plačnikovega plačilnega računa v skupnem znesku, za vsak individualno določeni znesek pa je odobrenih več plačilnih računov enega ali več prejemnikov plačila (Sepa Slovenija - internetni portal, 2016).

Po Navodilu je trajni nalog plačilna storitev, s katero na podlagi posebnega pooblastila plačnik matični banki odredi izvedbo plačil ponavljajočih se obveznosti v fiksnem znesku, pri čemer se morajo le-ta ponoviti vsaj petkrat v istem znesku. Direktna obremenitev pa je debetni plačilni instrument, pri katerem prejemnik plačila na podlagi plačnikovega soglasja odredi plačilno transakcijo za obremenitev plačnikovega plačilnega računa. Direktna

obremenitev se lahko uporabi za enkratna ali ponavljajoča se plačila, zato je lahko znesek vsak mesec drugačen in ni omejen na število bremenitev (UniCredit Bank, 2016).

V analizi davka na finančne storitve sva postavili naslednje raziskovalno vprašanje: »Kako je uvedba davka na finančne storitve vplivala na višino nadomestil bank in hranilnic za nekatere ključne kategorije plačilnih storitev?«

4.2.1.1 Potek dela

Gibanje višine nadomestil sva izračunali s pomočjo verižnih indeksov. Podatke o višini nadomestil za vsako banko sva s spletne strani BS ročno vnesli v Excel. Nato sva za vsako nadomestilo izračunali navadno netehtano aritmetično sredino, na dan 31. 12., za leta od 2012 do leta 2015 tako, da sva seštevek višine določenega nadomestila vseh bank na dan 31. 12. v določenem letu, delili s številom bank, ki so to nadomestilo zaračunavale. V tej formuli se je imenovalec stalno spreminjal, saj vse banke niso zaračunavale vseh nadomestil oz. ponujale določeno storitev. Iz aritmetičnih sredin na dan 31. 12. za vsako opazovano leto sva nato izračunali indekse in stopnje rasti. Izračuni indeksov in stopenj rasti za opazovana nadomestila se nahajajo v prilogah magistrskega dela. Indeksi so relativna števila, ki jih dobimo, če delimo 2 istovrstna podatka statistične vrste. Ponavadi se uporabljajo, kadar je potrebno prikazati povprečno spremembo v večjem številu spremenljivk. Indeksi so indikatorji relativnih sprememb v času ali razlik v prostoru za preučevani problem. Stopnja rasti pa je v % izražena razlika med dvema podatkom. Pomembna je predvsem pri proučevanju sprememb med dvema zaporednima časovnima obdobjema (Napredne učne kocke, 2016). Iz podatkov sva nato izdelali še grafe, kjer sva ločeno prikazali spremembe višin nadomestil za pravne in fizične osebe.

Za drugi del analize sva nato v Excelovi tabeli s podatki o višini nadomestil pogledali, kdaj so banke nadomestila višale. To sva prikazali tako, da sva vsako povišanje bančnega nadomestila označili s piko. Tabele s pikami, ki prikazujejo povišanje določenega nadomestila, se nahajajo v prilogah. V nadaljevanju sva naredili še grafa, enega za fizične in enega za pravne osebe, v katerih sva prikazali vsa povišanja nadomestil, za vsako bančno storitev in za vsako banko.

4.2.1.2 Težave in omejitve pri analizi

Na začetku analize davka na finančne storitve sva naleteli na nekaj težav, med drugim tudi na manjkajoče podatke. Tako sva npr. pri nadomestilu za prilive na račun za pravne osebe imeli težavo, saj so bili podatki za prve 4 mesece leta 2012 v % in ne v EUR. Problem sva rešili tako, da sva za vsako banko izračunali povprečje za leto 2012 iz dosegljivih podatkov za ostale mesece v letu 2012. Nato sva izračunano povprečje vstavili namesto manjkajočih podatkov, torej od 31. 1. 2012 do 30. 4. 2012.

V primeru, da kakšna banka ni ponujala določene finančne storitve, je v izračunu aritmetične sredine nisva upoštevali. V takšnem primeru sva aritmetično sredino izračunali na podlagi števila bank, ki so določeno storitev ponujale. Če pa določena banka v nekem obdobju plačilne storitve ni ponujala, kasneje pa jo je dodala v svojo ponudbo, sva manjkajoče podatke nadomestili z aritmetično sredino nadomestila določene plačilne storitve izračunano na podlagi višine nadomestila v mesecih, ko je banka ali hranilnica storitev ponujala.

Omeniti je potrebno tudi, da sva iz analize popolnoma izločili Zvezo bank, podružnico Ljubljana, saj večino storitev ni ponujala ali pa ni bilo razpoložljivih podatkov o višini nadomestil. Podatki glede nadomestil za opazovane plačilne storitve na spletni strani BS so bili za Factor banko d.d. pomanjkljivi, zato sva se, z namenom doslednosti pri navajanju povprečij, odločili, da jo izključiva iz analize sprememb nadomestil. Probanka d.d. je v letu 2015 prenehala z opravljanjem plačilnih storitev. Podatki glede nadomestil za opazovane plačilne storitve so za Probanko d.d. na spletni strani BS dosegljivi le do 30. 9. 2015. Zaradi doslednosti pri navajanju povprečij sva se odločili, da manjkajoče podatke za preostale mesece nadomestiva z zadnjim razpoložljivim podatkom glede višine nadomestila za določeno plačilno storitev.

Pomembno je omeniti tudi, da sva v analizi davka na finančne storitve obdelali ogromno podatkov, ki sva jih morali ročno vnašati v Excel tabelo, saj po informacijah BS, podatki o višini nadomestil opazovanih plačilnih storitev bank in hranilnic niso na voljo v drugačni obliki, kot tisti, ki je na voljo na njihovi spletni strani, zato je potrebno upoštevati tudi dejavnik človeške napake.

4.2.2 Rezultati analize nadomestil za plačilne storitve bank in hranilnic

Analizirali sva 19 segmentov plačilnih storitev, ki jih ponujajo banke in hranilnice. Ločeno sva analizirali nadomestila za plačilne storitve za pravne osebe in za fizične osebe. Za pravne osebe sva analizirali 11 segmentov plačilnih storitev, za fizične osebe pa 8 segmentov.

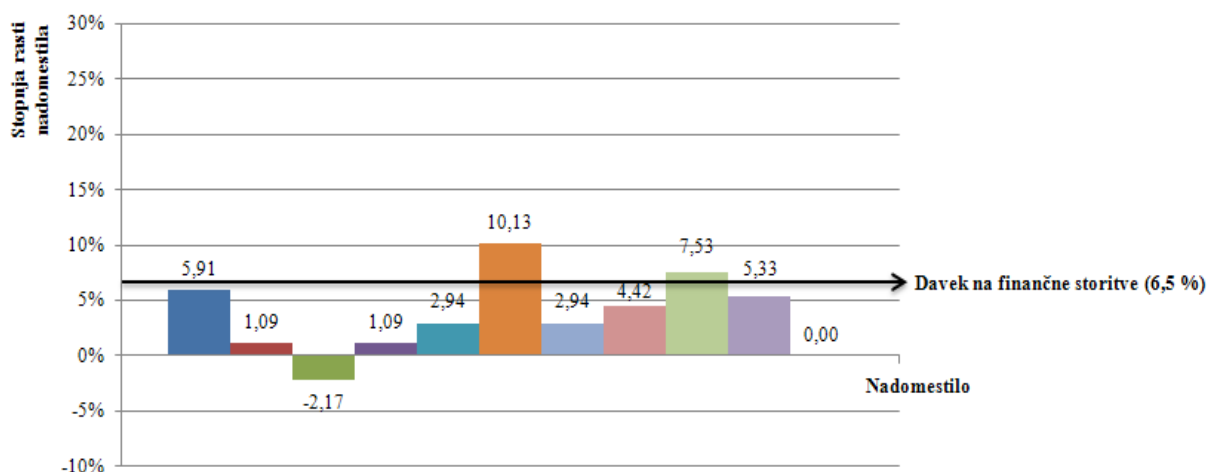
Tako za pravne kot za fizične osebe sva z izračuni indeksov analizirali gibanje nadomestil izbranih plačilnih storitev v treh obdobjih. Davek na finančne storitve je bil uveden s 25. 12. 2012. Prvo obdobje predstavlja obdobje od 31. 12. 2012 do 31. 12. 2013, torej prvo leto po uvedbi davka. Drugo obdobje predstavlja obdobje od 31. 12. 2014 do 31. 12. 2015, torej prvo leto po povišanju stopnje davka na finančne storitve. S 1. 1. 2015 se je namreč stopnja davka na finančne storitve povišala iz 6,5 % na 8,5 %. Zadnje obdobje pa predstavlja celotno opazovano obdobje gibanja nadomestil izbranih plačilnih storitev, torej od 31. 12. 2012 do 31. 12. 2015.

V nadaljevanju sva grafično prikazali število podražitev v obdobju od leta 2012 do leta 2015. V graf sva zajeli vse podražitve za vsa opazovana nadomestila vseh bank in hranilnic, vključenih v analizo v celotnem opazovanem obdobju.

4.2.2.1 Analiza nadomestil za pravne osebe

Gibanje nadomestil za pravne osebe je za **prvo opazovano obdobje** prikazano v Sliki 2. V obdobju od decembra 2012 do decembra 2013 se je podražilo 9 od 11 opazovanih plačilnih storitev. Več kot za stopnjo davka, ki je takrat znašala 6,5 %, sta se podražili 2 od 11 opazovanih plačilnih storitev. Najbolj se je povišalo nadomestilo za eksterna velika kreditna plačila preko elektronske banke, ki se je eno leto po uvedbi davka povišalo v povprečju za 10,13 %. Za 7,53 % se je v povprečju povišalo nadomestilo za vodenje TRR. Nadomestilo za eksterna velika kreditna plačila preko okenca so banke in hranilnice podražile v povprečju za 5,91 %. Za 5,33 % se je v povprečju povišalo nadomestilo za množična plačila SEPA. Nadomestilo za eksterna mala kreditna plačila preko elektronske banke se je v povprečju povišalo za 4,42 %. Banke in hranilnice so v povprečju za 2,94 % podražile nadomestili za interna velika in interna mala kreditna plačila preko elektronske banke. Nadomestili za interna velika in interna mala kreditna plačila preko okenca sta se v povprečju povišali za 1,09 %. Nadomestilo za prilive na račun pa se v tem obdobju ni spremenilo. Od vseh opazovanih plačilnih storitev se je znižalo le nadomestilo za eksterna mala kreditna plačila preko okenca, in sicer v povprečju za 2,17 %.

Slika 2: Grafični prikaz stopnje rasti opazovanih nadomestil za pravne osebe v obdobju od decembra 2012 do decembra 2013

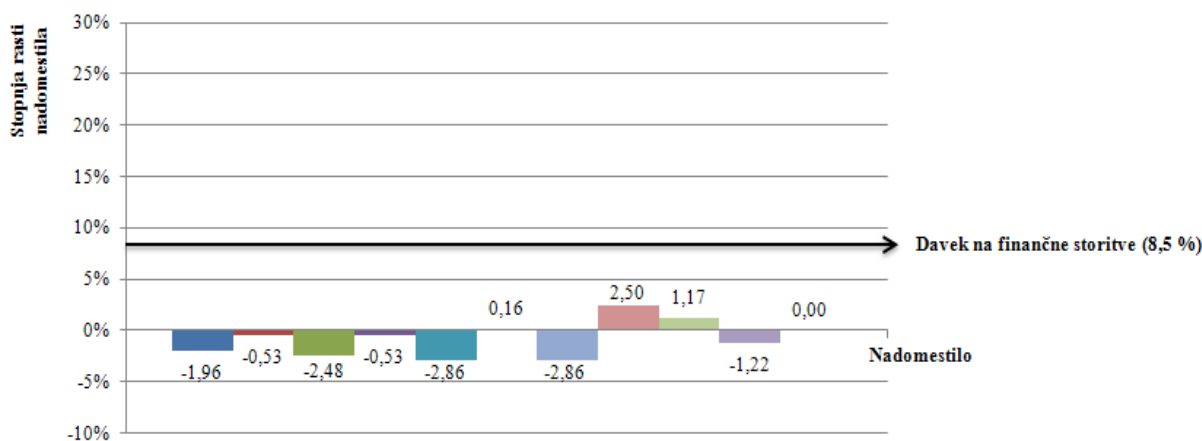

Legenda:

- Eksterna velika kreditna plačila PO preko okenca
- Interna velika kreditna plačila PO preko okenca
- Eksterna mala kreditna plačila PO preko okenca
- Interna mala kreditna plačila PO preko okenca
- Interna velika kreditna plačila PO preko elektronske banke
- Eksterna velika kreditna plačila PO preko elektronske banke
- Interna mala kreditna plačila PO preko elektronske banke
- Eksterna mala kreditna plačila PO preko elektronske banke
- Vodenje TRR za PO
- Množična plačila SEPA
- Prilivi na račun za PO

V Sliki 3 je prikazano gibanje izbranih nadomestil za pravne osebe v **drugem opazovanem obdobju**. V enem letu po zvišanju davčne stopnje davka na finančne storitve, so banke podražile 3 od 11 opazovanih plačilnih storitev za pravne osebe. Sedem plačilnih storitev pa so banke in hranilnice v obdobju od decembra 2014 do decembra 2015 pocenile. Davčna stopnja davka se je s 1. 1. 2015 povišala iz 6,5 % na 8,5 %. V opazovanem obdobju se je za več kot se je povišala stopnja davka povišalo le nadomestilo za eksterna mala kreditna plačila preko elektronske banke, in sicer v povprečju za 2,50 %. Nadomestilo za vodenje TRR se je eno leto po zvišanju davčne stopnje davka na finančne storitve v povprečju povišalo za 1,17 %, za 0,16 % pa se je v povprečju povišalo nadomestilo za eksterna velika kreditna plačila preko elektronske banke. Nadomestilo za prilive na račun se v opazovanem obdobju ni spremenilo. Izmed vseh opazovanih plačilnih storitev za pravne osebe sta se v drugem opazovanem obdobju najbolj pocenili nadomestili za interna mala in interna velika kreditna plačila preko elektronske banke, in sicer v povprečju za 2,86 %. Nadomestilo za eksterna mala kreditna plačila preko okenca so banke in hranilnice v povprečju pocenile za 2,48 %. Nadomestilo za eksterna velika kreditna plačila preko okenca pa se je v istem obdobju znižalo v povprečju za 1,96 %. Nadomestilo za množična plačila SEPA se je v povprečju znižalo za 1,22 %. Za 0,53 % pa so banke in hranilnice v povprečju znižale nadomestili za interna velika in interna mala kreditna plačila preko okenca.

Slika 3: Grafični prikaz stopnje rasti opazovanih nadomestil za pravne osebe v obdobju od decembra 2014 do decembra 2015

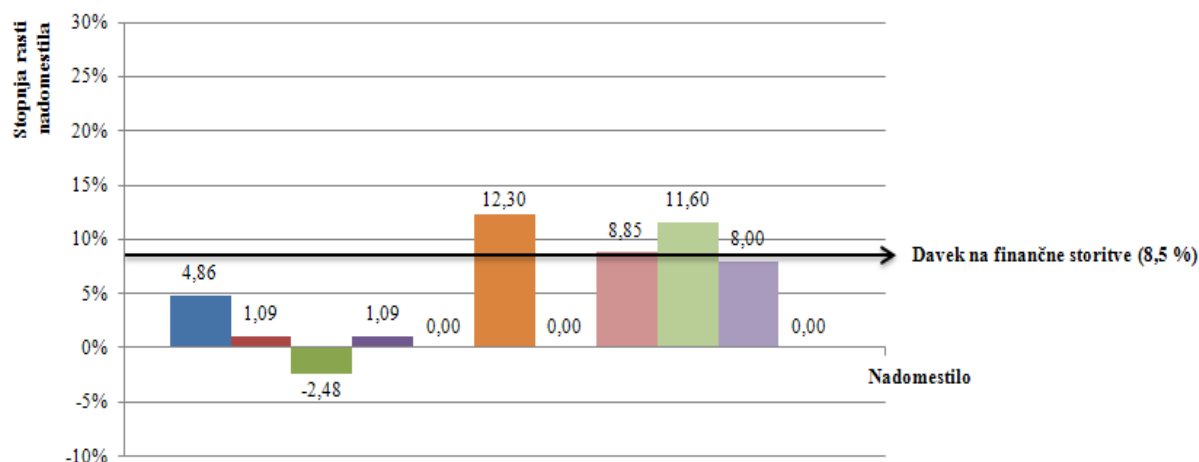

Legenda:

- Eksterna velika kreditna plačila PO preko okenca
- Interna velika kreditna plačila PO preko okenca
- Eksterna mala kreditna plačila PO preko okenca
- Interna mala kreditna plačila PO preko okenca
- Interna velika kreditna plačila PO preko elektronske banke
- Eksterna velika kreditna plačila PO preko elektronske banke
- Interna mala kreditna plačila PO preko elektronske banke
- Eksterna mala kreditna plačila PO preko elektronske banke
- Vodenje TRR za PO
- Množična plačila SEPA
- Prilivi na račun za PO

Slika 4 prikazuje gibanje izbranih nadomestil za pravne osebe v **celotnem opazovanem obdobju**, od decembra 2012 do decembra 2015. V obdobju od uvedbe davka na finančne storitve do decembra 2015 so banke in hranilnice podražile nadomestila za 7 od 11 opazovanih plačilnih storitev. Za več kot stopnjo davka, ki znaša 8,5 %, so banke in hranilnice podražile 3 od 11 opazovanih nadomestil. Edina plačilna storitev, ki se je v celotnem opazovanem obdobju pocenila, so eksterna mala kreditna plačila preko okenca, in sicer v povprečju za 2,48 %. Od vseh opazovanih plačilnih storitev za pravne osebe se je najbolj podražilo nadomestilo za eksterna velika kreditna plačila preko elektronske banke, in sicer v povprečju za 12,30 %. Nadomestilo za vodenje TRR so banke in hranilnice podražile v povprečju za 11,60 %. Za 8,85 % se je povišalo nadomestilo za eksterna mala kreditna plačila preko elektronske banke. Nadomestilo za množična plačila SEPA se je v povprečju povišalo za 8,00 %. Nadomestilo za eksterna velika kreditna plačila preko okenca se je v obdobju od uvedbe davka do decembra 2015 povišalo za 4,86 %. V istem obdobju so banke in hranilnice v povprečju za 1,09 % podražile nadomestila za interna velika in interna mala kreditna plačila preko okenca. V celotnem opazovanem obdobju, se nadomestila za interna velika in interna mala kreditna plačila preko elektronske banke ter nadomestilo za prilive na račun v povprečju niso spremenila.

Slika 4: Grafični prikaz stopnje rasti opazovanih nadomestil za pravne osebe v obdobju od decembra 2012 do decembra 2015

Legenda:

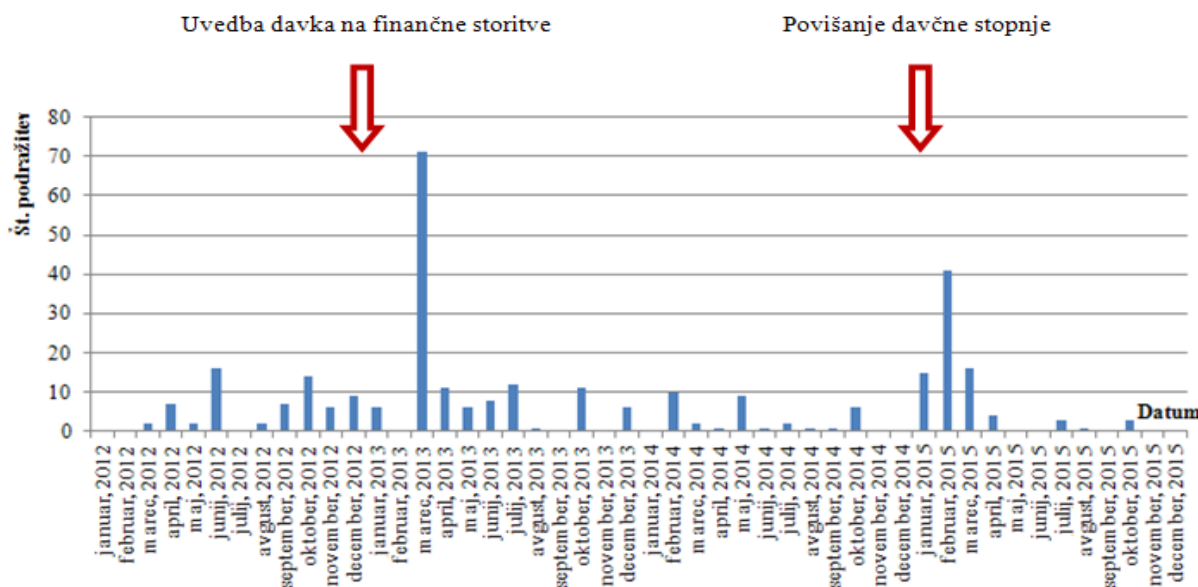
- Eksterna velika kreditna plačila PO preko okenca
- Interna velika kreditna plačila PO preko okenca
- Eksterna mala kreditna plačila PO preko okenca
- Interna mala kreditna plačila PO preko okenca
- Interna velika kreditna plačila PO preko elektronske banke
- Eksterna velika kreditna plačila PO preko elektronske banke
- Interna mala kreditna plačila PO preko elektronske banke
- Eksterna mala kreditna plačila PO preko elektronske banke
- Vodenje TRR za PO
- Množična plačila SEPA
- Prilivi na račun za PO

V nadaljevanju sva se odločili raziskati, kdaj so banke višale nadomestila za opazovane plačilne storitve. V Sliki 5 je prikazano skupno število podražitev nadomestil opazovanih plačilnih storitev vseh bank in hranilnic zajetih v vzorec, na vsak zadnji dan v mesecu v

opazovanem obdobju. S to analizo sva želeli preveriti, kdaj natančneje so banke po uvedbi davka na finančne storitve in zvišanju davčne stopnje davka na finančne storitve višale nadomestila. Predpostavljali sva, da je večina bank in hranilnic povišala nadomestila v roku 3 do 4 mesecev po uvedbi oz. dvigu stopnje davka, saj so mnogi, tudi banke, že pred uvedbo davka trdili, da bodo banke poskušale breme davka, kot tudi breme dviga stopnje davka, prevaliti na svoje kupce s podražitvijo nadomestil.

Kot je razvidno iz Slike 5, je število podražitev začelo naraščati v septembru 2012, kar bi lahko bilo posledica pričakovanja uvedbe davka na finančne storitve. Število podražitev po uvedbi davka na finančne storitve pa je bilo največje v marcu 2013, ko je bilo vseh podražitev 71. Podražitve so se nadaljevale do julija 2013. Iz rezultatov sklepava, da so banke in hranilnice zaradi uvedbe davka podražile finančne storitve in s tem dejansko prevalile strošek davka na svoje kupce. Po dvigu davčne stopnje 1. 1. 2015 je število podražitev ponovno naraslo. Januarja 2015 je bilo podražitev 15, v februarju 2015 je število podražitev naraslo na 41, v marcu 2013 pa ji je bilo še 16. V celotnem opazovanem obdobju je bilo število podražitev po mesecih različno, najbolj koncentrirane pa so bile ob uvedbi davka na finančne storitve, kot tudi ob povišanju davčne stopnje, medtem ko v ostalih obdobjih povišanja niso bila tako koncentrirana.

Slika 5: Grafični prikaz števila podražitev opazovanih nadomestil za pravne osebe v obdobju od januarja 2012 do decembra 2015

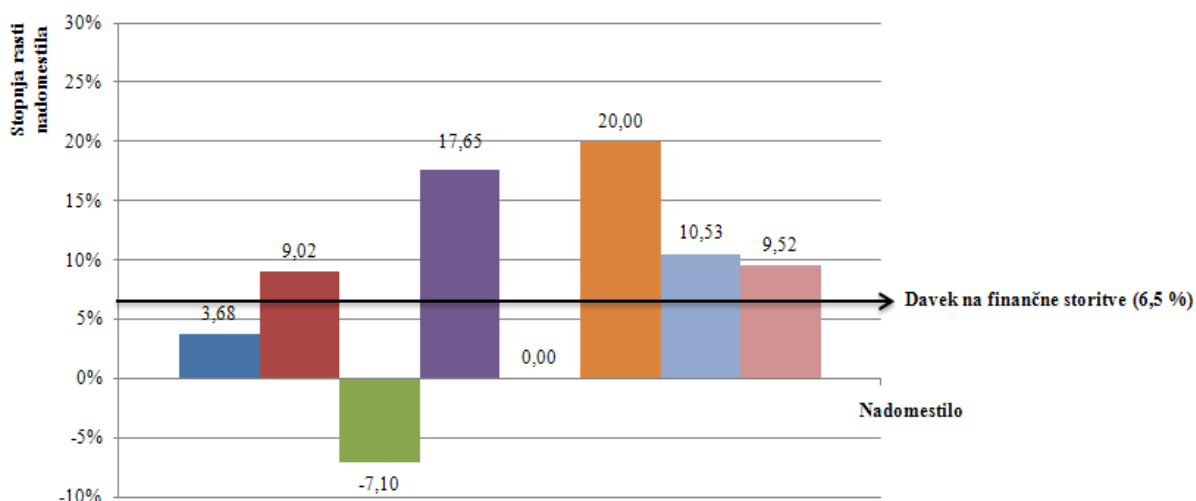

4.2.2.2 Analiza nadomestil za fizične osebe

Kot je prikazano v Sliki 6, so banke in hranilnice v **obdobju od uvedbe davka do decembra 2013** podražile 6 od 8 opazovanih nadomestil za plačilne storitve za fizične osebe. Najbolj se je podražilo nadomestilo za eksterna plačila s trajnim nalogom, in sicer v

povprečju za 20 %. Nadomestilo za interna mala kreditna plačila preko elektronske banke so banke in hranilnice v povprečju podražile za 17,65 %. Za 10,53 % se je v povprečju podražilo nadomestilo za eksterna plačila z direktno obremenitvijo. Nadomestilo za dvig gotovine z debetno kartico na bankomatu drugega ponudnika plačilnih storitev v Sloveniji so banke v povprečju povišale za 9,52 %. Nadomestilo za interna mala kreditna plačila preko okenca se je v povprečju povišalo za 9,02 %, za 3,68 % pa se je v povprečju povišalo nadomestilo za vodenje TRR. 5 od 8 opazovanih nadomestil so banke v obdobju od decembra 2012 do decembra 2013 povišale za več kot je takrat znašala stopnja davka na finančne storitve. V tem obdobju se nadomestilo za eksterna mala kreditna plačila preko elektronske banke ni spremenilo. Edino nadomestilo, ki so ga v prvem opazovanem obdobju banke in hranilnice pocenile, je bilo nadomestilo za eksterna mala kreditna plačila preko okenca, in sicer v povprečju za 7,10 %.

Slika 6: Grafični prikaz stopnje rasti opazovanih nadomestil za fizične osebe v obdobju od decembra 2012 do decembra 2013

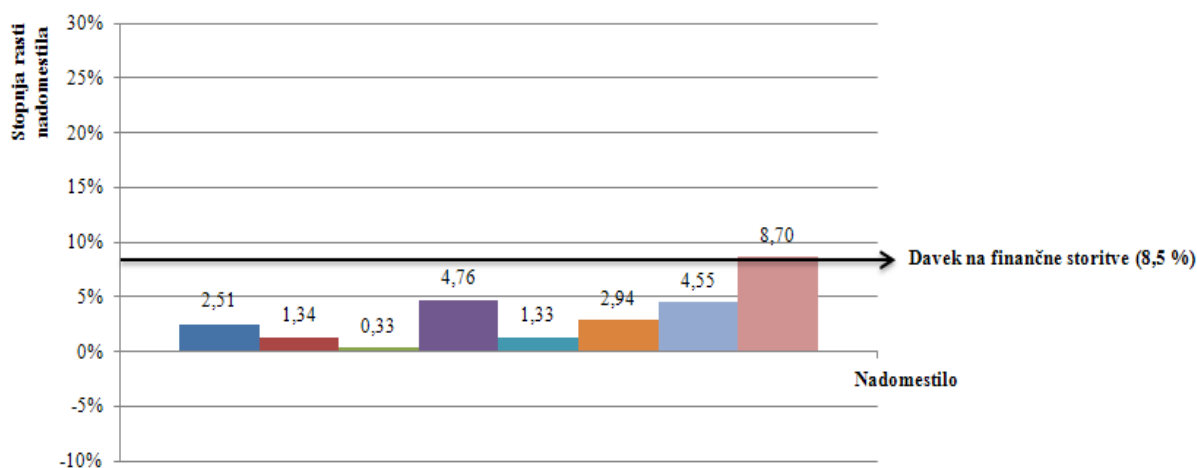
Legenda:

- Vodenje TRR za FO
- Interna mala kreditna plačila FO preko okenca
- Eksterna mala kreditna plačila FO preko okenca
- Interna mala kreditna plačila FO preko elektronske banke
- Eksterna mala kreditna plačila FO preko elektronske banke
- Eksterna plačila s trajnim nalogom FO
- Eksterna plačila z direktno obremenitvijo FO
- Dvig gotovine z debetno kartico na bankomatu drugega ponudnika plačilnih storitev v Sloveniji

V Sliki 7 je prikazano gibanje nadomestil za izbrane plačilne storitve za fizične osebe v obdobju od decembra 2014 do decembra 2015. V tem obdobju so banke in hranilnice podražile vsa opazovana nadomestila. Najbolj se je povišalo nadomestilo za dvig gotovine z debetno kartico na bankomatu drugega ponudnika plačilnih storitev v Sloveniji, in sicer za 8,70 %. Za 4,76 % so banke v povprečju podražile nadomestilo za interna mala kreditna plačila preko elektronske banke. V drugem opazovanem obdobju so banke v povprečju za 4,55 % podražile nadomestilo za eksterna plačila z direktno obremenitvijo. Za 2,94 % se je povišalo nadomestilo za eksterna plačila s trajnim nalogom. Nadomestilo za vodenje TRR

se je podražilo v povprečju za 2,51 %. Nadomestilo za interna mala kreditna plačila preko okenca pa so banke in hranilnice podražile za 1,34 %. Za 1,33 % se je v povprečju povišalo nadomestilo za eksterna mala kreditna plačila preko elektronske banke. Banke in hranilnice so nadomestilo za eksterna mala kreditna plačila preko okenca v povprečju povišale za 0,33 %. 5 od 8 opazovanih plačilnih storitev se je v obdobju od decembra 2014 do decembra 2015 podražilo za več kot se je zvišala stopnja davka na finančne storitve.

Slika 7: Grafični prikaz stopnje rasti opazovanih nadomestil za fizične osebe v obdobju od decembra 2014 do decembra 2015

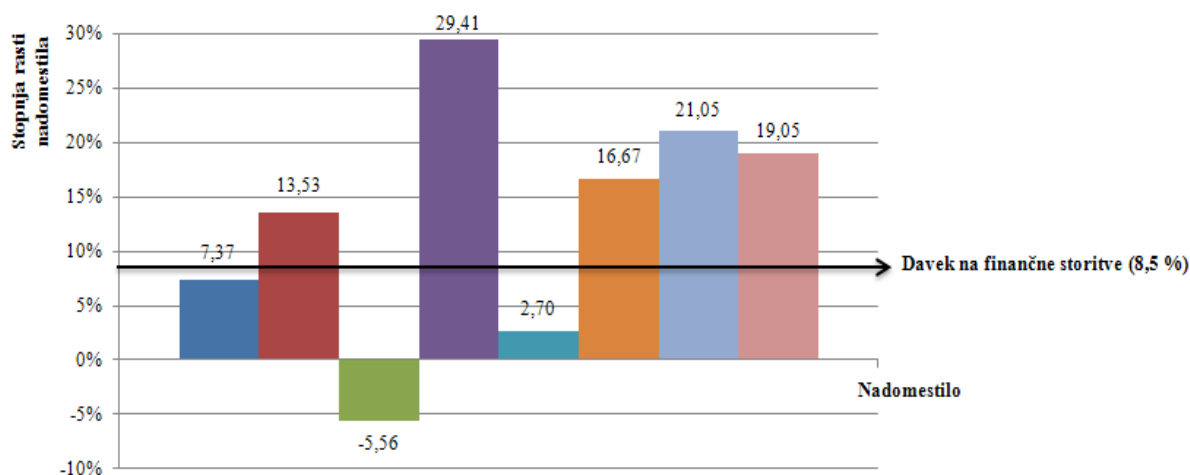
Legenda:

- Vodenje TRR za FO
- Interna mala kreditna plačila FO preko okenca
- Eksterna mala kreditna plačila FO preko okenca
- Interna mala kreditna plačila FO preko elektronske banke
- Eksterna mala kreditna plačila FO preko elektronske banke
- Eksterna plačila s trajnim nalogom FO
- Eksterna plačila z direktno obremenitvijo FO
- Dvig gotovine z debetno kartico na bankomatu drugega ponudnika plačilnih storitev v Sloveniji

Kot je razvidno iz Slike 8, so banke in hranilnice v **celotnem opazovanem obdobju** podražile 7 od 8 izbranih plačilnih storitev za fizične osebe. Najbolj so banke in hranilnice v tem obdobju podražile nadomestilo za interna mala kreditna plačila preko elektronske banke, in sicer za 29,41 %. Za 21,05 % se je v povprečju povišalo nadomestilo za eksterna plačila z direktno obremenitvijo. Nadomestilo za dvig gotovine z debetno kartico na bankomatu drugega ponudnika plačilnih storitev v Sloveniji se je v povprečju podražilo za 19,05 %. Nadomestilo za eksterna plačila s trajnim nalogom so banke in hranilnice v celotnem opazovanem obdobju povišale za 16,67 %. Nadomestilo za interna mala kreditna plačila preko okenca se je v povprečju povišalo za 13,53 %, za 7,37 % pa se je v povprečju povišalo nadomestilo za vodenje TRR. Za 2,70 % se je povišalo nadomestilo za eksterna mala kreditna plačila preko elektronske banke. Edino nadomestilo, ki so ga banke in hranilnice v celotnem opazovanem obdobju znižale, in sicer v povprečju za 5,56 %, je nadomestilo za eksterna mala kreditna plačila preko okenca. Za več kot stopnjo davka, ki

znaša 8,5 %, so banke in hranilnice v celotnem opazovanem obdobju povišale 5 od 8 opazovanih plačilnih storitev.

Slika 8: Grafični prikaz stopnje rasti opazovanih nadomestil za fizične osebe v obdobju od decembra 2012 do decembra 2015

Legenda:

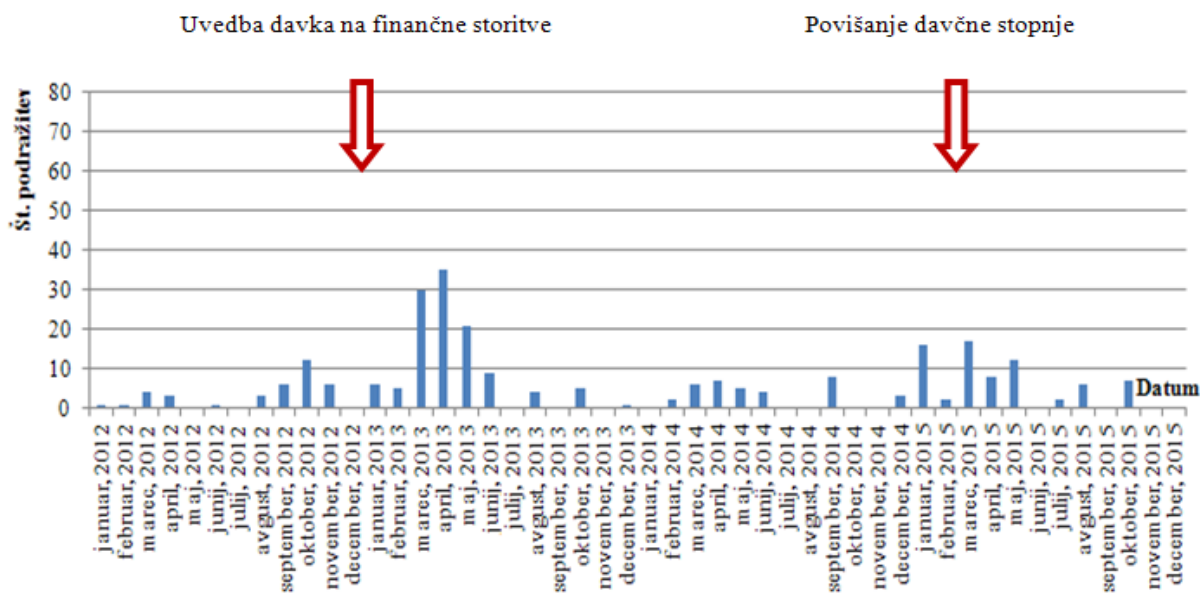
- Vodenje TRR za FO
- Interna mala kreditna plačila FO preko okenca
- Ekstema mala kreditna plačila FO preko okenca
- Interna mala kreditna plačila FO preko elektronske banke
- Ekstema mala kreditna plačila FO preko elektronske banke
- Ekstema plačila s trajnim nalogom FO
- Ekstema plačila z direktno obremenitvijo FO
- Dvig gotovine z debetno kartico na bankomatu drugega ponudnika plačilnih storitev v Sloveniji

Tako kot za nadomestila pravnih oseb sva tudi za nadomestila fizičnih oseb izdelali graf, s katerim sva želeli prikazati število podražitev nadomestil po mesecih, v obdobju od leta 2012 do leta 2015. Tudi ta analiza temelji na predpostavki, da je večina bank in hranilnic podražila nadomestila za opazovane plačilne storitve za fizične osebe v roku 3 do 4 mesecev po uvedbi oz. zvišanju stopnje davka.

Iz Slike 9, ki prikazuje skupno število podražitev nadomestil opazovanih plačilnih storitev vseh bank in hranilnic, zajetih v vzorec na vsak zadnji dan v mesecu v opazovanem obdobju, je razvidno, da so v mesecu avgustu 2012 banke in hranilnice začele dražiti nadomestila za opazovane plačilne storitve za fizične osebe. V celotnem opazovanem obdobju je bilo število podražitev najbolj koncentrirano v letu 2013, kmalu po uvedbi davka na finančne storitve, in sicer v mesecu marcu, aprilu in maju. Marca 2013 je bilo vseh podražitev 30. Največ podražitev v celotnem opazovanem obdobju je bilo v mesecu aprilu 2013, ko je le teh bilo 35. V mesecu maju 2013 pa je število vseh podražitev znašalo 21. Nekaj manj podražitev je bilo tudi v juniju 2013, ko jih je bilo devet. Po zvišanju davčne stopnje je bilo število podražitev manj koncentrirano kot v obdobju po uvedbi davka. V januarju 2015 je bilo vseh podražitev 16, februarja 2015 pa sta bili podražitvi le

dve. Število podražitev je svoj vrh po zvišanju davčne stopnje doseglo v marcu 2015, ko jih je bilo 17. aprila 2015 je bilo podražitev 8, maja 2015 pa še dodatnih 12.

Slika 9: Grafični prikaz števila podražitev opazovanih nadomestil za fizične osebe v obdobju od januarja 2012 do decembra 2015

4.2.3 Povzetek spoznanj analize davka na finančne storitve

Višine bančnih nadomestil so se v zadnjih letih vztrajno povečevale. Po uvedbi davka na finančne storitve so banke začele višati nadomestila za nekatere svoje storitve. V letu 2015 je številne banke k ponovnim podražitvam spodbudil tudi višji davek na finančne storitve. Številne banke so povišanje davčne stopnje davka na finančne storitve s 6,5 % na 8,5 % navedle kot edini ali pa vsaj zelo pomemben dejavnik pri odločitvi za spremembo cen (Motl, 2015).

Podražitve nadomestil so bile pri storitvah za fizične osebe višje kot pri storitvah za pravne osebe. Razlog za to bi lahko bila tudi manjša mobilnost fizičnih oseb med bankami. Na drugi strani so bile podražitve nadomestil pri storitvah preko elektronske banke v povprečju višje kot pri storitvah preko okenca, kar je v nasprotju s pričakovanji, saj elektronska in mobilna banka predstavljata relativno nova produkta, cilj bank in hranilnic pa je verjetno pridobivanje čim večjega števila novih uporabnikov omenjenih produktov.

Na podlagi rezultatov analize sklepava, da so banke in hranilnice zaradi uvedbe davka na finančne storitve in zvišanja davčne stopnje podražile nadomestila za opazovane plačilne storitve in tako davčno breme prevalile na svoje kupce. Banke in hranilnice so nadomestila dražile tudi v ostalih mesecih v opazovanem obdobju, vendar pa za ta zvišanja nadomestil ne moreva trditi, da so posledica uvedbe ali povečanja stopnje davka na finančne storitve,

saj na zvišanje nadomestil vplivajo različni dejavniki. Na splošno so bile podražitve nadomestil opazovanih plačilnih storitev za pravne osebe, v primerjavi s storitvami za fizične osebe, bolj koncentrirane.

SKLEP

Glavni cilj magistrskega dela je bil pregled obdavčitve slovenskega bančnega sektorja in dveh aktualnih davkov v bančnem sektorju ter v nadaljevanju preučitev doseganja ciljev in nekaterih posledic uvedbe davka na bilančno vsoto bank in davka na finančne storitve. Finančni sektor je v mnogih pogledih obdavčen enako kot nefinančni sektor, kljub temu pa je finančni sektor glede obdavčitve v določenih primerih deležen posebne davčne obravnave.

Bančni sektor v Sloveniji je tako kot ostali sektorji v slovenskem gospodarstvu obdavčen z davkom od dohodkov pravnih oseb in DDV. Poleg tega je slovenski bančni sektor obremenjen še z dodatnim davkom na finančne storitve, ki se za ostale sektorje ne uporablja, do leta 2015 pa so bile banke v Sloveniji obdavčene še s davkom na bilančno vsoto bank, ki je bil prav tako specifičen za bančni sektor.

Zadnje čase je bilo veliko govora o novih dodatnih davkih na finančni sektor. Finančni sektor je imel veliko vlogo pri nastanku finančne krize, zato bi lahko prek novih davkov prispeval svoj delež v državne proračune. Z dodatnimi davki na finančni sektor bi lahko opravičili državne pomoči, ki so jih banke prejele po nastanku krize. Poleg tega bi lahko z novimi davki na finančni sektor vplivali na izboljšanje učinkovitosti in stabilnosti finančnih trgov ter zmanjšanje tveganega obnašanja finančnih institucij, ki lahko povzroči negativne eksternalije za celotno gospodarstvo. Medtem ko iz naslova davka od dohodkov pravnih oseb finančne institucije niso deležne posebne obravnave, je večina finančnih storitev oproščena plačila DDV, kar pomeni, da je finančni sektor obdavčen manj kot ostali sektorji v gospodarstvu kljub temu, da si finančne institucije vstopnega DDV ne smejo odbiti. Evropska komisija in IMF sta zato predlagala uvedbo davka na finančne transakcije ali davka na finančne dejavnosti, s katerima bi se zagotovila bolj pravična obdavčitev finančnega sektorja.

V empiričnem delu magistrskega dela sva se odločili analizirati davek na bilančno vsoto bank in davek na finančne storitve. Davek na bilančno vsoto bank in davek na finančne storitve, kot že omenjeno, obdavčujeta le finančni sektor in sta zato še posebno zanimiva.

Davek na bilančno vsoto bank bi naj spodbudil banke h kreditiranju gospodarstva, predvsem nefinančnih družb. Ker na obseg kreditiranja vpliva več spremenljivk, sva se odločili uspešnost uvedbe davka na bilančno vsoto bank raziskati s pomočjo multiple linearne regresije in v nadaljevanju panelne regresije. Pri oblikovanju regresijskega modela sva se oprli na že izvedeno raziskavo in jo spremenili tako, da sva lahko prišli do odgovora

na raziskovalno vprašanje glede uspešnosti uvedbe davka na bilančno vsoto bank. V analizo sva kot neodvisne spremenljivke, poleg davka na bilančno vsoto bank, vključili še donosnost kreditov, tveganost portfelja bank in stopnjo rasti BDP. Rezultati tako multiple linearne regresije kot panelne regresije so potrdili, da je uvedba davka na bilančno vsoto bank imela le fiskalne učinke, ni pa vplivala na obseg kreditiranja. Davek je na obseg kreditiranja vplival kvečjemu negativno. Po uvedbi davka na bilančno vsoto bank je obseg kreditov nefinančnim družbam upadel. Na upad obsega kreditiranja nefinančnih družb so vplivali različni dejavniki, uvedba davka na bilančno vsoto bank pa na povišanje kreditiranja ni imela vpliva. V zadnjih časih sta omejujoča tako kreditna ponudba kot tudi povpraševanje po kreditih. Povpraševanje po kreditih se je zmanjšalo predvsem zaradi neugodnih in negotovih gospodarskih razmer ter tudi zaradi visoke zadolženosti podjetij. Manjši obseg in visoki stroški virov financiranja bank, kot tudi slabšanje kakovosti portfelja, pa so med drugim vplivali na zmanjšanje ponudbe kreditov.

Davek na finančne storitve je bil uveden s ciljem pravičnejše davčne obremenitve finančnega sektorja v primerjavi z drugimi sektorji v gospodarstvu. Nasprotniki davka so trdili, da bodo banke davčno breme prevalile na končne kupce, kar sva želeli preveriti z izvedbo analize davka na finančne storitve. Z izračuni indeksov sva preverili za koliko so banke in hranilnice povišale nadomestila za opazovane plačilne storitve, predvsem v obdobju po uvedbi davka na finančne storitve in po zvišanju davčne stopnje davka na finančne storitve. Z izračuni stopenj rasti sva nato povišanja nadomestil prikazali grafično. Zaradi lažje preglednosti sva ločeno prikazali nadomestila za določene plačilne storitve za pravne in fizične osebe. Izkazalo se je, da so banke in hranilnice po uvedbi davka na finančne storitve in po zvišanju davčne stopnje davka na finančne storitve večino nadomestil res podražile. Ker davek na finančne storitve ni edini dejavnik, ki vpliva na podražitev nadomestil bank, sva se v nadaljevanju odločili pogledati kdaj točno so banke in hranilnice podražile nadomestila za opazovane plačilne storitve. Število vseh podražitev od leta 2012 pa do leta 2015 sva grafično prikazali. Predpostavili sva, da so podražitve v roku 3 do 4 mesecev po uvedbi davka na finančne storitve oz. po zvišanju davčne stopnje davka na finančne storitve posledica tega davka. Izkazalo se je, da je bilo število podražitev res najvišje v obdobju po uvedbi davka na finančne storitve in po zvišanju davčne stopnje davka na finančne storitve, kar pomeni, da so bile podražitve nadomestil posledica davka na finančne storitve, davek pa so tako banke in hranilnice prevalile na končne kupce.

Davek na bilančno vsoto bank je bil z letom 2015 odpravljen, saj uvedba ni bila uspešna, ker le-ta ni dosegel svojega cilja. Zaradi odprave davka na bilančno vsoto bank in posledično izpada javnofinančnih prihodkov se je davčna stopnja davka na finančne storitve, z namenom zagotovitve dodatnih prilivov za državni proračun, leta 2015 povišala iz 6,5 % na 8,5 %. Davek na finančne storitve je dosegel svoj namen glede dodatnih prihodkov za državni proračun. Ker je večina finančnih storitev oproščena plačila DDV, kar pomeni davčno ugodnost za finančni sektor, je bil davek na finančne storitve uveden tudi s ciljem dodatne davčne obremenitve finančnih institucij. Banke in hranilnice so s

podražitev nadomestil davek prevalile na končne kupce, zato cilj uvedbe davka na finančne storitve, glede pravičnejše davčne obravnave finančnega sektorja, ni bil dosežen.

LITERATURA IN VIRI

1. Allison, P. D. (1999). *Multiple Regression : A Primer*. Thousand Oaks, Calif: SAGE Publications, Inc.
2. Banka Slovenije. (2009). *Stabilnost slovenskega bančnega sistema*. Ljubljana: Banka Slovenije.
3. Banka Slovenije. (2011). *Stabilnost slovenskega bančnega sistema*. Ljubljana: Banka Slovenije.
4. Banka Slovenije. (2012a). *Stabilnost slovenskega bančnega sistema*. Ljubljana: Banka Slovenije.
5. Banka Slovenije. (2012b). *Poročilo o finančni stabilnosti*. Ljubljana: Banka Slovenije.
6. Banka Slovenije. (2013a). *Poročilo o finančni stabilnosti*. Ljubljana: Banka Slovenije.
7. Banka Slovenije. (2013b). *Poročilo o skrbnem pregledu bančnega sistema in ukrepih*. Ljubljana: Banka Slovenije.
8. Banka Slovenije. (2013c). *Poslovanje bank v tekočem letu, gibanja na kapitalskem trgu in obrestne mere*. Ljubljana: Banka Slovenije.
9. Banka Slovenije. (2014a). *Stabilnost slovenskega bančnega sistema*. Ljubljana: Banka Slovenije.
10. Banka Slovenije. (2014b). *Poročilo o finančni stabilnosti*. Ljubljana: Banka Slovenije.
11. Banka Slovenije. (2014c). *Poslovanje bank v tekočem letu, gibanja na kapitalskem trgu in obrestne mere*. Ljubljana: Banka Slovenije.
12. Banka Slovenije. (2015a). *Poročilo o finančni stabilnosti*. Ljubljana: Banka Slovenije.
13. Banka Slovenije. (2015b). *Poslovanje bank v tekočem letu, gibanja na kapitalskem trgu in obrestne mere*. Ljubljana: Banka Slovenije.
14. Banka Slovenije. (2015c). *Poročilo Banke Slovenije o vzrokih za nastali kapitalski primanjkljaj bank in vlogi Banke Slovenije pri tem kot bančnega regulatorja, sanaciji bank v letih 2013 in 2014, o učinkovitosti sistema korporativnega upravljanja bank v državni lasti in načinu reševanja posledic kapitalske neustreznosti poslovnih bank*. Ljubljana: Banka Slovenije.
15. Bertonec Popit, V. (2012). ZBS je proti davku na finančne storitve. *Delo*.
16. Bruto domači proizvod. (b.l.) V *Finančni slovar*. Najdeno 6. julija 2016 na spletni strani <http://www.financnislovar.com/definicije/bruto-domaci-proizvod.html>
17. Chaudhry, S. M., Mullineux, A., & Agarwal, N. (2014). Balancing the regulation and taxation of banking. V B. M. Lucey (ur.), *International review of financial analysis*, 42 (str. 38–52). Velika Britanija: Elsevier.
18. Choudhry, M. (2011). *An Introduction to Banking : Liquidity Risk and Asset-liability Management*. Chichester, Velika Britanija: Wiley.

19. Committee on Financial Markets. (2011). *Slovenia: Review of the financial system*. Paris: OECD.
20. Cottarelli, C. (2010). Fair and Substantial – Taxing the Financial Sector. V S. Clausseus, M. Keen & C. Pazarbasioglu (ur.), *Financial Sector Taxation: The IMF's Report to the G-20 and Background Material* (str. 74–78). Washington: International Monetary Fund.
21. Cvelbar, M. (2012). Kranjec proti uvedbi davka na finančne storitve. *Finance*.
22. *Davek na dodano vrednost (DDV)*. Najdeno 10. novembra 2015 na spletnem naslovu [http://www.fu.gov.si/davki_in_druge_dajatve/podrocja/davek_na_dodano_vrednost_ddv/?tx_news_pi1\[news\]=1978&tx_news_pi1\[controller\]=News&tx_news_pi1\[action\]=detail&cHash=db8592f2927d5adc1e8b6b5efa88b837](http://www.fu.gov.si/davki_in_druge_dajatve/podrocja/davek_na_dodano_vrednost_ddv/?tx_news_pi1[news]=1978&tx_news_pi1[controller]=News&tx_news_pi1[action]=detail&cHash=db8592f2927d5adc1e8b6b5efa88b837)
23. *Davek na finančne transakcije*. Najdeno 5. maja 2016 na spletnem naslovu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=URISERV%3Aami0087>
24. Davis, C. (2013). *SPSS for Applied Sciences : Basic Statistical Testing*. Collingwood, Vic: CSIRO PUBLISHING.
25. De Nicolo, G. (2010). The Potential Impact of FSC and FAT on Bank Asset Growth, Risk, and Real Activity. V S. Clausseus, M. Keen & C. Pazarbasioglu (ur.), *Financial Sector Taxation: The IMF's Report to the G-20 and Background Material* (str. 180–191). Washington: International Monetary Fund.
26. Devereux, M. P. (2014). New Bank Taxes: Why and What Will Be the Effects? V R. De Mooij & G. Nicodème (ur.), *Taxation and Regulation of the Financial Sector* (str. 1–22). Cambridge & London: MIT Press.
27. Državni zbor Republike Slovenije. (2014). *Evidenca zapisa 7. izredne seje z dne 4. december 2014*. Najdeno 23. maja 2016 na spletnem naslovu <http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/seje/evidenca?mandat=VII&type=mag&uid=BA5424F85BA34513C1257DA4003CBC5A>
28. European Commission. (2010). *Financial sector taxation*. Taxation papers. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2010.
29. European Commission. (2012). *Review of current practices for taxation of financial instruments, profits and remuneration of the financial sector*. Taxation papers. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2012.
30. European Commission. (2015). *Tax Reforms in Eu Member States 2015*. European Economy Institutional Papers. Luxembourg: Office for Official Publications, 2015.
31. European Commission. (b.l.). *The Financial Transaction Tax*. Najdeno 6. maja 2016 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/other_taxes/financial_sector/index_en.htm#fate
32. European Commission. (b.l.). *VAT exemptions*. Najdeno 12. decembra 2015 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/vat/topics/exemptions/index_en.htm
33. European Commission & OECD. (1998). *Value-Added Taxes in Central and Eastern European Countries*. OECD Publications. Pariz: Evropska komisija in OECD.

34. Evropska centralna banka. (2011). *Mnenje Evropske centralne banke o davku na bilančno vsoto bank*. Frankfurt: Evropska centralna banka.
35. Evropska centralna banka. (2012). *Mnenje Evropske centralne banke z dne 26. november 2012 o davku na finančne storitve in davku na bilančno vsoto bank*. Frankfurt: Evropska centralna banka.
36. Evropska komisija. (2010). *Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in odboru regij - Obdavčitev finančnega sektorja*. Bruselj: Evropska komisija.
37. Evropska komisija. (2011a). *Predlog Direktive Sveta o skupnem sistemu davka na finančne transakcije in spremembi Direktive 2008/7/ES*. Bruselj: Evropska komisija.
38. Evropska komisija. (2011b). *Delovni dokument služb komisije. Povzetek ocene učinka*. Spremeni dokument predlogi Direktive Sveta o skupnem sistemu davka na finančne transakcije in spremembi Direktive 2008/7/ES. Bruselj: Evropska komisija.
39. Evropski ekonomsko-socialni odbor. (2010). *Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o obdavčivi finančnega sektorja*. Bruselj: Evropski ekonomsko-socialni odbor.
40. Fidermuc, K. (2011). Vlada namerava z davkom omehčati bančni kreditni krč. *Delo*.
41. Fidermuc, K. (2013). MF želi »zamrzniti« davčno stopnjo za podjetja. *Delo*.
42. Fidermuc, K. (2014). Prve »podražitve« finančnega ministra Mramorja. *Delo*.
43. Field, A. (2005). *Discovering Statistics Using SPSS* (2nd ed.). London: SAGE Publications.
44. Field, A. (2013). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics* (4th ed.). London: SAGE publications.
45. *Financial sector taxation*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-10-477_en.htm?locale=en
46. Finančna uprava Republike Slovenije (2015). *Davek na dodano vrednost – podrobnejši opis*. Ljubljana: Finančna uprava Republike Slovenije.
47. Gobat, J. (2012). What is a bank? *Finance and development*, 49(1), 38–39.
48. Grapulin, T. (2014). Čufer: Slovenija ne bi obdavčila finančnih transakcij. *Finance*.
49. Gujarati, D. N. (2003). *Basic Econometrics* (4th ed.). New York: McGraw-Hill.
50. Honohan, P. (2003). *Taxation of financial intermediation: theory and practice for emerging economies* (Vol. 235). World Bank Publications.
51. Huizinga, H., Claessens, S., & Scott Morton, F. (2002). A European VAT on financial services? *Economic Policy*, 17(35), 499–534.
52. IMF Staff. (2010). A fair and substantial contribution by the financial sector. V S. Clausseus, M. Keen & C. Pazarbasioglu (ur.), *Financial Sector Taxation: The IMF's Report to the G-20 and Background Material* (str. 2–73). Washington: International Monetary Fund.
53. International Monetary Fund. (2014). *Republic of Slovenia: Staff report for the 2013 article IV consultation*. Washington D.C.: International Monetary Fund.
54. J. S. S. (2012). Banka Slovenije proti uvedbi davka na finančne storitve. *Delo*.

55. Jerman, S. & Odar, M. (2008). *Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb ZDDPO-2 s komentarjem*. Ljubljana: GV Založba.
56. Keen, M. (2011). The taxation and regulation of banks. *IMF Working paper*. Washington, D.C.: International Monetary Fund.
57. Keen, M., Krellove, R., & Norregaard, J. (2010). The financial activities tax. V S. Clausseus, M. Keen & C. Pazarbasioglu (ur.), *Financial Sector Taxation: The IMF's Report to the G-20 and Background Material* (str. 118–143). Washington: International Monetary Fund.
58. Lipnik, K. & Weiss, M. (2011). Strel v koleno državni SID banki in pesek v oči gospodarstvu. *Finance*.
59. Lončar, A. (2012). DZ: DFS nujno zlo. *Finance*.
60. Matheson, T. (2011). Taxing Financial Transactions: Issues and Evidence. *IMF Working Paper 11/54*. Washington, D.C.: International Monetary Fund.
61. Mlakar, P. (2004). Širitev zavezancev za davek od dobička. *Finance*.
62. Motl, A. (2015). Višji davek banke prenašajo na komitente. *Delo*.
63. *Napredne učne kocke – internetni portal*. Najdeno 24. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://www.nauk.si/materials/1221/out/index.html#state=7>
64. Navodilo za izvajanje Sklepa o zagotavljanju podatkov o nadomestilih za opravljanje plačilnih storitev. *Uradni list RS št. 71/09 in 107/11*.
65. OECD. (2015). *International Vat/ GST Guidelines*. Paris: OECD, 2015.
66. *Panel data*. Najdeno 15. junija 2016 na spletnem naslovu http://dss.princeton.edu/online_help/stats_packages/stata/panel.htm
67. *Pogosta vprašanja in odgovori*. Najdeno 18. aprila 2016 na spletnem naslovu http://www.unicreditbank.si/FAQ.asp?id=8&id_menu=-1
68. Rejc., B. (1999). Davek na dodano vrednost na finančne storitve. *Bančni vestnik*, (4), 7–11.
69. Schenk, A. & Zee, H. H. (2004). Financial Services and the Value-Added Tax. V H. Zee (ur.), *Taxing the financial sector – concepts, issues and practices* (str. 60–74). Washington, D.C.: International Monetary Fund.
70. *Sepa Slovenija – internetni portal*. Najdeno 18. aprila 2016 na spletnem naslovu http://www.sepa.si/SloPrenova/SepaProdukti_Storitve/KreditnaPlacila/SepaProdukti%20in%20storitve_KreditnaPlacila.htm
71. Setnikar, N. (2013). DDPO ostaja na 17 %. *Mladi podjetnik*.
72. Shaviro, D. (2012). The Financial Transactions Tax versus (?) the Financial Activities Tax. *New York University law & economics working papers*. New York: University school of law.
73. *Skupni sistem davka na dodano vrednost (DDV) EU*. Najdeno 12. novembra 2015 na spletnem naslovu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=URISERV:l31057>
74. Slovenska tiskovna agencija. (2011a). Poslanci sprejeli DBVB. *Finance*.
75. Slovenska tiskovna agencija. (2011b). Vizjak: Davek na bilančno vsoto ne bo spodbudil kreditiranja. *Finance*.

76. Slovenska tiskovna agencija. (2011c). Evropski davek za finančni sektor? *Finance*.
77. Slovenska tiskovna agencija. (2013). Banke davek na položnice v celoti prevalile na potrošnike. *Dnevnik*.
78. Slovenska tiskovna agencija. (2014). DZ pred zvišanjem davka na finančne storitve in prometa zavarovalnih poslov. *Dnevnik*.
79. Slovenska tiskovna agencija. (2015a). Mramor: Davek na finančne transakcije mora biti smiseln za vsako državo. *Finance*.
80. Slovenska tiskovna agencija. (2015b). Estonija zapustila skupino za uvedbo davka na finančne transakcije. *Delo*.
81. StataCorp, L. P. (2013). *Stata longitudinal-data/panel-data reference manual* (13th ed.). Texas: Stata press.
82. Statistični urad Republike Slovenije. (2016a). *Bruto domači proizvod, Slovenija, 4. četrtletje 2015*. Najdeno 13. marca 2016 na spletnem naslovu <http://www.stat.si/statweb/prikazi-novico?id=5796&idp=1&headerbar=0>
83. Statistični urad Republike Slovenije. (2016b). *Razporeditev domačih davkov in socialnih prispevkov kot prihodkov sektorja država (S.13) na najnižjem nivoju po kategorijah ESR 2010, mio EUR, Slovenija, letno*. Najdeno 14. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>
84. Stotsky, J. (1995). Taxation of the financial sector. V P. Shome (ur.), *Tax policy handbook*. (str. 242–247). Washington, D.C.: International Monetary Fund.
85. Torres-Reyna, O. (2007). *Panel data analysis fixed and random effects using stata*. Najdeno 15. junija 2016 na spletnem naslovu <https://www.princeton.edu/~otorres/Panel101.pdf>
86. Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj. (2015). *Ekonomsko ogledalo*. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj.
87. Vlada Republike Slovenije. (2011). *Predlog Zakona o davku na bilančno vsoto bank*. Ljubljana: Vlada Republike Slovenije.
88. Vlada Republike Slovenije. (2012a). *Predlog Zakona o davku na finančne storitve*. Ljubljana: Vlada Republike Slovenije.
89. Vlada Republike Slovenije. (2012b). *Sporočilo za javnost*. 33. Redna seja vlade RS. Ljubljana: Vlada Republike Slovenije.
90. Vlada Republike Slovenije. (2013). *Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb*. Ljubljana: Vlada Republike Slovenije.
91. Vlada Republike Slovenije. (2014). *Predlog o spremembah in dopolnitvah Zakona o davku na finančne storitve*. Ljubljana: Vlada Republike Slovenije.
92. Vlada Republike Slovenije. (2015a). *DDPO - Splošno o davku od dohodkov pravnih oseb*. Ljubljana: Vlada Republike Slovenije.
93. Vlada Republike Slovenije. (2015b). *DFS*. Ljubljana: Vlada Republike Slovenije.
94. Vraničar, M. & Beč, N. (2007). *Zakon o davku na dodano vrednost s komentarjem*. Ljubljana: GV Založba.
95. Weiss, M. & Lipnik, K. (2011a). Križanič in Gaspari: Posojil bo več, če bodo banke dodatno obdavčene. *Finance*.
96. Weiss, M. (2012). Kakšen DFS dobivamo. *Finance*.

97. Weiss, M., Kenda, A., & Lipnik, K. (2011b). Ali se zavedate posledic novih davkov?! *Finance*.
98. Zakon o davku na bilančno vsoto bank. *Uradni list RS* št. 59/2011, 98/2012.
99. Zakon o davku na dodano vrednost. *Uradni list RS* št. 13/2011 – UPB3, 18/2011, 78/2011, 38/2012, 83/2012, 86/2014, 90/2015.
100. Zakon o davku na finančne storitve. *Uradni list RS* št. 94/12, 90/14.
101. Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-1). *Uradni list RS* št. 40/04, 54/04-ZDavP-1, 70/04 popr., 139/04, 17/05-UPB1, 108/05, 33/06-UPB2 in 117/06-ZDDPO-2.
102. Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-2). *Uradni list RS* št. 117/06, 56/08, 76/08, 5/09, 110/09-2B, 43/10, 59/11, 24/12, 30/12, 94/12, 81/13, 50/14, 23/15 in 82/15.
103. Združenje bank Slovenije. (2012). *Stališče in predlogi Združenja bank Slovenije k Predlogu Zakona o davku na finančne storitve*. Ljubljana: Združenje bank Slovenije.
104. Zorman, G. (2012). Izvedeni finančni instrumenti z vidika davka na dodano vrednost. *Bančni vestnik*, (1/2), 10–14.
105. Zorman, G. (2014). Tax on Financial Services. *European Taxation*, 54(8), 365–367.

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Indeksi nadomestil za opazovane plačilne storitve za pravne osebe	1
Priloga 2: Indeksi nadomestil za opazovane plačilne storitve za fizične osebe	1
Priloga 3: Stopnja rasti nadomestil za opazovane plačilne storitve za pravne osebe	2
Priloga 4: Stopnje rasti nadomestil za opazovane plačilne storitve za fizične osebe	2
Priloga 5: Prikaz povišanj nadomestila za interna velika kreditna plačila s papirnim nalogom preko okenca za pravne osebe	3
Priloga 6: Prikaz povišanj nadomestila za interna mala kreditna plačila s papirnim nalogom preko okenca za pravne osebe	3
Priloga 7: Prikaz povišanj nadomestila za eksterna velika kreditna plačila s papirnim nalogom preko okenca za pravne osebe	4
Priloga 8: Prikaz povišanj nadomestila za eksterna mala kreditna plačila s papirnim nalogom preko okenca za pravne osebe	4
Priloga 9: Prikaz povišanj nadomestila za interna velika kreditna plačila preko elektronske banke za pravne osebe	5
Priloga 10: Prikaz povišanj nadomestila za interna mala kreditna plačila preko elektronske banke za pravne osebe	5
Priloga 11: Prikaz povišanj nadomestila za eksterna velika kreditna plačila preko elektronske banke za pravne osebe	6
Priloga 12: Prikaz povišanj nadomestila za eksterna mala kreditna plačila preko elektronske banke za pravne osebe	6
Priloga 13: Prikaz povišanj nadomestila za množična plačila SEPA za pravne osebe	7
Priloga 14: Prikaz povišanj nadomestila za prilive na račun za pravne osebe	7
Priloga 15: Prikaz povišanj nadomestila za vodenje transakcijskega računa za pravne osebe.....	8
Priloga 16: Prikaz povišanj nadomestila za vodenje transakcijskega računa za fizične osebe.....	8
Priloga 17: Prikaz povišanj nadomestila za interna mala kreditna plačila s papirnim nalogom preko okenca za fizične osebe	9
Priloga 18: Prikaz povišanj nadomestila za eksterna mala kreditna plačila s papirnim nalogom preko okenca za fizične osebe	9
Priloga 19: Prikaz povišanj nadomestila za interna mala kreditna plačila preko elektronske banke za fizične osebe	10
Priloga 20: Prikaz povišanj nadomestila za eksterna mala kreditna plačila preko elektronske banke za fizične osebe	10
Priloga 21: Prikaz povišanj nadomestila za eksterna plačila s trajnim nalogom za fizične osebe	11
Priloga 22: Prikaz povišanj nadomestila za eksterna plačila z direktno obremenitvijo za fizične osebe	11

Priloga 23: Prikaz povišanj nadomestila za dvig gotovine z debetno kartico na bankomatu drugega ponudnika plačilnih storitev v Sloveniji za fizične osebe	12
---	----

PRILOGA 1: Indeksi nadomestil za opazovane plačilne storitve za pravne osebe

Segment plačilnih storitev	Indeks nadomestil dec13/dec12	Indeks nadomestil dec15/dec14	Indeks nadomestil dec15/dec12
Eksterna velika kreditna plačila PO preko okenca	105,91	98,04	104,86
Interna velika kreditna plačila PO preko okenca	101,09	99,47	101,09
Eksterna mala kreditna plačila PO preko okenca	97,83	97,52	97,52
Interna mala kreditna plačila PO preko okenca	101,09	99,47	101,09
Interna velika kreditna plačila PO preko elektronske banke	102,94	97,14	100,00
Eksterna velika kreditna plačila PO preko elektronske banke	110,13	100,16	112,30
Interna mala kreditna plačila PO preko elektronske banke	102,94	97,14	100,00
Eksterna mala kreditna plačila PO preko elektronske banke	104,42	102,50	108,85
Vodenje TRR za PO	107,53	101,17	111,60
Množična plačila SEPA	105,33	98,78	108,00
Prilivi na račun za PO	100,00	100,00	100,00

PRILOGA 2: Indeksi nadomestil za opazovane plačilne storitve za fizične osebe

Segment plačilnih storitev	Indeks nadomestil dec13/dec12	Indeks nadomestil dec15/dec14	Indeks nadomestil dec15/dec12
Vodenje TRR za FO	103,68	102,51	107,37
Interna mala kreditna plačila FO preko okenca	109,02	101,34	113,53
Eksterna mala kreditna plačila FO preko okenca	92,90	100,33	94,44
Interna mala kreditna plačila FO preko elektronske banke	117,65	104,76	129,41
Eksterna mala kreditna plačila FO preko elektronske banke	100,00	101,33	102,70
Eksterna plačila s trajnim nalogom FO	120,00	102,94	116,67
Eksterna plačila z direktno obremenitvijo FO	110,53	104,55	121,05
Dvig gotovine z debetno kartico na bankomatu drugega ponudnika plačilnih storitev v Sloveniji	109,52	108,70	119,05

PRILOGA 3: Stopnja rasti nadomestil za opazovane plačilne storitve za pravne osebe

Segment plačilnih storitev	Stopnja rasti nadomestil dec13/dec12	Stopnja rasti nadomestil dec15/dec14	Stopnja rasti nadomestil dec15/dec12
Eksterna velika kreditna plačila PO preko okenca	5,91	-1,96	4,86
Interna velika kreditna plačila PO preko okenca	1,09	-0,53	1,09
Eksterna mala kreditna plačila PO preko okenca	-2,17	-2,48	-2,48
Interna mala kreditna plačila PO preko okenca	1,09	-0,53	1,09
Interna velika kreditna plačila PO preko elektronske banke	2,94	-2,86	0,00
Eksterna velika kreditna plačila PO preko elektronske banke	10,13	0,16	12,30
Interna mala kreditna plačila PO preko elektronske banke	2,94	-2,86	0,00
Eksterna mala kreditna plačila PO preko elektronske banke	4,42	2,50	8,85
Vodenje TRR za PO	7,53	1,17	11,60
Množična plačila SEPA	5,33	-1,22	8,00
Prilivi na račun za PO	0,00	0,00	0,00

PRILOGA 4: Stopnje rasti nadomestil za opazovane plačilne storitve za fizične osebe

Segment plačilnih storitev	Stopnja rasti nadomestil dec13/dec12	Stopnja rasti nadomestil dec15/dec14	Stopnja rasti nadomestil dec15/dec12
Vodenje TRR za FO	3,68	2,51	7,37
Interna mala kreditna plačila FO preko okenca	9,02	1,34	13,53
Eksterna mala kreditna plačila FO preko okenca	-7,10	0,33	-5,56
Interna mala kreditna plačila FO preko elektronske banke	17,65	4,76	29,41
Eksterna mala kreditna plačila FO preko elektronske banke	0,00	1,33	2,70
Eksterna plačila s trajnim nalogom FO	20,00	2,94	16,67
Eksterna plačila z direktno obremenitvijo FO	10,53	4,55	21,05
Dvig gotovine z debetno kartico na bankomatu drugega ponudnika plačilnih storitev v Sloveniji	9,52	8,70	19,05

